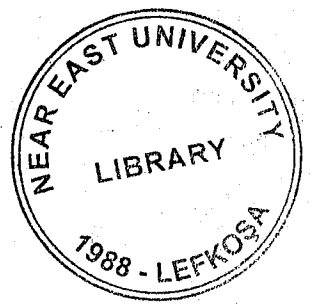

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EGİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EGİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANA BİLİM DALI

TARİHTEKİ
SİYASİ YÖNETİCİLERİN RUHSAL YAPILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ulus İrkad

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Aydın Anıay

Lefkoşa ..2003

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ulus Irkad tarafından hazırlanan "Tarihteki siyasi Yöneticilerin Ruhsal Yapıları" adlı bu çalışmajürünüz tarafından Eğitim Yönetimi, Denetimi Planlama Ana Bilim dalında yÜKSEKLİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

BaşkanDoç. Dr. ~LİL AYTEKİN.....

Üye DÖÇ. Dr. AYDIN ANKAY..

Üye Yrd. Doç.Dr. ERDAL GÜRYAY.....

Onay

Yükardaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

..... Ytd.Doç;Dr. Ahmet PEHLİVANLI
Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Çağdaş dünyanın eğitim algısı ve yaklaşımı, insan değeri ve saygısına dayalı, bencillik değerini yükseltmeye yönelik, iç denetimli, problem çözme yeterlilikleri gelişmiş, istek, sevgi ve güdülenmelerini kendi iç dinamiklerinden kaynaklandıran, özerk ve bağımsız bireyler yetiştirme amaçlarını içermek zorundadırlar. Toplumsal değişim hızı ve sanayileşme sürecinin boyutları, kimi tutucu geleneksel davranış alışkanlıkları, eskinin insanın kendi gelişim görevlerine, ilgi ve yeteneklerine uygun, kendilerini gerçekleştirme yönünde, öz saygı, öz değer duyguları temel alan, iç denetimli, özgür ve bağımsız birer birey olma yönünde gelişen insanlar olarak yetiştirme amaçlarına dönük olarak yapılandırmaya çalışmaktadır(KÜÇÜK.AHMET,2001: 14). Liderlik ve yöneticilik vasfı da eğitimin bir konusudur. Gruplar içerisinde liderlerin ve yöneticilerin etkinliği Eğitim Yönetimi ve Denetimi ana bilim dalının ilgilendiği konulardandır.

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana bilim Dalı'nda liderliğin veya yöneticiliğin önemli bir yer tuttuğunu çok iyi bilmekteyiz.. Liderliği veya yöneticiliği anlamaya ve betimlemeye çalışan çağdaş çabalar, bir liderlik ve yöneticilik biçiminin seçilmesinde en uygun ölçüt olarak etkililiği alırlar. Liderlikte veya yöneticilikte etkililik kavramı büyük ölçüde izleyenlerin güdülenmeleri ile ilgilidir. Bir lider ve yönetici otoriter bir anlayışla grup üyelerinin istenilen biçimde davranış göstermelerini sağlayabilir ama, bunu üyelerin mutsuz olmaları pahasına yapar. Böyle bir yöneticilik veya liderlik en iyi durumda bile kısmen etkili olabilir. Böyle bir lider veya yönetici, sadece yasal güç konumu ile işlevini sürdürmektedir. Liderin veya yöneticinin bu 'davranışı grubun kendi varlığını sürdürme isteğini zayıflatır(KÜÇÜK.AHMET,2001:34).

Etkili lider veya yönetici, grup üyelerinin kendisini izlemelerinde, içsel bir isteklilik ve izleme sonucunda da doyum yaratır. Başarılı liderler ve yöneticiler insanları kendi belirledikleri doğrultuda harekete geçirirler, ancak etkili liderler ve yöneticiler, bu harekete geçiş sürecinde izleyenler açısından özel bir isteklilik yaratmayı başarırlar. Bu tez içte-ışta dört olumsuz , ruhsal sorunları olan yöneticinin hem kendi toplumlarına hem de çeşitli ülkeleri ve de dünya ülkelerine ve de toplumlarına yanlış siyaset ve yöneticiliklerinden ötürü yapmış oldukları zararlar vardır. Konumuz elbette ki eğitimle ve de Eğitim Yönetim ve de Denetimi ile de doğrudan doğruya ilintilidir. Bu tezi okuyanlar iyi bir liderin iyi bir yöneticinin grubunu ve toplumunu nasıl yönetmesi gerektiğini de çok kolay anlayacaklardır.

Bu çalışmanın başarıya ulaşmasında bana destek ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç.Dr, Aydın Ankar'a ve bilgilerinden faydalandığım Doç; Dr. Halil Aytekin'e teşekkürlerimi iletmeyi bir borç biliyorum.

Ulus Irkad

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMA CETVELİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xü
GİRİŞ	
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ	1
PROBLEM DURUMU	2
ALT PROBLEM	2
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
SAĞLIKLI TUFAN	3
SINIRLILIKLAR	3
TANIMLAR	3
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
YURTİÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	6
YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	7
HİTLER	
Hitler'in Anne ve Babası ve İlk Yılları	11
Klara Hitler	13
Alois Hitler	17
Hitler'in bebeklik Dönemi	23
"Çocukluk dönemi	25
Hitler'in Ergenlik Öncesi ve Ergenlik Dönemi	29
Hitler' deki Aşırı Özsever Kişilik	30
Hitler'in Yıkıcılığı	35
Hitler'de Yıkıcılığın Bastırılması	36
Hitler' deki Yahudi düşmanlığı	41
Hitler'in Başka Yönleri	46
Hitler'in Liderliği ve sonuç	46
STALİN	
Stalin'in Hayatı Üzerine	49
Stalin Üzerindeki Belirgin Kişilik Bozukluğu	54
Stalin' deki Sadistliğin Karakter Özellikleri	58
Stalin-Troçki Tartışmasında Stalin' deki Belirgin Kişilik Bozuklukları	61
Stalin'in Yaptıklarıyla Çelişen Söylev ve Yazılan	72
Stalin Terörü	74
Stalin'in Paranoyaklığı	80
Stalin Döneminde Sovyetler'deki Durum ve Nazım Hikmet'in Anıları	88
Hitler ve Stalin'in Karşılaştırılması	102

-RICHARD NIXON	106
iHayatı	106
..Nixon'ın Kişiliği	108
/Kissinger'le Birlikte İşlediği Günahlar	116
..Vietnam Savaşı	117
Nixon'm Dehşet Konuşmaları	119
>Kissinger 'le "Şer "Örnek"	120
...Ent State Olayı	122
...Watergate Skandalı;	124
Kissinger ve Nixon'ın Karanlık Geçmişi	125
SL'OBÖDAN MİLEŞOVIÇ	130
JvMiloşeviç'in Ortaya Çıkışı	137
Miloşeviç'in "Yayımları" ve Kosova Darbesi	141
Savaşla Beslenen Bir Lider: Miloşeviç	147
Miloşeviç'in suçları	152
Bir Gazetecinin Miloşeviç'e İlgili Tanıklığı	159
Miloşeviç ve Cinayetler	160
Benim için Savaş O gün Bitti	162
> Sonuç ve Öneriler	162
KAYNAKÇA	164

KISALTMALAR CETVELİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

KB : Sırbistan Komünistler Birliği

NR{Y'.P : GPU: StalinDönemi Sovyetler Birliği Gizli.Polis ve İstihbarat Teşkilatları

SgC:@ : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

USŞM: Lahey' deki Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi.

ÖZET

(dünyadaki geçmiş siyasi liderlerden olan Hitler, Stalin, Nixon ve Miloşević ruhsal bozukluklarının bir sonucu olarak kendi insanlarına olduğu gibi çevre ülkelerdeki insanlara ve dünyaya da zararlar vermişler, dünyadaki barışı tehlikeye atmışlardır.

Hitler küçük yaşlardan itibaren kendi egosunun doyumsuzluklarıyla karşılaşmış, baba baskısı ile kişiliğini de geliştirememiştir. Almanya'da etkinlik kazanınca, ülke politikasında önemli kararlar alma noktasında kişilik bozuklukları politikalarına yansımış ve ülke ruhsal durumunun yarattığı buhranlarla çalkalanırken çevre ülkeler de bu bozukluklardan paylarını almaya başlamışlardır. Hitler'in ülke politikasında söz sahibi olması kendi vatandaşlarından mily-onlarcasını ortadan kaldırırken dünya bir savaşa itilmiş ve elli milyon insan hayatını kaybetmiştir.

Stalin ise Sovyetler Birliği'nde sivrilme olanağı bulurken ülkede etkinlik kazanmasıyla muhalifler ortadan kaldırılmış; ülkedeki politikalar değişirken Sosyalist sistem bile sorunlarla başbaşa kalmıştır. Stalin'ia acımasız düzeni Sovyet halkının geleceğine malolmuş ve 1990'larda yıkılmıştır.

Nixon'ın iktidarı sırasında Amerika Birleşik Devletleri sorunlarla içiçe yaşarken dünya ülkelerinden birçoğu da ABD'den kaynaklanan sert politikalarla karşılaşmış, Nixon'un başkanlığı hem ülkesi hem de dünyada kanlı olmuştur. Vietnam'ın işgali sırasında milyonlarca insan öldürülmüş, yapılan darbelerle dünyadaki birçok ülke huzursuz olmuş dünyamız da bunlardan kaynaklanan sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

Milošević de ansızın Yugoslavya'da liderlik pozisyonuna yükselerek ülkesinin b5:Jinmesine sebep olmuştur. İktidarı sırasında yüzbinlerce insan öldürülmüş ve hala daha bugün bile süren insan hakları suçları ortaya çıkmıştır.

Bu dör; siyasal liderin sadizm ve paranoidlik ten kaynaklanan ruhsal sorunları vardı. Dünya halklarının bundan sonra bu tip liderleri iktidara getirmemek için çok dikkatli olması gerekmektedir.

ABSTRACT

Rulers like Hitler, Stalin, Nixon and Milosheovich caused great harm to their own people and the world because of their psychological problems as a result endangering the peace of the world.

Hitler, because of psychological problems he lived in childhood severe oppressions by his father. When he came into power these psychological problems reflected in his policies. He destroyed millions of Jewish people and caused war resulting in the death of 50 million around the world.

Nixon also when in power caused lots of problems. His administration caused the extermination of many innocent people all over the world and in his country as well. During the occupation of Vietnam and in various coups millions of people were killed. Many countries were affected from the outcome of these incidents.

Milosheovich Was another ruler who caused lots of problems for his own country, Yugoslavia. Yugoslavia was splitted and thousands of people were massacred because of his psychological problems; The human rights violations of Yugoslavia are still diseased,

These four rulers had sadistic and paranoid problems. The people of the world should be very careful about the existence of such politicians.

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN.KURAMSAL TEMELLERİ

Liderlik ve yöneticilik pozisyonları toplum içerisinde olduğu gibi eğitimde de oldukça önemlidir. Bir işyerindeki, bir okuldaki öğretmen gruplarım, personeli idare etmek oldukça büyük beceri ve bilgi ister. Bu araştırmanın temel amacı örnek alınan siyasi yöneticilerin ülkelerinde yönetimdeyken yapmış oldukları yanlışları sergileyip geleceğin yönetici ve liderlerine aynı yanlışların yapılmaması için yol göstermektir. Bu yanlışlardan faydalanıp aynı yanlışların tekrar oluşmasının önüne geçmektir. Tarih göstermiştir ki bu tip yanlışlıklar toplumda, dünyada veya liderlik ve yöneticiliğin olduğu gruplar- içerisinde onulmaz yaralar açmakta ilgili zamanı, grubu, toplumu veya iş dalım da etkileyebilmektedir. Elbette ki bu çalışma Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalım çok yakından ilgilendirmektedir. Psikolojik bozukluklar eğitimin tüm alanlarım da ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Eğitimi psikolojik bozukluklarla da ilgilenmektedir. Geleceğin çağdaş dünyasını yaratmak eğitimle olacağına , geleceğin liderleri ve yöneticileri de bu eğitim kurumlarından çıkacağına göre sözkonusu bilim dalı da bu yapılan çalışmada başvurulmuş bir ögedir ve bu çalışma da bu bilim dalma yardımcı olmak için yapılmıştır. Grup çalışmaları, grupların yaratılması, oluşması ve de başarıya ulaşması grup liderlerinin göstereceği performansla ilgilidir. Herhangi bir işbölünündeki gruplarda başgösterecek liderlik

veya yöneticilik sorunu o grubu ve de iblmn de etkilemektedir. Bu yüzden yapılan alıma Eēitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalının kms içerisine girmektedir.

PROBLEM DURUMU

Yöneticilerin ve de liderlerin kişilik bozuklukları taşımaları toplumu etkiler.

ALT PROBLEM

Hitler, Stalin, Nixon ve Mileviin ruhsal yapılan toplumlarının yönetimini etkilemiştir. Liderin bir sorumluluēu ve de söz hakkı vardır o da en baştan itibaren alt kesime kadar bütün toplumu etkiler.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma liderlerdeki ve yneticilerdeki ruhsal bozuklukların toplumu etkileyebileceēi üzerinde durmakta ve de ruhsalyapıları verilen liderlerin bu konuda örnek oluturduēunu göstermektedir. Bu konuda Kuzey Kıbrıs'ta yapılan tek araştırmadır.

SAYILTILAR

Bu araştırma yapılırken Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Yakın Doğu Üniversitesi kütüphanelerinde bulunan kaynaklar da kullanılmıştır. Araştırma sonunda verilen kaynaklardaki kaynaklara ulaşılmıştır. Bu kaynakların verdiği bilgiler doğru olarak kabul edilmiştir.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma Hitler, Stalin, Nixon ve Miloşeviç ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın adı "Tarihteki Siyasi Yöneticilerin Ruhsal Yapıları"dır.

TANIMLAR

Kişilik bozuklukları ile ilgili terimlerle çalışma içerisinde verilen bazı terimlerin açıklamaları şöyledir:

Paranoid Tip: Şizofreninin en sık görülen türü olan paranoid şizofreni-bazı dönemlerden geçerek gelişir. İnsan ilişkilerinde ortaya çıkan güçlükler ve artan kuşkuculuk eğilimi çoğu kez ilk belirtilerdir. Giderek yoğunlaşan kuşkuculuk eğilimi çoğu kez ilk belirtilerdir. Giderek, yoğunlaşan kuşkuculukla birlikte konu edilme

hezeyanları ortaya çıkar. Kişi önceleri kendi içinde duyduğu ve tammlayamadığı farklılığı, çevresinden geldiğini varsaydığı bazı ipuçlarıyla açıklamaya başlar (GEÇTAN,2000:128).Paranoya(ROBINS,POST,2001:11): Sistemleştirilmiş sanrılarla ve kişisel çatışmaların«başkalaanda olduğu varsayılan düşmanlığa yüklenerek yansıtılmasıyla'tanımlanan ruhsal bozukluk. Mantık dizgesine oturtulmuş ısrarlı,değiştirilemez, çoğunlukla büyüklük ve zulme uğrama sanrılarıyla tanımlanan bozukluktur.

Paranoyak, paranoya belirtileri gösteren kişi. Paranoit, aşırı kuşku, büyüklük ya da zulme uğrama-sanrıları olan.

Sadist Kişilik. Kişiliğin pek merak uyandırmayan bu bozukluğu, başkasına e~eme,nolmayaya da acı çektirmeye,yönelik davranış ve tutum birlikteliğiyle kendini belli eder. Sadist, başkasına egemen olmaya veya acı çektirmeye, bir amaca ulaşmak için değil, bir "zevk için" başvurur.Sadist kişilikler istikrarlı demokrasilerde kendilerini "frenlemek" zorunda kalsalar bile; savaş ve devrimler, bu kişilerin icendilerini göstermeleri için ummadıkları fırsatlar yaratır.. Şüphelileri sorgulamak, esir kamplarını yönetmek; baskılar uygulamak ve sivil halka dehşet saçmak için her zaman gönüllü olapaklardır(LELORI,ALIT)RE,2001:282-283-284). Sadistliğin tüm dışavurumlarında ortak olan öz, ister hayvan, ister çocuk, ister erkek, istersekadın olsun bir canlı varlık üzerinde mutlak ve kısıtlanmamış denetime sahip olma tutkusu'dur. Bir kişiyi, kendisini savunamadan acıya ya da aşağılamaya katlanmaya zorlamak, mutlak denetimin dışavurumlarından birisidir; ama kesinlikle tek dışavurumu değildir. Bir başka canlı varlık üzerinde kesin denetime sahip olan kişi, o

varlığı kendi malı, kendi mülkü yapar; kendisi de o varlığın tanrısı olur. Bazan bu denetim yararlı bile olabilir; bu durumlarda, iyiliksever sadistlikten söz edebiliriz. Bir kişinin bir başkasına onun iyiliği için hükmettiği ve gerçekte, tutsaklık altında bulundurması dışında ona birçok yönden yararlı olduğu durumlarda karşımıza çıkan bir sadistlik biçimidir bu. Ama sadistlik genellikle kötü amaçlıdır. Bir başka insan üzerinde kesin denetim, o insanı kötürümleştirmek, boğmak, engellemek demektir. Böylesi denetim, o insanı her biçime bürünebilir ve her düzeyde olabilir(FROMM,1995:3~).

Ölüsever Karakter(FROMM,1995:95): Hangi toplumsal sınıftan olurlarsa olsunlar, orta yaşın üstündeki kişilerin konuşmalarına kulak misafiri olan birisi, bunların, başka insanların hastalıkları ve ölümleri konusunda ne denli çok .konuştuklarını görüp şaşar. Kuşkusuz, buna gerekçe gösterilebilecek birçok etmen vardır. Birçok kişi için, özellikle konuşabilecekleri birkaç konudan birisidir. Ama bütün bunlar göz önüne alındıktan sonra bile, bu açıklamaların yetersiz kaldığı birçok kişi vardır. Hastalıklar hakkında ya da ölüm, parasal sıkıntılar vb. gibi başka üzücü olaylar hakkında konuşurken tutumlarında beliren canlanma ve coşkulanmaya bakılarak çoğunlukla bu kişiler kolayca tanınabilir.. Ölüsever kişinin ölümlere duyduğu özel ilgi yalnız konuşmalarında değil, gazete okuma biçiminde de çoğu kez açığa çıkar. Bu kişi en büyük ilgiyi ölüm duyurularına ve ölenlere ilişkin yazılara gösterir - dolayısıyla da ilkönce bunları okur; çeşitli yönlerden ölüm hakkında konuşmayı da sever: Ölenlerin ölüm nedenlerini, hangi koşullar altında öldüklerini, yakınlarda kimlerin öldüğünü, kimlerin ölebileceğini konuşmaktan hoşlanır.

Özş~verlik(Narsist Kişilik): Narsistik kişilik bozukluğu başlığı altında tanımlananlar yalnızca bir tür narsistik kişilik olarak bilinmektedir. Bu tanıma göre, narsist kişilik bozukluğu gösteren insan eleştiriye katlanamaz ve böyle bir durumu öfkeyle karşılar ya da kendisini aşağılanmış hisseder ve utanç duyar. Başkalarını kendi amaçları doğrultusunda kullanır. Kendisinin çok önemli olduğuna inanır ve yeteneklerini ve başarılarını abartır, hak edecek bir şeyler yapmadığı halde kendisine özel biriymişçesine davranılmasını bekler. Sınırsız başarı, güç, güzellik ya da ideal aşk düşleri kurar. Diğer insanların neler yaşadığını ya da onlara neler yaşattığını fark edemez. Sürekli başkalarına ve onların yaşamlarına imrenir(GEÇTAN,2000:271).

Komintem: 1923'ten 1949'a kadar süren Komünist Entemasyonel'in adı(PROCTER,1986:214).

Revanşist: İntikancı(BORA,1995:108-124).

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

YURT İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu konuda Sayın Aydın Anay'ın Kıbrıs Gazetesinde (ANKAY,2002:12) yayınlanan "Stalin'in Kimliği ve Kişiliği" adlı makalesi yanında yine Peter Taaffe'nin Yeniçağ gazetesinde "Stalin'in 1937 Terör Yılları Ezme ve Direnme" (Taaffe,1998:8) başlıklı çeviri makalesi yayımlanmış ama dört siyasi yöneticinin

tümünü anlatan çalışmalar yapılmamıştır. Bu çalışma Kuzey Kıbrıs'ta yapılan tek çalışmadır.

YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

" Yurt dışında Yapılan Çalışmalarda da buradaki çalışmada ele alınan liderlerin tümünün yer aldığı çalışmalara pek rastlanmamıştır. Genelde ya Stalin tek başına ele alınmıştır veya Hitler veya Stalin' in ikisinin birden kişilikleri ele alınarak çalışmalar yapılmıştır. Bu gibi çalışmalar arasında Birikim Dergisindeki-Yiğit Bener'in "Koestler'le Sıfırdan Sonsuza Yolculuk"(Birikim,129:104) adlı çalışması Stalin Dönemi mezalimini ele almaktadır. Tanıl Bora'nın "Milliyetçiliğin Provokasyonu" (1995) adlı çalışması Miloşević dönemi Yugoslavyasını işlerken Erich Fromm'un "İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri"(1995) adlı iki ciltlik çalışması da Stalin ile Hitler konusunda bizlere detaylı bilgiler vermektedir. Engin Geçtan'ın(2000) "Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar"(2000) adlı çalışmasından da bol bol ruhsal bozukluklar konusunda bilgiler alıyoruz.. Richard Nixon hakkındaki bilgileri ise Christopher Hitchens'ın "The Trial Of Henry Kissinger"(2001), Joe McGinnis'in "The Selling Of The President"(1970), yine Richard Nixon'ın kendisinin yazdığı bir kitap olan "United States Foreign Policy For The 1970s Building For Peace" (1971) adlı kitaplardan almaktayız. Robert S. Robins ve Jerrold M. Post'un yazdığı "Politik Paranoya"(2001) adlı kitap da bizlere Stalin, Hitler ve Nixon konusunda detaylı bilgiler vermektedir. François Lelord ve Christophe Andre'nin yazdığı " 'Zor Kişilikler'le Yaşamak"(2001) adlı kitap da Stalin ve Hitlerin psikolojik bozuklukları konusunda bizlere birçok bilgiler veriyor.

HİTLER

Hitler'in karakteriyle ilgili bu çözümlemede, Hitler'in ölümlüğü odak noktası olarak alınmaktadır: Hitler'in sömürücü karakteri ve Almanya'nın simgesel bir anne imgesi olarak. gördüğü işlev gibi başka yönler yalnızca kısa olarak dokunulmalıdır. Bir kişinin çocukluk dönemiyle ilgili hiçbir şey bilmesek bile, düşlerin, belli bir amaç gütmeyen davranışların, el-yüz hareketlerinin, dilin ve mantıksal bakımdan eksiksiz bir açıklama getirilemeyen davranışların çözülmesi, köklü ve çoğunlukla bilinçdışı tutkular konusunda bütünsel bir görüş edinme olanağı sağlar ("Röntgen incelemesi yaklaşımı"). Böylesi verilerin yorumlanması, özel eğitim ve ruhçözümleme becerisi gerektirir.

En önemli ayrılık şudur: Klasik çözümlemeciler, karakter gelişiminin beş ya da altı dolayında tamamlandığını ve bundan sonra, tedaviyle sağlanan değişiklik dışında, hiçbir temelli değişikliğin olmadığını varsayarlar. Bu anlayışın iler tutar bir yanı yoktur; bu, mekanist bir anlayıştır, bütünsel yaşam ve karakter sürecini gelişen bir dizge olarak göz önüne almamaktadır (FROMM, 1995:132-133).

Bir birey doğduğunda kesinlikle yüzüstü, yani boş bir sayfa gibi değildir. Bazı karakter özelliklerine başkalarına oranla daha yatkın olan kalıtsal yoldan belirlenmiş kişilik eğilimleriyle ve soyaçekimle edinilmiş başka eğilimlerle doğar; dahası, doğum öncesi olaylar ve doğum olayı da birtakım ek eğilimler oluşturur.

Bütün bunlar, bir bakıma, bireyin doğum anındaki yüzünü (kişiliğini) meydana getirir. Ondandır bu birey, belirli bir çevreyle, anne-babasıyla ve yöresindeki başk~ önemli kişilerle, ilişkiye girer; bu, bireyin karşılık verdiği ve karakterinin ilerdeki gelişmesini etkileyici özellik taşıyan çevredir (FROMM, 1995:133). Bebek on sekiz aylık oluncaya, karakteri, doğumdaki duruma oranla çok daha kesin biçimde oluşmuş ve belirlenmiştir. Ama henüz kesin biçimini almamıştır ve karşı karşıya kaldığı çeşitli etkilere bağlı olarak değişik doğrultularda gelişebilir. Sözgelimi altı yaş J4olayında, karakter daha bir belirlenmiş ve oturmuştur; ama değişikliği özendirilecek yeni, anlamlı koşulların ortaya çıkması durumunda yine de değişme yeteneğine sahiptir. Daha genel bir biçimde dile getirirsek, karakterin oluşması ve kesin olarak oturması, tıpkı değişken bir ölçek gibi anlaşılmalıdır; birey, kendisini belli doğrultulara yönelmeye eğilimli kılan birtakım niteliklerle yaşama başlar; ama kişiliği, hala karakterin yerili çerçeve içerisinde birçok değişik doğrultuda gelişmesine olanak verecek ölçüde esnektir. Yaşam boyunca atılan her adım, gelecekte ortaya çıkabilecek sonuçların sayısını azaltır. Karakter oturup pekiştikçe, dizgenin ileriki evriminin doğrultusunda köklü olmaları gerekir. Sonunda değişiklik olanağı oyle azalır ki, bir değişikliğin olabilmesi için sanki bir mucize gerekir.

Bundan, ilk çocukluk dönemindeki etkilerin daha sonraki olaylardan ille de daha güçlü olmadıkları anlamı çıkarılmamalıdır. Ama erken çocukluk dönemindeki olaylar daha etkili olmakla birlikte, bir kişiyi bütünüyle bu olaylar belirlemez. İlk yılların yüksek duyarlık düzeyine ulaşabilmeleri için, daha sonraki olayların daha yegün ve çarpıcı olmaları gerekir. Çoğu kişinin yaşamı önceden biçimlendirilip

düzenlenmiş ve. kalıplaşmıştır, öyle ki gerçekte hiçbir yenilik meydana gelmez ve daha sonraki olaylar yalnızca öncekileri onaylayıp pekiştirir; işte, karakterin hiçbir zaman değişmediği yolundaki kanı, büyük ölçüde bu olgudan kaynaklanır.

Karakterin değişik doğrultularda gelişmesini sağlayan gerçek olanakların sayısı, karakter dizgesinin ulaştığı oturmuşluk düzeyiyle ters orantılıdır. Ama ilke olarak, karakter dizgesi, hiçbir zaman, olağandışı deneyimler sonucunda yeni gelişmelerin meydana gelmesine olanak vermeyecek ölçüde kesin olarak oturmaz; böylesi gelişmelerin meydana gelmesi, sayısal bakımdan pek olası değilse de bu böyledir.

Bu kuramsal yorumların kılğısal sonucu şudur: Sözelimi yirmi yaş dönemindeki karakterin, beş yaş dönemindeki karaktere tıpatıp benzemesi beklenemez; daha özgül olarak, Hitler'i örnek gösterecek olursak, Hitler'in çocukluk çağında tam olarak gelişmiş bir ölüsever karakter dizgesine rastlama olanağı yoktur, ama birkaç gerçek olasılıktan birisi olarak tam anlamıyla ölüsever bir karakterin gelişmesine elverişli olan belli ölüseverlik kökenlerine rastlama olanağı vardır. Bununla birlikte, ancak çok sayıda iç ve dış olay meydana gelip biriktikten sonra, karakter dizgesi öyle bir doğrultuda gelişir ki, ölüseverlik (hemen hemen) değişmez sonuç olur; o zaman ölüseverliği çeşitli açık ve gizli biçimleriyle ortaya çıkarabiliriz. Hitler'in karakteriyle ilgili çözümlemede, bu ilk kökenlerin varlığını ve ölüseverliğin gelişmesine elverişli koşulların, Hitler'in çeşitli gelişme evrelerinde artarak sonunda başka bir olasılığa pek yer bırakmadığını ortaya koymaya çalışmalıyız.

HİTLER'İN ANNE-BABASI VE İLK YILLARI

KLARA HİTLER

Bir çocuğu en derinden etkileyen şey,, bir tek şu ya da bu olaydan çok, anne-babasının ...karakteridir. Bir çocukta görülen kötü gelişmenin, anne-babasının "kötülüğü"yle aşağı yukarı doğru orantılı olduğu yolundaki kolaycı belirlemeye inananlar.için, .Hitler'in anne-babasının karakteriyle ilgili inceleme, bilinen verilerin. ortaya koyduğu kadarıyla, bir sürpriz olacaktır. Hitler'in hem babası hem de annesi, yilo.cıl<ışilerolarak.değil, dengeli, iyi.niyetli kişiler olarak görünmektedir.

Anlaşıldığı. kadarıyla, Hitler'in annesi Klara, uyumlu ve canayakın bir kadındı. Öğrenim görmemiş, sıradan taşralı bir kız olan Klara, eniştesi ve daha sonra kocası olan Hitler'in evinde hizmetçi olarak çalışmıştı. Klara, Alois'in oynası (metresi) oldu ve Alois'in karısı öldüğünde gebeydi. Çalışkan ve sorumlu bir kadındı; çok mutlu bir evlilik yaşantısı olmamasına karşın, hiçbir zaman yakınmazdı. Yükümlülüklerini insanca bir tutumla ve görev bilinciyle yerine getiriyordu.

/ Klara'nın oğluna aşırı düşkünlük gösterdiği, onda eşsiz olduğu duygusunun (özseverlik) doğmasını özendirdiği yolundaki suçlama garip değildir. Ama aşırı düşkünlük dönemi, ancak Hitler'in bebeklik dönemini tamamlayıp okula girdiği zamana dek sürdü. Klara'daki bu tutum değişikliğini ortaya çıkaran ya da en azından kolaylaştıran .etmen, Hitler beş yaşındayken Klara'nın ikinci bir erkek çocuk doğurması olabilir, Ama yaşamının. geri kalan. dönemindeki tüm tutumunun

kanıtladığı gibi, yeni çocuğun doğuşu, bazı ruhçözümcülerin sandıkları kadar yaralayıcı bir olay değildir; belki Klara, Adolf'u şımarttı ama.kt~ vazgeçti, ama birdenbire bir yana itmedi. Klara, Adolf'un artık büyümek, gerçek yaşama uyum s'ağlamak zorunda olduğunu .gitgide daha iyi ayırımsıyordu .ve ileride göreceğimiz gibi, bu süreci destekleyip hızlandırmak için elinden gelen her şeyi yaptı(FROMM,1995:136).

Hitler'in yarı içeyönelik çocukluğuna ye kıyıcı bir şekilde kendini gösteren kandaşıyla cinsel ilişki tutkularına yönelik varsayım göz önüne alınca, çizilen bu sorumlu ve sevecen anne görüntüsü, birtakım ciddi sorunların doğmasına yol açmaktadır. Bu koşullar altında Hitler'in ilk gelişimi nasıl açıklanabilir? Birkaç olasılığı düşünebiliriz: (a) Hitler, yapı olarak öyle soğuk ve çekingendi ki, içeyönelikliğe yaklaşan gelişmesi, annesinin sıcak ve sevecen olmasına karşın varlığını sürdürüyordu.(b) Belki de annenin bu oğluna olan aşırı bağlılığı, o zaman utangaç olan çocuğa, güçlü birdış baskı gibi geldi ve çocuk, bu baskıya daha belirgin bir çekilme davranışıyla tepki gösterdi;

Klara'nın kişiliğini, bu koşullardan hangisinin ağır bastığını kesinlikle bilecek kadar iyi tanımıyoruz; ama, bu koşullar, elimizdeki verilere dayanarak çıkarabileceğimiz sonuçlara göre Klara'nın davranışlarının genel görünümüne uygundur.

Bir başka olasılık da Klara'nın görev duygusuyla hareket eden ama oğluna pek az sıcaklık ya da.sevinç .iletene mutsuz bir kişi olmasıdır(FROMM,1995:136). Ne

de. olsa , Klara mutlu bir yaşam sürmedi. Ondan beklenen, çocuk doğurmak, evini çekip çevirmek ve yetkeci kocasının buyruğunda yaşamaktı; bu, Alman - Avusturya orta sınıfının alışılmış tutumuydu. Klara'nın yaşı, öğrenim görmemiş olması, kocasının daha yüksek bir toplumsal konumda bulunması ve - hınzır olmasa bile - bencil bir yaratılışa sahip olması, bu geleneksel tutumu şiddetlendirme eğilimi taşıyordu. Bu nedenle, Klara, karakterinden dolayı değil de belki bu koşulların sonucunda mutsuz, kızgın, çökmüş bir kadın haline gelmiş olabilir. Son olarak ; Klara'nın özenli tutumunun altında belki de derine kök salmış içe kapanık ve çekingen bir tutum yatıyordu. Ama bu en zayıf olasılıktır.

ALOIS HITLER

Alois Hitler, çok daha sevimsiz bir kişiydi. Bazı tarihçiler tarafından otoriter ve içedönük bir kişi olarak anlatılmaktadır (ROBINS, POST, 2001:305). Evlilik dışı bir çocuk olarak doğan, jennesinin soyadı olan Schicklgruber soyadını kullanan (çok sonra Hitler soyadını almıştır), kıt parasal kaynaklarla yaşama atılan Alois, gerçekten **kendi** kendisini yaratmış bir adamdı. Avusturya - Macaristan gümrük kuruluşunda sıradan bir memurken, çok sıkı ve disiplinli çalışmasıyla göreceli olarak üst bir kipi numayıştı - "yüksek gümrük tahsildarı" oldu; açıkçası, bu yeni konumu onu sınıfın saygı duyulan bir üyesi yaptı. Alois tutumluydu; bir ev, bir çiftlik almaya ve ailesini, aldığı emekli aylığı da katınca parasal bakımdan rahat bir yaşam sağlayan bir mülk sahibi etmeye yetecek kadar para artırmayı başardı. Hiç kuşkusuz, karısının uyguladığı pek umursamayan bencil bir adamdı; ama açıkçası bu açıdan, sınıfının ortalama üyesiyle arasında pek büyük bir ayrılık yoktu.

Alois Hitler, yaşamı, özellikle de kadınlar ve şarap.bıçımına bürünmüş yaşamı çok seven bir adamdı. Hep kadın peşinde koşan birisi. değildi; ama Avusturya orta sınıfının ahlaksal kısıtlamalarına da bağlı değildi. Ayrıca, şarap bardağını çok severdi ve hazan içkiyi fazla kaçırdı; ama kesinlikle, çeşitli makalelerde anlatıldığı gibi bir ayyaş.değildi. Ama onun.yaşamsever doğasının en belirgin dışavurumu; anlara ve a.rıcılığa duyduğu derin ve kalıcı ilgiydi. Boş zamanlarının. çoğunu.büyük bir haz duyarak kovanlarıyla uğraşarak geçirirdi; bu, işinin dışındaki. tek ciddi, etkin ilgisiydi. Alois'in en.büyük düşü, daha geniş ölçekte ancılık yapabileceği.bir çiftliğe sahip olmaktı. Sonunda da bu düşünüyü gerçekleştirdi. Her ne kadar ilk aldığı çiftliğin gereğinden büyük olduğunu. anladıysa da yaşamının sonuna yakın tam uygun genişlikte bir çiftliğe sahip oldu ve çiftliğin tadım iyice çıkardı.Hitler, Kavgam'da ailesinin ekonomik zorluk içinde olduğunu.belirtmeye çalışırsa da bu görüldüğü gibi doğru değildi. Ekonomik koşullar katı değilse bile disiplin aşın. katıydı.Adolf'un ağabeyi Alois Jr., babasının disiplinini şöyle anlatıyordu: Babam beni sık sık suaygın derisinden yapılmış kırbacıyla döverdi. Mutlak itaat isterdi..Her itaatsizlik kırbaçlamak için yeni bir bahaneydi... Aşırı şiddet uygulayan bir adamdı, köpeği de sık:sık.yere işeyene kadar döverdi. Çocukları hep döverdi. Bir kere kansı Klara'yı da dövdü."(ROBINS,POST,2001:305)

Alois Hitler acımasız bir zorba olarak anlatılmıştır. Alois Hitler bazı araştırmacılara göre bir zorba değildi; ama ödeve sorumluluğa inanan ve belirli bir yaşa gelinceye dek oğlunun yaşamını belirlemek zorunda olduğunu düşünen yetkeci bir kişiydi. Verilere göre Alois oğlunu hiç dövmedi;onu azarlardı, onunla tartıştı,

kendisi için neyin iyi olduğunu görmesini sağlamaya uğraştı; ama oğlunda: yıldı yaratan ürkütücü bir kişi değildi. Oğlunun gitgide daha sorumsuz ve gerçeklerden kaçan bir kişi olması karşısında, ona öğüt vermeye ve doğru yola sokmaya çabalamak babalığın hepten zorunlu bir görev haline geliyordu. Alois'in insanlar karşısında saygısız ya da kibirli olmadığını kesinlikle bağnaz bir kişi.. sayılamayacağını ve genelde; oldukça hoşgörülü olduğunu ortaya koyan birçok veri vardır. Alois'in siyaset tutumu butanına uygun düşmektedir. Alois, siyasete büyük ilgi duyan laik ve liberal bir kişiydi. Gazete okurken geçirdiği bir kalp krizinden dolayı ölmeden hemen önceki son sözleri, "şu siyahlar" a karşı söylediği öfke dolu sözlerdi; o zamanlar, gerici dincilere "siyahlar" deniyordu (FROMM, 1995:138).

Bu iki iyi niyetli, dengeli, çok normal ve yıkıcılıktan uzak iki insanın ilerde "canavar" kesilen Adolf Hitler'i dünyaya getirmiş olmalarını nasıl açıklayabiliriz?

.. Esasında Hitler'in karışık bir aile geçmişi vardı, çünkü Hitler'in kendisi buna çok fazla önem veriyordu. 1930'da panik halindeki Hitler, avukatı Hans Frank'a başvurdu. Hitler'in baba tarafından dedesinin Yahudi olduğuna dair belgeler olduğunu sorduk. Frank konuyu araştırdı ve Hitler'in annesinin Frankenberg adlı Yahudi bir ailenin evinde çalıştığını, Frankenberg'in Maria Ann'a oğlu Alois için on dört yıl maddi destek verdiğini doğrulayan kanıtlar buldu. Bundan çıkarılacak doğal sonuç, Frankenger'in Alois'in babası olduğuydu. Frank, Hitler'in bu imajı reddettiğini, babaannesinin parayı ailesi yoksul olduğu için aldığı şeklinde söyledi (ROBINS, POST, 2001 :304).

Hitler'in babaannesinin bir Yahudi tarafından hamile bırakıldığından ve Yahudi kam taşıdığından kuşkulandırması 1935 Nürnberg Irk Yasaları'ndan anlaşılabilir. Hitler bunlara Blutschutzgesetz (Kam Koruma Yasası) diyordu. Yasanın 3. maddesini Hitler kaleme almıştı, şöyle yazıyordu: "yahudiler 45 yaşın altında Alman ya da Almanlarla akraba kam taşıyanları evlerinde hizmetçi olarak çalıştıramazlar"45 doğurganlığın sona erdiği varsayılan yaştı. Babaannesi 41 yaşında hizmetçi olarak çalışırken bu yasa olsaydı Yahudi patron onu, Hitler'iri kuşkulandırıcılığı gibi, hamile bırakamazdı(ROBINS,POST,2001:304-305).

Hitler'in kendi fiziki görünüşüyle ve Yahudilerin fizyonomisiyle sürekli zihnini meşgul etmesi, kendisinin "Yahudi kanıyla lekелendiği"nden kuşkulandığına işaret eder. Yahudilerin burunlarını inceler ve onların saldıkları "tipik koku"dan nefretle söz ederdi. Hitler'in de burnu büyüktü, onu bıyıklarıyla saklamak için aşırı çaba harcadı. Hitler'in yaymaya çalıştığı idealize edilmiş <Saf ırk, kendi görünümünden çok farklıydı. "Onun görünüşünün."İkinci sınıf Viyana kafesindeki komilere" benzediği söyleniyor(ROBINS,POST,2001:305).

Hitler' in büyükbabası:ınYahudi olup olmadığı hiç önemli değil. Önemli olan onun,kısmen Yahudi olduğuna dair korkusu, belki de inancıydı. Almanya'nın ana politikasında "Yahudi iahşerelerden kurtulma" dürtüsünün şiddeti, onun kendi hasta dinamiğini ulusal sahnede oynatmasıydı. Kendini ulusla özdeşleştirerek, kendinde aşağılandığı yönleri Yahudilere yansıtıyordu. İşte b11, paranoya dinamiğinin büyük harfle yazılışıdır(ROB.INS,POST,2001.:305).

HITLER'İN BEBEKLİK DÖNEMİ

Göründüğü kadarıyla Hitler küçükken annesini gözbebeğiydi. Annesi minik oğlunu aşın nazlandıyor, hiç azarlamıyor. Onun oğlu yanlış bir şey yapmazdı. Anne, bütün ilgisini ve sevecenliğini onun üzerinde topluyordu. Büyük olasılıkla, annesinin tutumu Hitler'in özseverliğini ve edilginliğini artırmıştır, Minik Hitler hiç çaba göstermese de el üstünde tutuluyordu; çünkü nasılsa annesi ona hayrandı; onun hiçbir çaba göstermesi gerekmiyordu, çünkü annesi her istediğini yerine getiriyordu. Buna karşılık, o, annesini baskı altında tutuyor ve isteklerini yerine getirmedigini hissettiği zaman kıyametleri koparıyordu. Ama daha önce belirtildiği gibi, küçük Adolf, annesinin aşın bağıllığı bir dış müdahale olarak duyumsamış; bu müdahaleye karşı, giderek güçlenen bir çekilme davranışıyla tepki göstermiş ve böylece ilk dönemdeki yarı-ıçeyönellik tutumunun temelini atmış olabilir. Adolf'un babasının; çalışma koşullarının özelliklerinden dolayı, evde pek kalmaması da, bu durumu körüklemiştir. Bir erkek yetkenin dengeleyici etkisi büyük olabilirdi, ama böyle bir etki bulunmuyordu. Küçük Adolf'un biraz hastalıklı olması, edilginliğini ve bağımlılığını artırmış olabilir; aynı zamanda, annesinin ona gösterdiği ilginin artmasına da katkıda bulunmuştur. Kimlik oluşurken çocuk kendini başka birinin yerine koymak ister. Oidipus kompleksinin ilk safhasında bu önemli bir yer alır. Küçük erkek çocuk babasına özel bir yer ayıracaktır. Basitçe babasını ideal olarak almaktadır. Bu davranış babasına doğru pasif bir davranış olarak algılanmaktadır. Oidipus Kompleksi için bu uygun bir harekettir ve ilk safhasını oluşturacaktır. Kimliğin daha sonraki sürecinde bazı durumlar kaybolabilir. Ve baba

bir düşmanlık objesi olarak algılanır. Bu da seksüel tatmin olma **üçgüdüleriyle** **ilintilidir**. Buradan bir formül çıkarılarak denebilir ki baba ile kimlik farklılığıyla **babanın** bir obje olarak algılanması kolayca vurgulanabilir(FREUD,1985:134-135).

Hitler altı yaşına gelince, bu devre sona erdi. Bu evrenin sona erdiğini belirten **bazı olgular vardır**.

Özellikle klasik ruhçözümsel bakış açısından, en belirgin olgu, Adolf beş yaşındayken, bir, erkek kardeşin, doğmasıydı; buolay, Adolfu, annesinin en büyük ilgi odağı olmaktan çıkardı(FROMM,1995:139-140). Gerçekte, böyle bir olay, çoğu kez, yaralayıcı değil, sağlıklı bir etkide bulunur; anneye bağımlılığın ve bundan kaynaklanan edilginliğin nedenlerini azaltma eğilimi taşır. Basmakalıp yargının te:tsine, küçük Hitler'in kıskançlık acılan, çekmediğini, kardeşinin doğumundan spuraki yılı tam bir mutluluk içinde geçirdiğini eldeki veriler ortaya koymaktadır. Bu n:lutl1luğun nedeni, büyük ölçüde-babanın Linz'de yeni bir göreve atanması, ailenin ise,>küçük çocuğu başka bir yere taşımaktan çekinerek, bütün bir yıl Passau'da kalmasıydı.

Baba gümrük hizmetinden ayrılıp aile Lainbach yakınındaki Hafeld'e taşınınca ve altı yaşındaki Adolf okula gitmek durumunda kalınca, bu cennetsi yaşalltı birdenbire sona erdi. Adolf, yaşamının, bir anda, sorumluluk ve disiplin istey~n dar bir etkinlikler çemberine sıkıştığını gördü. Yaşamında ilk kez, sürekli ve ,düzenli olarak, topluma uymaya zorlanıyordu.

Yaşamının bu ilk dönemi sona erdiğinde çocuğun karakterinde olan gelişme konusunda neler söyleyebiliriz?

Bu, Freudçu kurama göre, Oedipus karmaşasının her iki yönünün - anneye karşı cinsel düşkünlüğün ve babaya düşmanlığın - eksiksiz biçimde geliştiği dönemdir. Veriler, Freudçu varsayımı doğrular görünmektedir: Küçük Hitler, annesine..derin bir düşkünlük duyuyor ve babasıyla uzlaşmaz karşıtlık içinde bulunuyorqu; ama üst benlik oluşturma yoluyla pahasıyla özdeşleşerek ve annesine olan düşkünlüğünü alt ederek Oedipus karmaşasını çözmeyi başaramadı: annesinin, bir rakip doğurarak kendisine ihanet ettiği duygusuna kapıldı ve bu nedenle ondan uzaklaştı.

Ne var ki, Freudçu yorumla ilgili ciddi sorular ortaya çıkmaktadır. Adolf beş yaşındayken erkek kardeşinin doğması, annesiyle olan patını koparmasına ve annesine duyduğu "sev-gi"nin yerini gücenikliğin ye nefretin almasına yol açacak ölçüde yaralayıcı olmuşsa, bu olaydan sonraki yıhn mutlu geçmesi- aslında belki de }}'itler'in çocukluğunun en mutlu dönemi olması - nasıl açıklanabilir? Hitler'in annesinin kocasıyla olan ilişkisi, derinlikten ve sıcaklıktan uzak bir ilişki izlenimi vermektedir; bu gerçeği göz önüne alırsak, Hitler'in babasına duyduğu nefreti, gerçekten; Oedipus.yarışmasının bir sonucu olarak açıklayabilir miyiz? Bu nefreti, disiplin ve sorumluluk isteyen bir babayla olan çatışma olarak açıklamak daha yerinde olmaz mı?

Göründüğü kadarıyla, bu soruların yanıtı, daha önce irdelediğimiz kısıpıcı bir şekilde kendini gösteren kandaşıyla cinsel ilişki tutkusuyula ilgili varsayımda bulunabilir.. Bu varsayım, Hitler'in annesine olan düşkünlüğünün sıcak ve sevececen bir düşkünlük olmadığı, Hitler'in soğukluğunu sürdürdüğü ve özsever kabuğunu çatlatamadığı, annesinin Hitler için gerçek bir kişi rolü üstlenemediğı, kişi. dışı. bir güç. olan toprak, kan, yazgı.»- ve ölüm - gücünün simgesi olmayı sürdürdüğü yolunduki görüşe göre ortam .hazırlayacaktır, Ama Hitler, soğukluğuna karşın, anne imgesine ve son amacı anne ile ölümde birleşmek olan anne simgelerine ortak yaşamsal olarak bağımlıydı. Eğer durum böyleyse, bir erkek kardeşin doğmasının, Hitler'in annesinden uzaklaşmasına niçin neden olmadığı anlaşılabilir... Aslına bakılırsa, Hitler'in duygusal olarak hiçbir zaman kendisini annesine yakın duymadığı doğruysa, onun.annesinden uzaklaştığı bile söylenemez. En önemlisi, Hitler'de daha sonra apaçık görülen ölüsever gelişmenin, onun. annesiyle olan ilk ilişkilerine damgasını vuran ve kısıpıcı <bir .biçimde ortaya. çıkan kandaşıyla cinsel ilişki tutkusundan kaynaklandığının kavranabilmesidir. Daha sonra hitler'in niçinhicbir zaman anne.betilerine (figürlerine) aşık olmadığı, Hitler'in bir kişi olarak gerçek annesiyle olan bağım niçin kanla, toprakla, ırkla, son olarak da kargaşayla ve ölümle olan bağın anlatıma kavuşturduğunu da bu varsayım açıklar. Almanya, temel anne simgesi durumuna gelmiştir. Hitler'in anne Almanya'ya olan düşkünlüğü, anne-Almanya'yı etkisinden kurtarmak zorunda ,olduğu zehire (firengiye ve Yahudiler'e) karşı duyduğu nefretin ama daha derin bir düzeyde de uzun zamandır bastırdığı anne-A:lmanya'yı yıkma arzusunun temel dayanağıydı; Hitler'in sonu, kısıpıcı .kandaşıyla cinsel ilişki varsayımım kanıtlar görünmektedir(FROMM,1995:142).

Hitler'in annesiyle ve anne betileriyle olan ilişkisi, "anneye düşkün" başka erkeklerin çoğunda rastladığımız ilişkiden oldukça farklıdır. Bu erkeklerde, anneye ol~ bağ... çok daha sıcak, daha güçlü, deyim yerindeyse, daha gerçektir; böylesi kişilerr annelerine yakın olmak, ona herşeyi anlatmak için, güçlü bir istek duyarlar; (eğer: "aşk" , bebekçe niteliğiyle>uygun biçimde sınırlanıp belirlenirse) annelerine gerçekten "aşık" tırlar. Yaşamlarının daha sonraki dönemlerinde, anne betilerine aşık olma eğilimi gösterirler; bir başka deyişle; böylesi kadınlara, onlarla aşk serüvenleri yaşama ya da evlenme noktasına kadar varan yeğin bir ilgiyle yaklaşırlar(Bu sürükleyici ilginin cinsel kökenden mi kaynaklandığı, yoksa cinsel ilginin birincil, duygusal ilginin ikincil bir dışavurumu mu olduğu, bu noktada önem taşımaz.). Ama Hitler hiçbir zaman, en azından beş yaşından sonra ve belki daha önce de annesine böyle bir yakınlık duymadı; çocukluğunda haz duyduğu tek şey, başka erkek çocuklarla asker ya da Kızılderili oyunları oynamak için evden ayrılmaktı. Annesine çok az ilgi duyuyordu ve annesi umurunda değildi.Hitler'in annesi, onun gözünde hiçbir zaman sevgiyle ya da sevecenlikle bağlı olduğu bir kişi olamamıştır. Annesi, koruyucu ve hayranlık bir tanrıçanın, ama aynı zamanda da ölüm ve kargaşa tanrıçasının simgesiydi; Ayrıca Hitler'in sadistçe denetiminin de bir nesnesiydi; isteklerini eksiksiz olarak yerine getirmedeği zaman, Hitler'de kudurmuş bir öfke uyandırıyor.

Burada yine bu gibi durumlara Wilhelm Reich'in getirdiği açıklamayı getirelim: Sinirseli kişiliğin Üstbeni'yse, tersine, cinsel yaşama karşı olumsuz tutum takınır; dolayısıyla, Bilinçaltıyla Üstben hep çatışkı halindedir. Oidipus karmaşası

aşılmağından, Üstben çekirdeğini oluşturan kandaşıyla cinsel ilişki kurma yasağı hep canlı kalır. ve bütün cinsel ilişkileri zehirler. Cinsel arzuların bastırılması ve bunun sonucunda ortaya çıkan cinsel durgunluk eziyetçi eğilimleri körükler; bunlar , daha başka belirtilerin yanında,kaba-saba aktöre anlayışında kendilerini gösterir. Bu kişilerde az çok bilinçli bir güçsüzlük duygusu bulunduğundan, toplumsal alanda gerçekleştirilen işlerde her şeyden önce eksik,kalan erkeklik gücünün kapatılması çabası vardır; ama bu, aşağılık duygusunun belirmesini önleyemez. Ayrıca, bir güç kanıtı sayılan, açık kapatici toplumsal başarı üretken-cinsel güç duygusunun yerini tutamaz; dolayısıyla, dengelemek üzere ne yaparsa yapsın, sinirceli kişilik içindeki boşluk duygusunu ve köklü yeteneksizlik inancım atamaz. Bundan ötürü, düşünsel Benin olumlu dilekleri gittikçe artarken, aşağılık duygularıyla eli kolu bağlanan Ben (Cinsel güçsüzlük ve el üstünde tutulan düşünsel ben yolaçar buna) günden güne zayıflar(REICH,1997:186).

Kişiliğin kesin oluşumunun başında : çözünlemenin de gösterdiği üzere - kandaşıyla cinsel ilişki kurma arzusu ile bu arzuların kılışsal olarak doyumsuz bırakılması arasındaki çatışkı vardır. Dolayısıyla, kişiliğin oluşumu Oidipus karmaşasının çözüme kavuşturulma biçimine bağlı kalır. Her çözümü belirleyen koşullar belli bir kişiliğin oluşmasına yolaçar. (Bu koşullar da o andaki toplumsal durum ve koşullara ve onların çocuğun cinsel etkinliğine karışmalarına bağlı kalır. Toplumsal koşulların değişmesi kendiliğinden kişilik yapılarının kişiliği oluşturmasını sağlayan çevresel koşulları etkiler.) Oysa, Oidipus karmaşasını yenmenin daha başka yolları vardır; bunlar, cinsel arzunun 'düpedüz bilinçaltına

itilmesi ya da çocukluk çağında sinirceye yakalanmak gibi ilerki kişilik üzerinde daha az ağırlık yapan yollardır. Kişiliğin oluşumunu etkileyen koşulların tümünü belirleyen şey, şiddetli cinsel arzularla görece zayıf Ben arasındaki karşıtlıktır; bu zayıf Ben, cezalandırılma korkusuyla, cinsel arzulan bastırarak kendini korur. Bastırma, baskı altına alınmış güdülerin durgunlaşmasına yolaçar. Bunun sonucunda, sıradan bir bastırma da baskı altına alınmış güdülerin beklenmedik zamanda patlak vermesi tehlikesiyle karşılaşır. O zaman Ben değişime uğrar, genel çekingenlikle dışa vuran ürkek davranış benimsenir. Bu tutum Ben'in kabuğuna çekilmesi demektir, ama aynı zamanda güçlenmesine de yardım eder, çünkü Ben'i bastırılmış güdüler uyandıracak durumlardan korur (REICH, 1997: 166).

ÇOCUKLUK DÖNEMİ

Erken çocukluk döneminden çocukluk döneminin sonuna geçiş birdenbire oldu, Alois Hitler, gümrük hizmetinden emekliye ayrılmıştı; bu nedenle, kendisini ailesine ve özellikle de oğlunun eğitimine vermek için istediği kadar bol zamana sahipti. Babasının isteklerine uyan Hitler en azından uyar gibi gözüktü. Açığa vurmadığı bazı durumlar vardı. Annesini bir dereceye kadar yine kullanabiliyordu ve öfkesi herhangi bir anda herhangi bir kişiye karşı patlayabiliyordu. Küçük çocuk, babasıyla arasında hiç şiddetli çatışma geçmemesine karşın, bu tür yaşamı doyuruculuktan yoksun duyumsamış olmalıdır. Ama Adolf, bütün katı kuralları ve özgürlükten yoksunluk olarak duyumsadığı yaşam biçimini unutabileceği bir yaşam alanı buldu kendisine. Bu alan, başka çocuklarla Kızıldericilik ve askercilik oynamaya duyduğu ilginin sürmesiydi. Bu erken yaşta bile, Hitler için özgürlük

demek, sorumsuzluk, sıkıntıya girmeme ve en önemlisi, "gerçeklik karşısında özgür olma" demektir; bir de çete yönetmek demektir. Bu oyunların Hitler için taşıdığı anlam ve gördüğü işlev irdelenecek olursa, bunların, Hitler büyüyüp yaşlandıkça içinde giderek gelişecek olan özelliklerin - denetleme gereksinmesinin ve sakat bir gerçekliğin - ilk anlatımı olduğu ortaya çıkar. Dıştan bakıldığında, bu oyunlar, son derece zararsız ve bu yaşta olağan görünmektedir; ne var ki, normal erkek çocukların büyüyüp bu küçüklük eğlencesini geride bıraktıkları bir yaşa kadar Hitler'in bu oyunlara olan aşın tutkunluğunu sürdürdüğünü daha ileride görünce, gerçeğin hiç de böyle olmadığını anlayacağız.

Sonraki yıllarda, aile içinde bazı değişiklikler meydana geldi. Alois'in büyük oğlu, babasını büyük bir kızgınlık içinde bırakarak on dört yaşında evi terk etti; bu yüzden, büyük oğul rolünü üstlenmek artık Adolf a düşüyordu. Alois çiftliğini satın Lambach kasabasına taşındı. Adolf, göreceli olarak modern bir ilkokul olan Lambach'taki okulda öğrenimini sürdürdü ve burada da çok başarılı oldu; çoğu kez kızgın ve huysuz olan babasıyla tam olarak karşı karşıya gelmekten kaçındı. Babanın oğlunda korku uyandıran yetkeci davranış, yaklaşılması biraz zor bir baba görüntüsüdür.

Bu dönemin sonunda, başlangıçtaki durumla karşılaştırılınca belirgin bir bozulma görülüyordu; ama yine de uyarıcı özellikler vardı: Hitler, ilk dönemlerdeki özseverliğini alt etmeyi başaramamıştı; gerçekliğe daha çok yaklaşmamıştı; etkin ilgiler geliştirmemiş, onun yerine kendisine büyümlü bir özgürlük ve güçlülük alemi kurmuştu. Okulda geçirdiği yıllar, büyüyüp, okula girdiği zamanki düzeyin ilerisine

geçmesine katkıda bulunmamıştı. Bununla birlikte, çok az açık çatışma vardı ve dıştan bakıldığında, Hitler çok iyi uyum sağlamış görünüyordu.

HITLER'İN ERGENLİK ÖNCESİ VE ERGENLİK DÖNEMİ

Hitler'in ortaokula girişi ve babasının ölümüne dek geçen yıllar, daha kötüye doğru belirleyici bir dönüş meydana getirdi ve Hitler'deki kırıyıcı gelişme için gerekli koşulları pekiştirdi. Sonraki üç yıl içinde, babasının 1903'te ölümüne dek meydana gelen belirleyici olaylar şunlar olmuştur: 1- Hitler'in lisede başarısız olması, 2- devlet memuru olması için direten babasıyla çatışmaya girmesi ve 3- oyunlarının düşsel dünyasına kendini gitgide daha çok kaptırması.

Hitler'in kendisi de, Mein Kampf'ta (Kavgam'da) bu olayları akla yatkın biçimde işine geldiği gibi anlatır. O, yani özgür ve bağımsız insan, bir bürokrat olmaya katlanamazdı, çünkü ressam olmak istiyordu; okula başkaldırdı ve babasının, ressam olması için kendisine izin vermesini sağlamak amacıyla derslerine çalışmadı.

Bilinen veriler dikkatlice incelenirse, ortaya çıkan tablo bunun tersidir: 1- Hitler, burada irdeleneceğimiz birçok nedenden dolayı okulda başarısız oldu. 2- Hitler'in ressam olma düşüncesi, özünde ne tür olursa olsun, disiplin isteyen hiçbir çalışmayı yürütme yeteneğine sahip olmadığını gizlemek için uydurduğu bir

gerekçeydi. 3- Hitler'in babasıyla olan çalışması, yalnızca devlet memuru olmak istememesinden ileri geliyordu.

Başarısızlık konusunda hiçbir kuşku duyulamaz; çünkü bu, oldukça çarpıcı bir olguydu. Daha ilk yıl Hitler öyle başarısızlık gösterdi ki, aynı sınıfta bir yıl daha okumek zorunda kaldı. Sonraki yıllarda; bir üst sınıfa geçmek için bazı derslerden bütünleme sınavlarına girmek zorunda kaldı; hatta üçüncü yılın sonunda, Linz'de; ancak okulu bırakması koşuluyla sınıf geçebildi. Bunun sonucunda, Steyr'deki liseye girdi; ama Steyr'de geçirdiği dördüncü yılın sonunda, Realschule'yi bitirinceye dek okul yaşantısına bir yıl ara vermeyi kararlaştırdı. Hitler'in lisede gösterdiği başarısızlığın bazı nedenleri diğerlerinden daha açık seçiktir. En açık seçik neden, ilkokuldayken Hitler'in üstün bir konuma sahip olmasıdır; Hitler, zeka ve yetenek yönünden ortalamanın üstündeydi, ağzı da iyi laf yapıyordu; bu nedenle, sınıf arkadaşlarından üstün olmak ve çok yüksek notlar almak için çok çaba göstermesi gerekmiyordu. Ama lisede... durum bambaşkaydı. Orada, ortalama zeka; ilkokuldakilerden daha yüksekti. Öğretmenler çok daha iyi öğrenim görmüşlerdi ve daha çok şey istiyorlardı. Hitler'sin toplumsal geçmişinden de etkilenmiyorlardı; çünkü ilise, öğrencilerinin toplumsal bileşiminde Hitler'in toplumsal konumu yüksek değildi (FROMM, 1995:147-148). Özetle, lisede başarılı olmak için gerçekten çalışmak gerekiyordu; yapılması gereken çalışma insanın belini bükecek ağırlıkta değildi; ama genç Hitler'in alışageldiğinden; yapmak istediğinden ya da yapabileceğinden çok daha ağırdı. İlkokulda "çaba göstermeden başarılı olabilen" bu Jişin ölçüde özsever çocuk, yeni durum karşısında temelden sarsılmış olmalıdır. Bu

Yeni/dinini, ondaki özsever davranış biçimi karşısında bir tehdit oluşturmuş ve gerçeğildiğin önceleri olduğu gibi ele alınamayacağını ortaya koymuştur.

Lisede geçen bu yıllar boyunca Hitler, gitgide gerçeklikten uzaklaştı. Hiç kimseye - ne annesine ne babasına ne de kardeşlerine - gerçek bir ilgi duymuyordu. Yalnız başına kalmak için duyduğu isteğin elverdiği oranda onlarla ilgileniyordu; ama duygusal bakımdan onlardan uzaktı. Tek güçlü ve tutkulu ilgisi; başka erkek çocuklarla oynadığı savaş oyunlarına olan düşkünlüğüydü; bu oyunlarda, Hitler'in rolü, önderlik ve örgütleyicilikti. B11 oyunlar, dokuz, on yada on bir yaşındaki bir erkek çocuk için oldukça uygun olmakla birlikte, lisedeki bir çocuk için tuhaf kaçıyor. Hitler on beş yaşındayken yapılan kiliseye kabul töreninde geçen bir olay dikkat çekicidir. Hitler'in bir akrabası, incelik gösterip, onun kiliseye kabulü onuruna küçük bir eğlenti düzenlemişti; ama Hitler asık yüzlü ve soğuktu ve ilk fırsatta, başka çocuklarla savaşçılık oynamak için oradan kaçtı. Bu oyunların birkaç işlevi vardı. Bu oyunlar; ona, önder olma doyumunu sağlıyordu ve etkileyici gücü sayesinde başkalarını peşinden sürükleyebileceği yolundaki kanısını doğruluyordu; özseverliği artırıyor; en; (q: nemlisi de Hitler'in yaşamının merkezini düşlem dünyasına kaydırıyor, böylece onun gerçeklikten, gerçek kişilerden, gerçek başarıdan ve gerçek bilgidan uzaklaşma sürecini hızlandırıyor (FROMM, 1995:149).

Erich From'a göre Hitler'in gerçek şeylere ilgi duymasını sağlamak için annesinin yaptığı kesinlikle yetkeci olmayan - ve neredeyse ruhsal bakımdan iyileştirici nitelik taşıyan - girişimlere Hitler'in verdiği karşılık ortaya koyuyor ki, onun babasına gösterdiği olumsuz tepki, yalnızca devlet memuru olması yönündeki

isteğe karşı; bir meydan okuma değildi; kabuğuna çekilmiş, başıboş sürüklenen bir çocuğun, gerçekliği ve sorumluluğu temsil eden bir adama karşı gösterdiği bir tepkiydi. Çatışmanın özü buydu - çatışmanın özü, devlet memurluğundan hoşlanmaması değildi, hele Oedipus yarışması hiç değildi.

Hitler'in zamanını boş boş geçirme ve sıkı - ya da öyle pek de sıkı olmayan « çalışmalardan kaçınma eğiliminin bir açıklaması vardır. Anneye bağımlı çocuklarda bu tür davranışa sık sık rastlandığı yolundaki kesinleşmiş gözlemi aklımızdan çıkarmazsak, bu açıklamanın bize yaran olacaktır. Bu çocuklar, annelerinin; tıpkı bebekliklerinde olduğu gibi, kendileri için her şeyi yapacaklarını çoğu kez bilincine varmadan umarlar. Etkin bir çaba göstermeleri gerektiğini, derli toplu olmaları gerektiğini duyumsamazlar: Öteberilerini oraya buraya atabileceklerini düşünürler ve annelerinin, peşleri sıra dönerek döktüklerini derleyip toparlamalarını beklerler. Bir tür "cennet'te yaşarlar; orada, onlardan hiçbir şey yapmaları istenmez ve gereksindikleri her şey sağlanır. Bu açıklamanın, Hitler olgusu için de geçerli olduğuna inanıyorum. Bana kalırsa bu açıklama, Hitler'in annesiyle olan bağının soğuk ve kişisellikten uzak bir nitelik taşıdığına ilişkin varsayım ile çelişmez. Anne, kişisel bir biçimde sevilme ya da umursanmasa bile, bu işlevi anne olduğu için yerine getirir(FROMM,1995:155).

Hitler'in okuldaki tembelliğiyle, ciddi çalışma yeteneğinden yoksun olmasıyla ve öğrenimini sürdürmeyi reddetmesiyle ilgili anlatılanlar, çok az sayıdaki okuyucunun kafasında şu sorunun doğmasına yol açacaktır: Bunda olağanüstü ne var?.Bugün liseyi bırakan pek çok kişi vardır; bunların birçoğu, okuldaki çalışmaların

kuru bilgiye ağırlık verdiği için ve kısır bir nitelik taşıdığından yakınmaktadırlar; babanın ve başka yetkililerin-ayak bağı olmadığı **özgür** bir yaşama yönelik tasarılarla **sahiptirler**. Yine de bunlar ölüsever bireyler değildirler; tam tersine, bunların birçoğu **gerçek**ten yaşamsever, bağımsız, **dürüst** bir kişilik tipini temsil ederler. Hatta bazı **okuyucular**, Hitler'in başarısızlığı konusunda yapılan tanımlamanın, çok tutucu bir **anlayışla** kaleme alınıp alınmadığını da sorabilirler (FROMM, 1995: 155).

HİTLER'DEKİ AŞIRI ÖZSEVER KİŞİLİK

Yenilgiye uğramış aşırı özsever kişilerle ilgili olarak daha önce yapılan klinik (gözlemler anımsanırsa, bu süreci daha iyi anlayabiliriz. Böylesi kişiler, çoğunlukla yenilgiyi atlatıp iyileşmezler. İçsel, öznel gerçeklikleri ve dışsal, nesnel gerçeklikleri **birlikte** buzdolabı olduğu için, ruh hastası olabilirler ya da: daha başka ağır akıl rahatsızlıklarına yakalanabilirler; eğer şansları varsa, gerçek yaşamda kendilerine uygun bir kovuk - sözgelimi; dünyayı suçlamakla birlikte özsever düşlemlerini sürdürmelerine ve çok büyük bir yıkıma uğramadan yaşamlarını **şöyle** böyle yönlendirmelerine olanak veren ufak bir iş - bulabilirler. Ama yalnızca özel yetilere **sahip** olanlara açık olan bir olasılık daha vardır; böylesi kişiler, **yüksek** düşlemlerinin **gerçek** olduğunu kanıtlayacak biçimde gerçekliği değiştirmeye çalışabilirler. Bunun yapılabilmesi için yalnızca yetenek değil, buna elverişli tarihsel koşullar da gereklidir. En sık olarak bu çözüm, toplumsal bunalım dönemlerinde siyasal önderlere **açılır**; siyasal önderler, geniş kitlelere seslenme yeteneğine sahiptirler ve bu kitlelerin nasıl örgütleneceğini bilecek kadar kurnazsalar, gerçekliği düşlerine uydurmayı başarabilirler. Sık sık, **çıldır** psikoz) sınır çizgisinin bu yanında bulunan demagoglar,

(inceleri "çılgınca" görünen düşüncelerin "akıllıca" görünmesini sağlayarak akıl sağlıklarını kurtarırlar. Bu siyasal savaşında, demagoglara, yalnızca güç tutkusu değil, akıl-sağlıklarını koruma gereksinmesi de yön verir(FROMM,1995:161). Hitler hiç kimseye ya da hiçbir şeye ilgi duymayan, yarı-gerçek bir alemde yaşayan, egemen olmak için kavurucu bir istekduyan, içi nefret ve kırgınlıkla dolu aşırı özsever bir kişi olmayı sürdürdü; tutkularını gerçekleştirme yollarıyla ilgili gerçekçi ereği, taşımasıyla da anlayışı olmayan bir adam olmayı sürdürdü(FROMM,1995:164).

HİTLER'İN YIKICILIĞI

Devrimcilerin utkusu, Hitler'in yıkıcılığına son, kesin ve önlenemez biçimini verdi. Devrim, ona, onun değerlerine, umutlarına, kendisiyle Almanya'nın bir olmamı sağlayan büyüklük duygusuna yönelik bir saldırıydı. Hitler'in uğradığı aşağılanma daha da büyüktü;çünkü devrimci önderler arasında, yıllardan beri düşmanı saydığı ve onu, milliyetçi, küçük-kentsoylu, ülkesinin, yıkılışını umarsızca seyretnek zorunda bırakan Yahudiler vardı. Bu son ve kesin aşağılanmayı temizlemenin tek yolu, Hitler'in bu durumdan sorumlu tuttuğu herkesin yok edilmesi idi. Hitler, Almanya'yı Versailles Andlaşması'nı kabul etmeye zorlayan utkulu. Bağlaşıp güçlere karşı da nefretle ve öç arzusıyla doluydu; ama devrimcilere, özellikle de Yahudilere karşı beslediği nefret ve öç tutkusu daha yerdi(FROMM, 1995:165). Hitler'in olağandışı yıkıcı eylemlerinin gerçekliğini karamız gerekmiyor. Ama yıkıcı eylemler, me de yıkıcı, özsever bir karakterin dışvurumları değildir, Hiç kuşkusuz, yıkım buyruğu veren ya da yıkımı hoş gören birish yüreğini taş gibi sertleştirdiğini açığa vurmuş olur. Bununla birlikte,

yönlendirici güdülere ve koşullara bağlı olarak, ölüsever olmayan bir general ya da siyasal önder bile amansız yıkıcı eylemler için buyruk verebilir. Hitler 1933'te, yani a.çırça göze çarpan birçok geniş ölçekli yıkım eylemini uygulamaya koymadan önce ölmüş olsaydı bile, tütn kişiliğine ilişkin ayrıntılı bir çözümlemeye dayanılarak, büyük bir olasılıkla ölüsever bir karakter olarak tanımlanabilirdi (FROMM, 1995:166-167). Polonya'nın işgaliyle başlayıp gitgide yegınleşerek Almanya'nın büyük bölümünün halkıyla birlikte yok edilmesi için Hitler'in buyruk vermesine dek ulaşan yıkım süreci, daha önce konulmuş karakter tanısının kesin olarak doğrulanmasından başka, şaka bir şey olmazdı. Hitler'in yıkım nesneleri kentler ve insanlardı. Büyük yapıcı, yeni: bir Viyana, Linz, Münih ve Berlin kurmak için planlar yapan coşkulu planlamacı, Paris'i yıkmak, Leningrad'ı yerle bir etmek ve en sonunda da Almanya'yı tütnüyle ortadan kaldırmak isteyen kişiden başkası değildi. Hitler'in bu ruyetleri güvenilir kaynaklarca doğrulanmıştır (FROMM, 1995:167-168).

Hitler'in yapıları ve kentleri yıkmaya nitkusu, yapı kurma tutkusuyla olan bağılımsızdır. dolay, özel bir dikkatle ele alınmaya değer. Hatta daha da ileri giciilerek, Hitler'in kentleri yeniden kurmak için yaptığı planların, ilkin bu kentleri yıkmak için uydurduğu bir özür olduğu söylenebilir. Hitler'in mimarlığa duyduğu ilgi belki de içtenlikliydi ve ileride göreceğimiz gibi, -güç utku ve yıkım dışında- yaşamda onun, <~çtenlikle ilgilendiren tek şeydi (FROMM, 1995:169). Utkunun kuşkulu olduğunu daha iyi duyumsadıkça, yıkıcı Hitler de daha eksiksiz olarak boy gösterdi: yenilgi yönünde atılan her adım için, binlerce kurbanın ölmemesi gerekti. En sonunda da yok edilme sırası Almanlar'a geldi. Daha 27 Ocak 1942'de, Stalingrad'dan bir yılı aşkın

süre önce, Hitler şöyle demişti: "Alman halkı; kendi varlığını korumak için javaşmaya hazır değilse, o zaman yok olmak zorundadır. Yenilgi kaçınılmaz olunca, Hitler, Almanya'mın - Alman toprağının,yapılarının, fabrikalarının, sanat yapıtlarının 4-yokedileceği yolundaki bu tehdidin yerine getirilmesini buyurdu. Ruslar Hitler'in .sığıp.ağım ele geçirmek üzereyken, yıkımın gösterişli son perdesi için an gelip ~atmıştı.Köpeği, Hitler'le birlikte ölmek zorundaydı ve buyruğunu dinleyip onunla birlikte ölmek için sığınağa gelen oynaşı Eva Braun da ölecekti. Fraulein Braun'un bağlılığından. çok etkilenen Hitler, Onunla yasal olarak evlenip onu. ödüllendirdi; ıçıkçası, bir kadının Hitler'i sevdiğini kanıtlayabilmek için yapacağı tekhareket, onun için ölmeye hazır olmasıydı. Goebbels de ruhunu sattığı adama bağlı kaldı; .karısına ve altı küçük çocuğuna, kendisiyle birlikte ölmelerini buyurdu. Her normal anne gibi Goebbels'in karısı da kesinlikle çocuklarını öldüremezdi, hele kocasının ikendisine gösterdiği ipe sapa gelmez propaganda gerekçesiyle hiç böyle ~a:vrananiazdı;ama başka seçeneğiyoktu; Speer,bayan Goebbels'i son kez görmeye g}ti.ğfode, Goebbels, karısının Speer'la yalnız konuşmasına bir an bile izin vermedi Bayan Goebbls'in söyleyebildiği tek şey, (daha önceki evliliğinden olan) en büyük oğlunun da orada bulunmamasından dolayı mutlu olduğuydu. Hitler'in yenilgisi ve ölüm:uyie birlikte, çevresindekiler de ölmeliydi, Almanlar da ölmeliydi, dünya da yıkılm:alıydı; Hitler, elinden gelse böyle yapardı. Topyekün yıkım, onun kendi yıkımının geri planını oluşturmaliydi.

i<Hitler'in intiharı üzerinde Bernfeld'e başvurursak(GEÇTAN,2000:166) Bernfeld ise intihar konusundaki. klasik tanımında şöyle der: "İntihar eden kişi,

gerçekte bir başka insanı öldürmek istemektedir. İntihar eylemine geçebilmesi için, bu insan güçlü bir biçimde içleştirmiş olması gerekir. Ancak o zaman kişi, kendini öldürmekle, önceleri sevdiği ve sonradan nefret ettiği bu ikinci insanı da ortadan kaldıracığına inanabilir. Ayrıca, öldürme isteğinden ötürü duyduğu suçluluğun karşılığını da ödemiş olur(1933)." Çocukluk döneminde normal sevgi ilişkilerinden yoksun kalmış kişilerin, ileriki yaşamlarında da kimse tarafından sevilmedikleri ve istenmedikleri duygusunu sürdürmeleri intihar olaylarında önemli bir etmendir. Yapılan kapsamlı araştırmalar, intihar ile ebeveynlerden birinin ölüm yıldönümü arasında istatistik yönden anlamlı bir korelasyonun varlığına işaret etmektedir. Kişinin kendine olan saygısı ve benliğinin entegrasyonu yitirilmiş olan objeye bağımlı kaldığında, intihar yeniden birleşmenin tek yolu olarak görülebilir.

Hitler'in eylemlerinin, devletle ilgili geleneksel nedenlerden dolayı haklı /gösterilebilecek eylemler olarak açıklanıp açıklanamayacağı sorusuna: Hitler'in bir savaşı başlatan ve milyonlarca kişinin öldürülmesine yol açıcı buyruklar veren başka devlet adamlarından ya da generallerden insan olarak farklı olup olmadığı sorusuna geri dönmek gerekmektedir. Hitler, bazı bakımlardan; büyük güçlerin "normal" önderlerinin birçoğuna benziyordu ve başka güçlü ulusların önderlerince yapılan i tutanaklara geçmiş şeyler göz önüne alınınca Hitler'in 'savaş politikasının benzersiz olduğunu söylemek oldukça ikiyüzlü bir tutumdur. Hitler olgusunun özelliği, Hitler'in eylemleri buyruğuyla gerçekleştirilen yıkım ile bu yıkımın gerçekçi gerekçesi arasındaki orantısızlıktır. Milyonlarca Yahudi, Rus ve Polonyalı'nın öldürülmesinden tüm Almanların yok edilmesi için verilen son buyruğa kadar

Hitler' in eylemleri, stratejik güdülerden kaynaklanan eylemler olarak açıklanamaz; bu eylemler, son derece **ölü**sever bir adamın tutkusunun ürünüdür. Bütün ağırlık, Hitler'in Yahudiler'i yok etmesine verilerek hazan bu gerçek karanlıkta bırakılmıştır; bu konuyaverilenağgı, Yahudiler'in, Hitler'in yok etmek istediği birçok kurbanın yalnızca bir bölümü olduğu gerçeğini de gözardı etmektedir. Hiç kuşkusuz, Hitler'in bir Yahudi düşmanı olduğunu söylemek doğru olur; ama onun bir Alman düşmanı olduğunu söylemek de aynı ölçüde doğrudur. O, insanlıktan iğrenen, yaşamı **ölü**sever bir kişiydi. Ölüseverliğe ilişkin daha Önceki irdelemede genel olarak ele alınan başka ölüsever dışavurumlar açısından Hitler' e baktığımız zaman, bu daha bir açıklık kazanacaktır.

Almanlar ve dünya , kurucu maskesinin arkasındaki büyüle yıkıcıyı **görememişlerdir**. Bunun birçok nedeni vardır. Hitler, çok usta bir yalancı-ve oyuncuydu. Barış istediğini söylüyor ve her yeni başarısının ardından, artık başka bir **görev** vardı; *htılunmadığını* vurguluyordu; *bzi savım, nem sôzJeiye 1em de Ustaca* dediği Sesiyleinandirıcı biçimde dile getiriyordu.

Hitler'in dünyayı mutlak iyi ve mutlak **kötü** arasındaki bir savaş alanı olarak **paran**pit tanımlaması ve kötünün yok edilerek dünyevi mükemmelliğe ulaşılacağı **va**adi; taraftarlarının ahlaki evrenini tanımlar oldu. Düşmanları öylesine kötü niyetli **ve e**rişilecekson oyle iyiydi ki, kötülere karşı yapılacakher eylem sadece yasal değil, **a**ydı zamanda ahlaki açıdan da gereklidi. Soykırım suçu işleyenler arasında sadizm **ve** umursamazlık son derece yaygındı, diğer Almanlar bunların yaptıklarından çok **iğ**reniyorlardı, ama yine de taraftarlar yollarına devam ettiler çünkü, eylemlerinin,

Hitler'in tanımladığı şekliyle herkesin iyiliği için gerekli olduğuna inanıyorlardı(ROBINS,POST,2001:324)

HİTLER'DE YIKICILIGIN BASTIRILMASI

Hitler, bu biçimde konuşurken belki de bilinçli olarak yalan söylemiyordu; ya Bf!ği şey, hem "ressamlık" hem de "yazarlık" alanlarında uğradığı başarısızlığı hiçbir zaman kabul etmeden, eskiden de oynadığı "ressam" ve "yazar" rolüne bürünmekten başka bir şey değildi. Ne var ki, bu tür sözlerin çok daha önemli bir işlevi vardı: Hitler, yıkıcılığının ayırdına varıyor ve bu bilinci, o tür sözleriyle bastırıyordu. Bastırmanın daha da etkili bir biçimi tepki geliştirme'dir. Bu, bastırılmış uğraşlarla başa çıkmanın klinik olarak kanıtlanmış bir biçimidir; kişi, bastırılmış uğraşların tam karşısı olan özellikler geliştirerek bu uğraşların varlığını yadın:(FROMM,1991:176--177) Hitler'de ceset görmeye karşı bir yığısal tepki vardır. Ceset görme karşısındaki yığısal tepki Hitler'in kendi yıkıcılığının bilincine karşı gösterdiği bir savunma tepkisidir. Hitler yalnızca emirleri verip imzaladığı sürece, konuşmaktan ve yazmaktan başka bir şey yapmamış oluyordu.. Bir başka deyişle; cesetleri gerçek olarak görmekten kaçındığı ve duyduğu yıkım tutkusunun etkisizleştirilmesinden kendisini koruduğu sürece "o" kan dökmemiş oluyordu. Bu yığısal savunma tepkisi, Hitler'in zorlanımlı denebilecek nitelik taşıyan ve Speer tarafından bildirilen aşırı temizlik tutkusunun kökeninde yatan mekanizmayla temelde aynıdır. Bu belirti, tam gelişmiş yıkanma zorlanımı olarak ortaya çıktığı ağır biçimiyle olduğu kadar, Hitler'de kazandığı yumuşak biçimiyle de çoğunlukla tek bir işlemdir: kirin, simgesel olarak kişinin ellerine bulaşan kanın yıkanıp

temizlemesi işlevine sahiptir; kan ve kirin bilinci bastırılır; bilince çıkan tek şey, "temiz" olma gereksinmesidir. Ceset görmekten kaçınma, bu zorlamaya benzer; bu özelliklerin her ikisinde yıkıcılığın yadsınmasına yarar (FROMM, 1995:179).

Hitler yaşamının sonuna doğru, son ve kesin yenilgisinin yaklaştığını düşünlediği zaman, artık yıkıcılığını bastırmayı sürdüremez oldu. Bunun çarpıcı bir örneği, 1944'te generallere kalkışılan ayaklanmaya önderlik edenlerin ölümüne: rini>görünce gösterdiği tepkidir.. Ceset görmeye dayanamayan adam, şimdi generallere uygulanan işkenceyi, idamı ve tutukevi giysileriyle et çengellerinde sallana.11-cesetleri yansıtan filmin gösterilmesini buyuruyordu. Hitler, bu görüntünün bir fotoğrafı çalışma masasının üstüne koymuştu. Yenilgi durumunda Almanya'nın çok edileceği yolunda Hitler'in daha önce savurduğu tehdit şimdi gerçekleştirilebilirdi; Almanya'nın esirgenmesi Hitler sayesinde olmadı (FROMM, 1995:179).

/HİTLER'DEKİ YAHUDİ DÜŞMANLIĞI

Ashnda olay, Hitler'in Yahudi düşmanlığı, toplum buna hazır olduğu için komplesi şeklinde değildi.. Hitler'in söylemini kaplayan kudurmuş Yahudi düşmanlığı, kendi içinin derinlerindeki mantıksız bir kaynaktan fışkırıyordu. Hitler kendi Yahudi şeytanlarını, politik ve askeri çıkarlarına ters düştüğü zaman bile kovsa. İslamı ısrarlıydı. Soykırımın ona çok pahalıya mal olduğu kuşku götürmez. Son derece ihtiyaç duyulan insan kaynağı ve malzemeyi Müttefik ordusuna karşı kullandı: ıcağına, Yahudileri katletmeye ayırmıştı;...Yahudi bilim adamlarım ve

Almanya'nın savaş çabalarını desteklemeye zorlamayı reddetmişti. Yahudi düşmanlığına bağlılığı, ..önceleri karizmatik> söylemine katkıda bulunduğu halde, acil durumlarda başvurulanan bir araç olarak yararını çoktan görmüştü(ROBINS,POST,2001 :317).

(Onun söylemini liderliğinin gücünü ve etkinliğini nasıl açıklayabiliriz? Neden öteki onca insan yıkıcı yolunda onun peşinden gitti? Hitler'in popüler olması bir ölçüye kadar mantıklı ve yararlıydı. Alman bolşevizmini önlemekte başarılıydı, ekonomik politikaları Weimar Cumhuriyeti'ninkilere kıyasla büyük bir gelişmeydi, sosyalizm söylemi Almanya'da istekli bir noktaya dokunmuştu.' Ama Hitler'i kılau katı mantığın ve halkın sadece kendi bireyselliğiyle ilgilenmesinin dışında başka nedenler de vardı(ROBINS,POST,2001,317).

1 Hitler'in sunduğu ikna edici "kırtarıcı": mesaj paranoit bir komplo fantezisi üzerine kurulmuştu: düşüşlerinden Almanlar sorumlu değil, çünkü onlar Yahudi kurbanlarıdır, Birinci Dünya Savaşını kaybetmeleri, Yahudilerin başını çektikleri bir komployla aldatılmaları yüzündendir. Bu paranoit açıklamayla beraber Hitler, bir de yapıcı vaatte bulunuyor: "Benim yolumdan giderseniz gerçek mutluluğunuza erişecek ve mutluluğu yakalayacaksınız". Bu özendirici paranoit açıklama olmasaydı, Hitler dinleyicilerini kendi yanına çekemezdi. Ümit dolu bu mesajını hem alışılmış hem de olağanüstü politik yetenekleriyle birleştirdi: esneklik, güçlü bir bellek, insanların ne istediğini ya da neden korktuğunu değerlendirme yeteneği, yıldırma tekniği, bireysel karşılaşmalarda cezbedicilik, halkın önünde konuşma ve kendi reklamını yapma yeteneği. Ama liderliğinin gücü, kendisini

kurtarıcı olarak inanılmaz bir beceriyle dışa yansıttasından kaynaklanıyordu. Alman ulusuna üstün bir oyunculuk sergileyerek onları dertlerinden kurtarma sözü veriyordu(ROBINS,POST,2001:317-318).

... Hitler'in tak.tikleri arasında kendisinin haksızlık yapılan bir kişi olduğu iması da yer alırdı. Bu akıllıca tak.tik, belki de bilinçsizce yapıldığı için daha etkili olurdu. Ayrıca Hitler'in paranoit çağrısını da tamamlıyordu. Paranoit daima haksızlık yapılan kurbandır(ROBINS,POST,2001:319).

Rezillik karizması, kötü olduğu bilinen bir şeyin pek çok insanda olduğuna ilişkin açık çağrıdan kaynaklandı. Bugün Hitler'e duyulan ilginin çoğu bu niteliktedir. Nazilerin yaptığı iğrençliklere dayanır. Hitler'in iktidara gelirken yaptığı 'çağrılar', neler yapacağını önceden habercisi miydi? Programında saldırganlık ve soykırıma açıkça görülüyor muydu? Meşalelerle yapılan toplantılar, yığınla kartal imajı kullanımı, toplumun askerleştirilmesi kolektif yıkıcı bir bilinçaltının işi miydi(ROBINS,POST,2001:322)?

Bazıları Hitler'in kötü yapısını sezdi ve buna kapıldı, bazıları da sezdi ve iğrenç buldu. Pek çok insan hiçbir şeyi fark etmedi. Karizmatik paranoit birine ilgi duymayanlar onu ve öğretilerini ciddiye almadılar. Hitler gibi karizmatik paranoyaklar hem tarzları hem de paranoit inançları açısından inanmayanlar için sevimsiz niteliklere sahiptir. İnanmayanlar, herhangi birinin Hitler gibi saçma bir adamı izleyebilmesini inanılmaz buldular. Kitleler onu izlese bile, herhalde liderler yalpacaklarını bilirlerdi. Hitler'in mesajı uydurmaydı, aptalları aldatmak için bir

numaraydı, iktidara gelince bundan vazgeçecekti. Hem karizmatik hem de paranoit olanlar; başka kimsenin bilmediği çok önemli bir şeyi onların dünyayı olağanüstü daha iyi anlamalarını sağlayan bir şeyi bildiklerini iddia ederler. Hitler'in "gerçeği", Aryan ırktan olan halkın genetik üstünlüğü ve Yahudilerin bu üstünlüğün kullanımını düşünceliğe uğraticı kötü niyetli ve komplocu rolleriydi. Çeşitli tarih ve biyoloji eserlerine atıf yapılmasına rağmen, asıl iddiası bu "gerçeği" bilimsel çalışmalardan çıkarması değil, keşidi' inancının asla yamınlaz 'olduğuydu, Uşağı, birinin Hitler'e geleceği göremediğini ima etmesinin, onu çok rahatsız ettiğine işaret etmişti. Hitler Tanrı'nın kendisini seçtiğine şiddetle inanıyor ve bu inancı sarsılmaz bir güvenle ortaya koyuyordu. Hitler'in dahiyane bir basitleştirme yeteneği vardı. Komplo tek keredede alışveriş etmenin manevi biçimi olduğundan bir açıklama olarak çok çekicidir. İnsan bir kere paranoit açıklamayı kabullendi mi, her şey yerine oturur (ROBINS, POST, 2001:322~323). Aslında Hitler ve taraftarları doğru ve yayılmış duyusundan yoksun değillerdi, aksine bu duyguları çok keskin, ama çarpıktı. Araştırmaları binyıl mükemmeliğinin, onu elde etmek için yapılabilecek her türlü eylemi hoş göreceğine inanmışlardı.

Hitler'in ideolojisindeki paranoit motifin asıl niteliği, Nazizm'i onun öncüsü Mussolini'nin faşizmiyle karşılaştırılınca, ortaya çıkar. Mussolini faşizmi zarar veriydi, ama Hitler Nazizmi'nin eline su dökmezdi. Bu fark kısmen Nazizm'deki faşizmin Alman çevre ve koşullarına bağlanabilir. Ancak çok daha önemli itici gücü olarak tanımlamadı. İtalya'nın sorunlarını da ırksal komplolara bağladı (ROBINS, POST, 2001:324).

;;Hitler karizmatik çağnsının ahlaki açıdan yasallaştıncı yönünün farkındaydı
 e zaman zaman kendi ahlaki vasiyetini düşünürdü. XX: yüzyılın belki de en yanlış
 eğerlendirmesi 28-29 eylül 1941 gecesi yapıldı. Hitler şöyle
 yordu(ROBINS,POST,2001:325):

"Tanrıya şükür ki, ben daima düşmanlarıma eziyet etmekten kaçındım."
 Kuts~l karizması onu, üstün bir ahlaki dava için uğraşırken asla hata yapamayacakları
 nusunda kendini ve başkalarını ikna etme yeteneğiyle donatmıştı. Bu ülkü
 Almanya'nın eski mükemmeliğini yeniden yaratma ülküsüydü. kendi bireysel ahlak
 uygulDrimfaiı vazgeçerek, nefret ve saldırganlık yansıtmasını yasallaştıran bir
 anal.ıa/ al.onatılan sivil ve askeri Nazi görevlileri, soykırımda anlatılamayacak
 erce~de ztlüm ve eziyeti gerçekleştirdiler. Hitler'in dinsel karizması olmasaydı,
 vavaş döneminde, harekete geçen kendini tutma olgusu mükemmel olmasa da daha
 ızla gözlenecekti. Ama paranoya dinamiğinde gri alanlara yer yoktur; rakiplere
 egiil; düşmanlara yer vardır, uzlaşmaya değil, sadece yok etmeye yer vardır.

Lider kendi insanların ahlaki sorumluluğunu tamamen üstlendiğinden, onu
 yerin(len almak çok zordur. İnsan tüm ahlakın kaynağı olarak benimsediği birini nasıl
 yerirtdeit indirebilir? Ayrıca lider, taraftarlarının nefret ve saldırganlığının iletken
 kanalı haline gelir. Kitlenin büyük nefret hareketi şiştikçe ve özgür bırakılmış
 tara~arlar düşmanlarını yok ettikçe daha mutlu olurlar ve vicdan sınırlamasından azat
 edil~ler çünkü lider onların eylemlerinin ahlaki açıdan iyi olduğunu ilan etmiştir.
 ideolojiyi kutsal bir dava düzeyine yükseltmeden taraftarları yaşamlarından
 vaz.geçmeye ikna etmek zordur. Ama kutsal bir dava için ölmek, yüceltici

niteliktedir. Hitler'in kendisini özellikle kutsal davası olan bir dini lider şeklinde tanımlaması, liderliğinin gücü için aşırı önemlidir.

Bu karizma türlerinin hiçbirisi sadece liderden kaynaklanmaz. Bu güçlü bağlar aslında lider ve taraftarları arasındaki psikolojik bir uyumu yansıtır.

HİTLER'İN BAŞKA YÖNLERİ

Ölüseverliğe ek olarak, Hitler'de sadistlik tablosu da görülür; ama düpedüz yıkıcılık için duyduğu arzunun yeğlinliği, bu tabloyu gölgede bırakmaktadır.

Hitler, 4em yazılarında hem de konuşmalarında kendisinden güçsüz insanlar üzerinde egemenlik kurmak için duyduğu büyük isteği anlatıma kavuşturmuştur. Kitlesele implantları akşamleyin yapmanın yararım dile getirmiştir. Hitler, bir tümcesiyle, hem sadist hem de ölüsever yönlerini -anlatıma kavuşturmuştur: "(Kitlelerin) istediği, ölümlülepn utkuya ulaşması, güçsüzlerin ise yok edilmesi ya da koşulsuz teslim alınmasıdır". Sadist teslim olmak ister; yok etmek isteyen yalnızca ölüsever kişidir.

Ya da" sözcüğü, Hitler'deki karakterinin sadist ve ölüsever yanlarını bağlamaktadır; birarada, Hitler'deki yok etme isteğinin, salt teslim alma isteğinden daha güçlü, çetrefilliğini tarihsel kayıtlardan biliyoruz.

Hitler'de birbiriyle yakından bağlantılı olan öteki üç karakter özelliği, ölüseverliği, içekapanık tutumu ve sevgi, sıcaklık ya da sevecenlik gibi duygulardan yoksun olmasıydı (FROMM, 1995:180). Hitler aşırı özsever bir kişide görülebilecek bütün tipik özellikleri sergiler. Yalnızca kendisiyle, kendi özlemleri, kendi

düşünceleri, kendi istekleriyle ilgilenir; kendi fikirleri, geçmişi, tasarıları hakkında sonu gelmez konuşmalar yapar; dünya, ancak onun tasarılarının ve isteklerinin nesnesi olduğu ölçüde gerçeklik taşır; başka insanlar, ancak ona hizmet ettikleri ya da araç olarak kullanılabildikleri sürece bir anlam taşır; o her zaman her şeyi herkesten Q.8:1aiyi bilir. Kişinin kendi fikirlerinden ve tasarılarından böylesine emin olması yeğin. özseverliğin tipik bir ayırıcı özelliğidir.

Hitler, bilgileri irdeleyerek değil, en başta duygusal bir temele dayanarak ş911uçları: a ulaşmıştır. Onun gözünde, siyasal, ekonomik ve toplumsal gerçeklerin gt?rini ideoloji almıştır. Hitler, duygularına seslendiği için bir ideolojiye bir kez inınınca, o ideolojinin dile getirdiği olguların doğru olduğuna inanıyordu. Hitler'in k:~1,ıdisine hizmet edenler dışındaki hiç kimseye ya da hiçbir şeye kesinlikle ilgi du~aması ve herkesten soğuk biçimde uzak durması, özseverliğiyle bağlantılıdır. Hitl~r, sevgiden, sevecenlikten ya da başka birisinin duygusunu paylaşma ye:teneginden hemen hemen kesinlikle yoksundur; onun bu özelliği, mutlak ö:iseverliğine uygun düşer. Hitler'in tüm yaşamında, arkadaşı denilebilecek bir tek kişiye rastlamak olanaksızdır(FROMM,1995:182). Hitler, ince insan erdemlerinden tüm.üyle yoksundu: Sevecenlik, sevgi, şiir onun doğasına yabancı şeylerdi. Dıştan bakıldığında nazik, ölçülü, doğru, sevimli, huzurlu görünüyordu. Açıkcası bu dış g:örünüş; gerçekte başat durumda bulunan özellikleri, eksiksiz ama ince bir kisveyle ö:lfutue işlevi görüyordu(FROMM,1995:184). Hitler'In cinselarzuları, aşıağı sınıftan kad:ınlar karşısında gözetleyici (röntgenci), dışkıl-sadist bir nitelik ve hayranlık duyulan kadınlar karşısında da mazoşist bir nitelik taşıyordu(FROMM,1995:186).

Hitler, olguları derleyip toparlayıp belleğine yerleştirme ve daha sonra, kendi tekyanlı görüşlerini desteklemek için, olanak buldukça bunlardan yararlanma konusunda çok büyük yeteneğe sahip olan doymak bilmez ve hırslı bir okuyucu olmalıdır. Hitlerin konuşmaları ise son derece etklili olmakla birlikte, eğitim-öğrenim görmüş (kendi kendine ya da başka bir yolla) bir adamın konuşmaları değil, yaygaracı bir demagogun konuşmalarıydı. Bazan Hitler, temel bilgilerden yoksun olduğunu ortaya koyan büyük gaflar yapmıştır; ama genel olarak, dinleyenlerinin büyük olasılıkla tümünü değilse bile çoğunu etkilediği anlaşılmaktadır. Eldeki verilerden anlaşıldığına göre, Hitler, bir -iki istisna dışında, bağnaz önyargılarına aykırı düşen ya da eleştirel ve nesnel düşünce gerektiren hiçbirsey okumamıştı, Sık sık, Hitler'in, kendi kendini eğitmiş bir adam olduğu söylenmiştir; ama bu terim yanıltıcıdır. Hitler, kendi kendini eğitmiş bir adam değil, yarı-eğitmiş bir adamdı ve Hitler'de bulunmayan öteki yarı, bilginin ne olduğu konusundaki bilgiydi(FROMM,1995:196-197).

Eric Hoffer, ihtişamın büyük ölçüde tiyatroyvari bir kavram olduğuna işaret eder. İhtişam hayallerini gerçekleştirmek isteyen lider, kahramanlık gösterisi yaparken daima bir dinleyici grubunu hedefler. Hitler, dinleyicileri ustaca idare etmede uzmandı. Sık sık yapılan politik toplantılarda Hitler'in karmaşık karizmatik çekiciliği çok belirgindi. Günümüzün televizyon çağında sadece liderin değil, dinleyenlerin de canlı varlığın duygusal etkisini algılamak kolay değil(ROBINS,POST,2001:318).

Hitler tam anlamıyla kentsoylu beyefendi olduğunu göstermek için yanıp tu. tuşan bir sonradan görmeydi. Daha aşağıdaki sınıftan öğreniyordu; çünkü onların sınıfından olmadığını kanıtlamak zorundaydı. Köksüz kalmış bir adamdı; bunun başta gelen nedeni, kendisini Alman gibi göstermeye çalışan bir Avusturyalı olmasından çok, herhangi bir toplumsal sınıfa kök salmamış olmasıydı» Hitler işçi sınıfından değildi; ne de kentsoylu sınıftandı: O, yalnızca ruhsal bakımdan değil, toplumsal bakımda da yalnız bir adamdı. Yalnızca en arkaik kökleri - ırk ve kanla ilgili kökleri - algılayabiliyordu (FROMM; 1995: 205). • Hitler'in gözü daha yükseklerdeydi; gerçek iktidarı elinde bulunduranları, bu iktidarı kendisiyle paylaşmayazorlamak istiyordu; Başkaldırıcı, bir işçi partisinin önderi Hitler, iktidara gelmeden önce zenginlere ve onların yaşam biçimine büyülenmişlik ölçüsünde hayrandı. Hitler'in istenci, altı yaşındaki bir çocuğunki kadar sınırsız ve hamdı. Hitler, güçlü istençten yoksun birçok kişide rastlanan bir eğilime sahipti; bu eğilim, karar vermede dıştan dayatıldığı için bir karar vermek zorunda kalmayacağı bir noktaya kadar olayları akışına bırakmaktı; Hitler, ateşi körükliyor; geri çekilme yollarını gitgide daha çok kapatıyor; bütün durumu, olduğu gibi davranmak zorunda kalacağı bir, J (aynı manovraya getiriyordu (FROMM, 1995: 208).

Hitler bir kez belli bir doğrultuda karara varınca, tutturduğu doğrultuyu sarsılmaz bir kararlılıkla ve kazanmaya yönelik "çelik gibi istenç" denebilecek bir tutumla izliyordu. Hitler'in istenci, eğer usdışı istenç olarak anlaşılırsa, gerçekten güçlüydü. Ama ussal istenci güçsüzdü (FROMM, 1995: 208).. Hitler bir kumarcıydı: Kâh diya~amıyla olduğu kadar tüm Almanlar'ın yaşamıyla kumar oynadı. Oyun sona

erip yenilgi kesinleşince, pişmanlık duymak için bile pek neden kalmamıştı. Hitler her zaman istediği şeyi elde etmişti. Güç sahibi olmuş, nefretini ve yıkım açlığını doyurmuştu. Yenilmiş olması, bu doyumunu ondan geri alamazdı(FROMM,1995:212). Kitle nefretini alevlendirmek amacıyla paranoya dinamiğini ustaca idare etmek için mutlaka paranoyak olmak gerekmez. Ama yaydığı nefrette liderin psikolojik bir bireysel çıkarı varsa, samimiyeti kesin, inancı ve ikna edici gücü büyüktür. Yahudileri, Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı öncesi konumunu yitirmesinin sorumlusu olarak tanımlamak için Hitler'in güçlü, bireysel bir psikolojik çıkarı olduğu açık. Ancak, odaklanmış kötülük mesajı yaralı Alman toplumunu örgütleyici bir etkisi olduğunu kesinlikle anladığı da aynı derecede açık. Kitle hareketlerinin ortada hazır bir düşman, -korkulacak, nefret edilecek ve saldırılacak bir şeytan bulduğunda, ne denli büyük bir coşkuyla yayılacağı biliyordu. Şeytan ne denli açıksa nefretin birleştirici gücü için o kadar güçlü bir hareket noktası oluşturur. Yahudilerin yok edilmesini düşünüp >düşünmediği sorulduğunda, Hitler şöyle yanıtlıyacaktı: "Hayır... öyle yaparsak onu yeniden yaratmanız gerekir. Soyut değil, somut bir düşmana sahip olmak gerekir."(ROBINS,POST,2001:309-310). Hitler'in olağanüstü propaganda mekanizmasıyla yönettiği nefret kampanyası, harekete geçirdiği ölüm ve yok etme makinesinin hayati bir parçasıydı. Nefret kampanyasının şeytanı gücü Hitler'in içinde yanan düşmanlıkla ateşleniyor ve Yahudilere yansıtılıyordu. Bu öğretinin baş ileticisi olarak gücü, kendi mesajına aşın inancının doğrudan yansıması, Yahudi düşmanın varlığını gerektiren ağır bir lanetlemeydi. Onu dehşete düşüren içsel korku dışa vurulmuş ve yok etme nesnesi haline dönüşmüştü(ROBINS,POST,2001:310-311). Hitler'in söylemi, bilinçaltının en

derindeki yerleri yansıtır ve bunlar asıl güç motifleridir. Bu motifler aşağıdakileri içeriyordu: a) Ülke yaşayan bir organizmadır.b) Ulusun bütünlüğünü garantilemek.c)Ulusun parçalanması d) Ulusun parçalanmasının nedeni Yahudilerdir e) Parçalannıayı önleme gereksinimi f) Ulusun hastalığının nedeni Yahudilerdir g)Yahudi asalaktır h)Yahudi zehirlidir, ırkın saflığını kirletir (ROBINS,POST,2001:311-312). Hitler'i çözümleyenken, ağır hastalık göstergesi olan birçok özellikle karşılaştık: Hitler'in çocukluğunda, yarı içe-yönelik bir damarın bulunduğunu varsaydık; aşın özseverliğe, başkalarıyla bağlantıdan yoksunluğa, gerçeklik algısıyla ilgili kusurlara, yeğin ölüseverliğe rastladık. Hitler'de bir çıldırı, belki de usyanlım damarı bulunduğu, rahatlıkla varsayılabilir. Özseverliğinden ve yıkıcılığından dolayı yaptığı tüm yargı yanlışlarına karşın, Hitler'in, hiçbir zaman apaçık çıldırı tepkileri göstermeyen çok yetenekli bir demagog ve politikacı olduğu yadsınamaz. Bedensel ve zihinsel bakımlardan çöktüğü son günlerinde bile, Hitler denetimini elden kaçırmadı(FROMM,1995:212).

HİTLER'İN LİDERLİĞİ VE SONUÇ

Ulusun, yaralarını saracak onu birleştirecek herhangi bir lidere cevap verebileceği söylenebilir. O sırada politik açıdan mevcut en etkin insanın, almanya'nın yönetimini kendi paranoit psikolojisi için hazır bulan Hitler olması tabii ki bir trajedydi. Alman halkı Yahudilerden nefreti temel değeri olarak alan bir paranoit lider gereksinimi duymasaydı, Hitler nefret vizyonunu resmedecek yaralı Alman halkı tuvaline gereksinim duyacaktı. Yahudiler kaçınılmaz kurbanlar değildi. Onların kurban edilmesini kaçınılmaz kılmak için, paranoit ideoloji ve Yahudilerden

birey olarak nefret eden karizmatik bir lider gerekliydi. Yani Hitler gerekliydi(ROBINS;POST,2001:328).

Büyük bir gerilim yaşayan bazı bireyler yadsıma, çarpıtma ve yansıma gibi ilkel savunma yöntemlerine başvurarak, acı verici gerçekle başa çıkar, paranoit "çözüm" olan gerçekten kaçış yoluyla geçici bir huzura ulaşırlar. Diğerleri felç edici bir depresyona girerler. Psikolojik açıdan olgun birey acıyı kabullenir ve gerçeğe uyum sağlar. İyi bir terapist, hastalarının acı verici gerçeği tanıması ve onunla başa çıkabilmesine, eksikliklerinin sorumluluğunu üstlenmesine, kaybını kabullenmesine yardımcı olarak, onların gerçekten kaçışlarını gereksiz hale getirir.

Hitler'se, Alman hastalarına karşı kötü niyetli bir terapistti. Onlar savaştan yenik ve küçük düşürülmüş olarak çıkmışlar, korkunç ekonomik zorluklar yaşamışlar ve dağılmakta olan toplumu yüz yüze kalmışlardı. Demokratik sosyalistler etkisiz ve başarısızdı, bolşeviklerse Almanya'nın daha önce yaşadıklarından daha beter, cehennem gibi bir gelecek sunuyorlardı. Hitler'in paranoit ideolojisi, onu kabule dünden hazır insanlar buldu. Bu ideoloji, içinde bulundukları kötü durumu başkalarını suçlayarak "açıklıyordu" ve aynı başkalarının yok edilmesini içeren bir tedavi çözümü sunuyordu. Hitler narsist özellikler gösteren paranoyak bir kişilikti. Aşın güvensizliği, iktidara gelmesini sağlayan tehlikeler içeren koşullarda hayatta kalmasına yardımcı olan bir avantaja dönüşmüştü. Öte yandan katılığı, enerjisi, ne yapacağını şaşırılmış ve korkmuş halkın gözünde, onu güven veren lider konumuna yükseltmişti. Bu lider barışın ve mutluluğun sağlanması için, ortak yönleri bugünkü durumun sorumlusu olan düşmanları bulmak ve verecekleri zararları engellemek olan

basit ve halkı coşturan çözümler önermekteydi. "Düşmanlar" politik eğilimlere ve dönemlere göre değişir; ancak paranoyak, yok etme siyasetinde kararlılıktan daha adaletli ve daha mutlu bir toplumun doğacağına olan değişmez inançlarım hep sürdürmüştü(LELORD,ANDRE,2001:54).

Paranoit öğretmen, akla uygun gelen lider, kötü niyetli terapist, hastalıklı Alman ana politikasının doktoru rolleriyle Hitler, yaralı Alman halkına bir kurtuluş yolu gösterdi. Büyük bir istekle onun paranoit mesajını kucakladılar ve birlikte insanlık tarihinin en şeytani bölümlerinden birini yarattılar. Hitler bir anti politikacıydı. Dünyaya rağmen kendi fantazilerini öne süren bir egoistti esasında. Yahudileri 1941 yılında ortadan kaldırmaya başlaması Rusya'yı işgal etmeye başlaması ile dünyaya hakimiyet kurma rüyaları çökmeye başladı. Belki de klinik bir çılgın değildi ama uzak görünen gerçekleşmeyecek kendine has rüyalarını gerçekleştirmek isteyen bir hastaydı.

Batıda kişisellik saygı gösterilen bir gelenektir. Ama Hitler hissettiği gibi hareket etmek isteyen sorumsuz bir tipti. Kendisine gelen yahudi düşmanlığı herkeste bulunabilecek bir düşünceydi. Fakat Hitler kendini tatmin için öldürmekten ve intikam almaktan zevk alıyordu. Hiç olmazsa Stalin'in düşmanları politik bir mantığa dayalıydı. Hitler'inki ise mantıksızlıkla doluydu. Bazı yazarların iddiasına göre hider küller arasında etkili bir efsane bırakmak istiyordu(WALSH,1995:48-53).

STALİN

STALİN'İN HAYATI ÜZERİNE

1917 Bolşevik İhtilali'nden çok önce Rusya'da diktatörlük, merkezileşme, baskıyla yönlendirme ve propaganda sağlam bir şekilde yerleşmişti. Bolşevizmin gelişiyle tam gaz bir garnizon devletinin oluşacağı hissediliyordu. Lenin liderliğinde tek bir politik parti, Sovyetler Birliği Komünist Partisi kuruldu, politik bir tekel oluştu ve kapsamlı bir güvenlik mekanizması yerleştirildi. Stalin yönetiminde emirle yönetilen bir ekonomi yerine oturtuldu ve askeri taleplerin emrine verildi. İletişim, emekleşme ve dış geziler yasaklandı. Rusya, Stalin'den önce de baskıcı ve kuşkucu bir toplumdur, ama onun denetim tutkusu, baskı ve kuşkuları boyutlarını yeniledi. Bu dünyada bir hakimiyeti sürdürmek, düşmanların ve tehditlerin yığılması konusunda sürekli bir propaganda seli gerektiriyordu (ROBINS, POST, 2001:291).

Hem iç hem de dış tehditler gerçekten vardı. Bolşevikler pek çok alanda sevilmiyorlardı. Bolşeviklerin bu tehlikeleri halka açıklamaları ve karşı önlemler almaları doğal ve akılcıydı. Tehdidin gerçek oluşuysa, yöneticileri komplodan başka bir şey düşünmemeye itti. Komplo suçlamasıyla kurban edilme modeli 1928'den itibaren Stalin'in başlattığı diğer üç politikayla pekiştirildi, Stalin Lenin'den farklıydı. Lenin düşmanlarını azletiyordu Stalinse onları ortadan kaldırıyordu. Stalin'in düşman olduğundan ya da gelecekte olabileceğinden kuşkulandığı herkesi öldürmeye karşı konulmaz bir tutkusu vardı. Zaten acımasız bir diktatörlük olan rejime paranoya dinamiğini de getirdi (ROBINS, POST, 2001:292).

Stalin'in kişiliği hakkında yazılan kaynaklarda ortak bir görüş birliği vardır: O da Stalin'in sadist, kurnaz ve sinsi bir kişiliğe sahip olmasıdır. Komünist ihtilalden sonra, Sovyetler Birliği'nin içinde bulunduğu tarihsel ve sosyo ekonomik şartlar, acımasız ve sadist bir kişiliği tarih sahnesine çıkarmıştır. Rusya'da tek kuvvet haline gelmiş olan Bolşevik Partisi, Stalin mizacında bir adamı desteklerdi tabii. Kültür bakımından oldukça geri olan çok nüfuslu bir ülkede sosyalizmin ve hatta daha ileri olarak komünizmin kuruluşu ve kabulü yumuşak bir şekilde ve sade nasihatler ve vaazlarla olmazdı (ANKAY, 20 Ocak 2002:12)

Stalin bu uygun ortamın dışında, örneğin İngiltere'de yaşasaydı sadistliğini geniş-bir alanda tatmin olanağı bulamayacaktı, Stalin'in sadistliğinin paranoid yapıda bir sadistlik olduğu bilinmektedir. Sadist bir kişi, çoğunluğunun sadist yapıda olmadığı ve sadistçe davranışın hoş ve özlenir bir davranış sayılmadığı bir toplulukta yaşıyorsa, sadist birey mutlaka karakterini değiştirmeyecek ama eyleme de geçirmeyecektir, Sadistliği ortadan kalkmayacak ama, deyim yerindeyse beslenmediği için kuruyacaktır.

Stalin'in katı yönetiminin temelinde çocukluk ve ilk gençliğindeki zor koşullar yatıyordu. 1879'da Gürcistan'da Yosif Cugaşvili adıyla doğan Stalin'in ataları cahil köylülerdi. Beş yaşında ciddi bir kızıl salgınında ölümden zor kurtuldu ve çocukluğunda bir kaza sonucu kolundan yaralanması onda kalıcı bir sakatlık bıraktı. Ama Stalin'in kişiliğini sertleştiren onu ve annesini sürekli döven, aşırı içkici ve şiddet yanlısı babasıydı. Çocukluk arkadaşı Yosif İremaşvili, Stalin'in özelliklerini şöyle anlatıyor: "Hak etmediği şiddetli dayak yüzünden çocuk, babası

kitdar sert ve kalpsiz oldu..Yetkili herkes ona babası gibi görüldüğünden, üzerinde yetki sahibi olan herkese karşı intikamcı duygular beslemeye başladı. Çocukluğundan itibaren bu intikam düşüncesinin farkına varmasıyla; onu her şeyden üstün tutmak amacı haline geldi.

Sorunun babasının aşırı saldırganlığı olduğunu tanımlayamayan ve sürekli gayak yiyen çocuk, içsel bir suçluluk duygusu geliştirir. Buna karşı savunmanın bir yolu paranoit bir mekanizma geliştirerek, içindeki "kötülüğü" dışarıdaki zalimlere yüklemektir. Taşınamayacak kadar ağır duygularla baş edebilmenin bir başka yolu cezalandırıcı ana babayla özdeşleşmek, ona yapılanı başkalarına yapmaktır. Hem yansıma hem de saldırganlıkla özdeşleşmek Stalin'in kişiliğinin nüvesini oluşturmuş ve politik liderliğini etkilemiş benziyor.

İremaşvili'ye göre Stalin, Gori Kilise Okulu'na devam ederken, Gürcü edebiyatına ve ülkelerini işgal eden R.uslarla savaştan Gürcü direnişçilerinin masallarına hayrandı. Özellikle Baba Katili'nde "anlatılan "Koba" öyküsünü seviyordu. Tarihi bir olaya dayanan bu öyküde Kafkasyalı bir Robin Hood olan Koba, yoksullara yardım etmediği zamanlar düşmanlarından intikam alıyordu. Genç Cugaşvili (yirmi yıl sonra Stalin adım alacaktı) herkesten Koba diye hitap edilmeyi talep ediyordu(ROBINS,POST,2001:293).

Stalin onyediyedi yaşında Gori'den ayrılarak Tiflis'teki Rus ortodoks İlahiyat Okulu'na girdi, Bıraktığı evi kadar kendine özgü bir şekilde vahşi olan bir ortama gelmişti, Rahipler sorumlu oldukları gençlerin konuşmalarını dinliyor, laik kitaplar

gibi yasak şeyleri aramak için eşyalarını karıştırarak onları gözetliyorlardı. Bu ortam Stalin'in ve otoriteye nefretini keskinleştirdi. Bu deneyimlerinin sonuçlarını Svetlana şöyle yazacaktı: "KutsaLRuh'a ya da Tann'ya bir an bile inanmamış genç bir adam için bitmek bilmeyen dua okumalar ve zorla benimsetilmiş din eğitimi sadece aksi sonuçlar üretebilirdi... İlahiyat Okulu'nda şu sonuca vararak ayrıldı: İnsanlar hoşgörüsüz, kaba ve itaati sağlamak için sürülerini yalanlarla aldatan, ve sahtekar bireylerdir (ROBINS, POST, 2001:294)

Bu deneyimler Stalin'in ikiyüzlülük becerilerini de keskinleştirdi. İçindeki öfke, isyan ve intikam alma isteğini bir sükunet ve mutabakat maskesiyle saklamayı öğrendi. Stalin'in isyan biçimi, yasaklanmış kitapları, özellikle Marx ve Lenin'in yazılarını içine sindire sindire okumaktı. Babasına ve rahiplere karşı duyduğu nefret ne denli yoğunsa, Lenin'e o kadar çok sevgi duydu ve onu "En üstün yaşamın lideri, bir-: dağ kartalı" diye adlandırdı. Lenin, Stalin'in çocukluk kahramanı "Süzülen kartal" Koba'nın yerini almıştı. Leriintin baskıcı otoriteyi devirme gereksinimi üzerine yazdığı güzel yazılar, Genç Stalin'de bereketli toprağı bulmuştu. Lenin, Stalin'in otoriteye karşı duyduğu intikamcı duygular için ideolojik bir iletken ve politik kanal sağlamıştı. Robert Tucker'a göre Lenin'in düşünceleri Stalin'in kendi düşmanları olarak tanımlamasına yol açtı.

Stalin, İlahiyat Okulu'ndan yirmi yaşındayken ayrıldı ve sonraki on yılı politik örgütçü ve kışkırtıcı olarak geçirdi. Birlikte çalıştığı bir arkadaşı eylemci Stalin'i (o zaman hala Koba olarak biliniyordu) paranoit tarzını öne çıkararak anlatıyor: "Beni kuşkuyla karşıladı. Uzun bir sorgulamadan sonra bir kucak yasadışı

edebiyatı.bana verdi....Beni kapıya.kadar aynı temkinli ve kuşkulu ifadeyle yolcu etti. Koba kısalmış sol kolunun altına bir kitap sıkıştırmış olarak toplantılara (geç) gelir ve kenarda ya da köşede bir yere otururdu. Herkesi konuşmasını bitirene kadar sessizce dinlerdi. Daima en son o konuşurdu. Acele etmeden. çeşitli görüşleri karşılaştırır, tüm tartışmaları tartar... ve kendi önerisini büyük bir kesinlikle, sanki tartışmayı sona erdirmiş gibi öne sürerdi."

1901 mayısında Tifüs'te 2000 işçinin polisle çatıştığı gösterilerde ve on beş grevci petrol işçisinin hükümet birlikleri tarafından öldürüldüğü 1902 Batum işçi çatışmasında, Stalin bir liderdi. Batum çatışmasından sonra tutuklandı, hapse atıldı ve Sibirya'ya sürgüne yollandı. Sonunda oradan kaçmayı başarıp, ihtilal çalışmalarının yanında olmak için tekrar Lenin'in yanına döndü. Yeraltı gazetesinin 1905 tarihli bir baskısındaki "Proleter Sınıf ve Proleter Partisi":başlıklı makalesinde Stalin militanca saldırganlığı ve örgütün denetimini vurguluyordu. Artık parti, "kapıları sadece ona layık olanlara açık olan bir kaleydi." Diğer devrimci liderlerle uğraşırken Stalin çoğu kez yıpratıcı bir tavır takınıyordu, hemen alınıyor, onların usfün eğitimi ve entellektüel becerilerinden hoşlanmıyordu(ROBINS,POST,2001:294-295).

Bu hayat hikayesinden anlaşılacağı-gibi Stalin isyankar davranışlar gösteren bir kişidir. Daha pek çok kereler hapse girip çıkmış ve kaçmıştır. Adam öldürtme ve işkence eylemleri, onun kişiliğinin ayrılmaz bir parçasıdır(ANKAY,20 Ocak 2002:..12).Şevket Süreyya Aydemir; Stalin'i şöyle tanıtmaktadır:

"Kalın kaşları, soğuk ablak yüzü, pos bıyıklan altındaki kısık dudaklarıyla bu orta: boylu adam, partinin genel sekreteriydi. Az görülen; az konuşan, kapalı ve daima arka planda bir. şahsiyeti. Rus ihtilalinin ön plana. sürdüğü, isimleri ve resimleri sokakları dolduran, canlı, hareketli ,taşkın insanlardan başka bir tipti"(ANKAY;20 Ocak 2002:12).

STALİN ÜZERİNDEKİ BELİRG~ I<İŞİ!-,İK BOZİJK.LUGU

Hem tinsel hem de bedensel sadistliğin belirgin örneklerinden birisi Stalindi. Nasıl ki de Sade'ın romanları cinsel sadistliğin eksiksiz bir anlatımıysa, Stalin'in davranışı da cinsel olmayan sadistliğin eksiksiz bir anlatımıdır. Devrimin başından beri, siyasal tutuklulara işkence edilmesini buyuran ilk kişi Stalin'di; onun bu emri verdiği zamana kadar, Rus devrimcilerinin kesinlikle kaçındıkları bir önlemdi bu. Stalin döneminde NK.VD'nin uyguladığı işkence yöntemleri,kusursuzluk ve apınıasızlıkyönünden, çarlık polisinin düşünüp uyguladığı bütün yöntemleri geride bıraktı. Bazan Stalin, bir tutukluya ne tür işkence uygulanacağı konusunda kendisi buyruklar veriyordu. Stalin en başta tinsel sadistlik uyguluyordu. Bununla ilgili birkaç örnek vermek gerekiyor. Stalin'In hoşuna giden özel bir yöntem, insanları giyiyencede olduklarına inandırmak, ama bir iki gün sonra tutuklamaktı. Elbette, lenclini özellikle. güvende sanırken birdenbire tutuklanan bir kişiye tutuklamanın indirdiği darbe çok daha ağır oluyordu. Bundan başka Stalin, bir yandan kişiye kendisi hakkındaki iyi düşünceleri konusunda güvence verirken, öte yandan da onun geleceğini bilmenin sadistçe hazzım tadabiliyordu. Bir başka kişi üzerinde bundan daha büyük bir üstünlük ve denetim yoktu(FROMM,1995:28).

Özellikle incelenmiş bir sadistliğin biçimi, Stalin'in en yüksek Sovyet ya da Parti görevlilerinden bazılarının eşlerini, bazan da çocuklarını tutuklatıp çalışma kampında tutma huyuydu; bu sırada, kocalar ise eşlerinin salıverilmesini dilemeyi akıllarından bile geçirmeksizin işlerine devam etmek ve Stalin'in önünde yerlere kapanmak zorundaydılar. Nitekim, Sovyetler Birliği Başkam Kalin'in karısı 1937'de tutuklandı; Molotov'un kansı ile önde gelen Komintem yetkililerinden birisi olan Otto Kuusinen'in karısı ve oğlu çalışma kamplanndaydılar. Adı açıklanmayan bir tanıgın belirttiğine göre, Stalin sözü edilen tanıgın da bulunduğu bir konuşmada Kuusinen'e, oğlunun salıverilmesi için niçin çaba göstermediğini sordu. "Besbelli ki tutuklanması için önemli nedenler vardı." Diye yanıtladı Kuusinen. Tanıgın anlattığına göre, Stalin hoşnut hoşnut sırttı ve Kuusinen'in oğlunun bırakılmasını buyurdu." Kuusinen, çalışma kampında bulunan karısına paketler gönderiyordu; ama paketleri kendi adıyla bile göndermiyor, kahyası olan kadının adıyla gönderiyordu. **Stalin, kendi özel sekreterinin karısını tutuklattı, oysa sekreteri görevini sürdürüyordu.**

Görevlerini bırakamayan, kanlarının ya da oğullarının salıverilmesini istemeyen ve tutuklamanın haklı olduğu konusunda Stalin'le ayın görüşü paylaşmak **zorunda** olan bu yüksek görevlilerin içine düştükleri aşın aşağılanmayı gözünde canlandırması için, insanın çok geniş bir imgelem gücüne sahip olması gerekmez(FROMMI 995:29-30).

Stalin'in sadistliğinin bir başka biçimi de davranışlarının önceden **kestirilememesi**ydi. Stalin'in tutuklanmalarını emrettiği, ama işkence gördükten ve

ağır hükümler giydikten sonra birkaç ay ya da birkaç yıl içinde salıverilen ve çoğu /kez hiçbir açıklama yapılmadan yeniden yüksek görevlere atanan kişilerle ilgili örnekler vardır. Bu açıdan açıklayıcı bir örnek, Stalin'in eski yoldaşı ve "bir keresinde St. Petersburg'da polisten kaçıp saklanmasına yardım etmiş" bir kişi olan Sergei İvanoviç Kavtaradze'ye karşı gösterdiği davranıştır (FROMM, 1995, 31-32).

İleriki yıllarda Kavtaradze, Troçkist muhalefete katıldı ve ancak Troçkist merkez, destekçilerine muhalif etkinliği durdurma çağrısı yaptığı zaman muhalefetten ayrıldı. Eski bir Troçkist olarak Kazan'a sürülmüş olan Kavtaradze, (Kirov'un öldürülmesinden sonra, Stalin'e bir mektup yazarak Parti'ye karşı çalışmadığını bildirdi. Stalin hemen Kavtaradze'yi sürgünden getirdi. Kısa süre sonra, önde gelen birçok gazetede Kavtaradze tarafından yazılan ve Stalin'le birlikte yaptıkları yeraltı çalışması olayını anlatan bir makale yayımlandı. Stalin, bu makaleden hoşlandı, ama Kavtaradze artık bu konu üzerinde yazmadı. Hatta yeniden Partiye girmedi; ufak tefek yayım çalışmaları yaparak yaşamını sürdürdü. 1936 yılı sonunda Kavtaradze ve kansı ansızın tutuklandılar ve işkenceye uğratıldıktan sonra, kurşuna dizilme cezasına çarptırıldılar. Kavtaradze, Budu Mdivani'yle birlikte, Stalin'i öldürmeyi planlamakla suçlanmıştı. Hükmün verilmesinden kısa süre sonra Mdivani kurşuna dizildi. Ama Kavtaradze uzun süre ölüm hücresinde tutuldu. Hiç beklenmedik bir anda Beria'nın bürosuna götürüldü; orada Kavtaradze, tanınmayacak ölçüde yaşlanmış olan karısıyla karşılaştı. Her ikisi de salıverildiler. Kavtaradze ilk önce bir otele yerleşti; daha sonra bir komün apartmanında iki oda tuttu ve çalışmaya başladı. Stalin, Kavtaradze'yi akşam yemeğine çağırarak, hatta bir keresinde

Beria'yla birlikte beklenmedik bir ziyarette bulunarak ona çeşitli olumlu işaretler vermeye başladı (Söz konusu ziyaret, komün apartmanında büyük heyecan yarattı : Kavtaradze'nin komşularından bir kadın, kendi deyişiyle, "Yoldaş Stalin'in portresi" eşikte belirdiği zaman bayıldı.). Stalin, Kavtaradze'yi akşam yemeğine konuk ettiği zamanlarda çorbayı kendisi koyar, fıkralar anlatır ve anılarından söz ederdi. Ama bu akşam yemeklerinden birinde Stalin, birdenbire konuğuna dönerek "Yine, beni öldürmek istedin işte" dedi.

Stalin'in bu örnekteki davranışsı, onun karakterindeki bir ögeyi - kendileri ~erinde mutlak yönetime ve denetime sahip olduğunu, insanlara gösterme arzusunu - özellikle açık biçimde ortaya koyuyor. Tek sözüyle onları öldürtebilir, işkence ettirebilir, yeniden kurtarabilir ve ödüllendirebilirdi... Yaşam ve ölüm üzerinde Tanrı'nın gücüne; büyütme ve yoketme konusunda, acı verme ve yaraları sarma konusunda doğanın gücüne sahipti. Yaşam ve ölüm onun arzusuna bağlıydı. Batıyla iyi ilişkiler kurmayı amaçlayan politikasının başarısızlığa uğramasından sonra Ljtninov, Stalin'in nefret ettiği her şeyi savunan Ehrenburg ya da Ehrenburg'un tam karşılıklı bir yola sapan Pasternak gibi bazı kişileri Stalin'in niçin yok etmediğini de bu olgıya açıklayabilir. Medvedev'in getirdiği açıklamaya göre, bazı durumlarda Stalin, Lenin'in yolunda yürümeyi sürdürdüğü yolundaki savı desteklemek için bir kısım yaşlı Bolşevikleri sağ bırakmak zorundaydı. Ama hiç kuşkusuz, Ehrenburg konusunda bundan söz edilemez. Buradada yönlendirici güdü, herhangi bir « hatta ehkötü », ilkeyle kısıtlanmaksızın keyfince ve hesabına göre denetleme duygusundan Stalin'in çok hoşlanmasıydı.

Arthur Koestler "Gün ortasında Karanlık" adlı kitabında Stalin Sovyetler'i için şunları yazmaktadır(BENER,Ocak 2000:104): "Bu, AKP'ye, Komintem'e ve Stalinist rejime bir veda idi. Ancak yine de SSCB'ye bir bağlılık ifadesiyle sonlanıyordu.(...) Her şeye rağmen, SSCB'nin 'çürümekte olan bir gezegendeki son ve biricik ümidimiz' olduğuna olan inancımı vurgulamaya devam ediyordum. Bu inanca daha bir buçuk yıl boyunca sıkı sıkıya sarılmayı sürdürdüm. Ta ki Hitler/Stalin anlaşması bu son yanılsama parçasını süpürüp atıncaya kadar". Koestler daha sonra, dünyanın üçte birine hakim olan Stalinist rejimin, "insanlık tarihinin en insanlık dışı rejimi" olduğu kanaatine varıp, bu rejimi, "insanoğlunun karşılaşmış olduğu en büyük tehdit" olarak tanımlayacaktır.

STALİN'DEKİ SADİSTLİĞİN KARAKTER ÖZELLİKLERİ

Sadist karakter özellikleri, karakter yapısının **bütününden** soyutlanırsa aşılabilir. Bu özellikler, bütün olarak anlaşılabilir; gerek~n bir sendromun parçalarıdır. Sadist karakterli bir kişiye göre, her canlı denetlenebilir; her canlı varlık nesne haline gelebilir. Daha doğru söylemek gerekirse, canlı varlıklar yaşayan, çırpınan, kıpırdayan denetim nesnelerine dönüştürülebilir. Her türlü tepkileri, kendilerini denetleyen kişi tarafından dayatılabilir. Sadist, yaşamın efendisi olmak ister; bu nedenle de kurbanındaki yaşam niteliğinin korunması gerekir. Gerçekte, sadisti yıkıp yok eden bir kişiden ayıran özellik de budur. Yıkıcı kişi, başka kişileri safdışı bırakmak, ortadan kaldırmak ister; yaşamın kendisini yok etmek ister. Sadist ise yaşamı denetleme ve boğma duygusunun peşindedir(FROMM, 1995:36-37).

Sadisti, güçlüler değil, yalnızca umarsızlar kışkırtır; sadistin bir başka özelliği de budur. Sözelimi, birbirine denk kişiler arasındaki bir kavgada düşmanlardan birisinin yaralanması sadistçe. hazza neden olmaz; çünkü bu durumda yaralama eylemi, denetimin bir anlatımı değildir. Sadist karakter için, hayranlık uyandıran bir tek nitelik vardır, o da güçlülüktür. Sadist, güçlü olanlara hayranlık duyar, tapar, boyun eğer; ama güçsüz olanlardan, karşılık veremeyenlerden iğrenir, onları denetlemek ister.

Sadist karakterli kişi, belirsiz olan ve önceden kestirilemeyen, onu kendiliğinden nitelikte ve özgün tepkiler göstermeye zorlayacak sürprizler yaratan her şeyden korkar. Bu nedenle de yaşamdan korkar. Yaşam, doğası gereği önceden kestirilemeyen ve belirsiz olaylarla dolu olduğu için sadisti korkutur. Yaşam örgütlüdür, ama düzenli değildir; yaşamda kesin olan bir tek şey vardır, o da tüm insanların ölümlü olduğu gerçeğidir; Sevgide aynı ölçüde kesinlikten yoksundur. Sevmek için sevecen olma, sevgi uyandırma yeteneği gereklidir; bu da her zaman geri çevrilme ve başarısızlığa uğrama. olasılığım içinde taşır. Bu nedenle, sadist karakterli kişi, ancak denetleme gücüne sahip olduğu zaman, bir başka deyişle sevgisine konu olan şey üzerinde yönetim gücüne sahip olduğu zaman, "sevebilir". Sadist karakterli kişi, çoğunlukla yabancılardan ve yeniliklerden korkar - yabancı birisi yenilik demektir; yeni olan bir şey de korku, kuşku ve nefret uyandırır, çünkü kendiliğinden, canlı ve alışılmamış bir tepki gerektirir.

Sözünü ettiğimiz sendromun bir başka ögesi de sadistin. pısrıklığı ve ubkeklığıdır. Sadistin boyun eğici bir kişi olması bir çelişki gibi görülebilir; ancak bu

yalnız bir çelişki değil, aynı zamanda da bir zorunluluktur. Sadist, kendisini güçsüz, cansız ve yetersiz duyumsadığı için sadisttir. Bu yoksunluğunu, başkaları üzerinde denetim kurarak bir solucan gibi duyumsadığı kendi benliğini bir Tanrı'ya dönüştürerek ödünlemeye çalışır. Ama güç sahibi olan sadist bile, insansal güçsüzlüğünde dolayı acı çeker. Öldürebilir, işkence edebilir; ama yine de boyun eğebileceği daha yüksek bir güce gereksinme duyan sevgisiz, soyutlanmış, korkmuş bir kişi olarak kalır.

Bu boyun eğme gereksinmesinin kökeni mazoşizmde yatar. Her zaman bifi"bttleriyle bağlantılı olan sadistlik ve mazoşizm, davranışçılara göre karşıt şeylerdir ama gerçekte, tek bir temel durumun - dirimsel güçsüzlük duygusunun - iki ayrı yüzünü oluştururlar. Hem sadistler hem de mazoşistler, deyim yerindeyse, bin başka.sının kendilerini "bütünleme" sine gereksinme duyarlar. Sadist, bir baş~ varhgi; kendisinin uzantısı yapar; mazoşistse kendisini bir finşka varhğın uzantii yapar. Her ikisi de ortak yaşamsal bir-ilişki peşindedir; çünkü her ikisi de merkezini yitirmiştir. Sadist, kurbanından bağımsızmış gibi görünürse de sapkın bir biçimde bu kurhana gereksinme duyar.

Sadistlikle mazoşistlik arasında' yakın bir bağlantı bulunduğu için belirli bir kişide bu yönlerden birisi ya da ötekisi daha başat olsa bile, sadist-mazoşist bir karakterden söz etmek daha doğru olur, Sadist-mazoşist kişiler, karakter yapılarının fiihbilimsel yönü siyasal bir tutumu anlatacak biçimde dile getirilerek, "yetkeci :~arakter" adıyla da anılmaktadır. Siyasal tutumu genellikle (etkin ve edilgin) yetkeci olarak tanımlanan kişiler, çoğu kez (toplumumuzda) sadist-mazoşist karakter

özellikleri - kendilerinden aşağıdakileri denetleme, kendilerinden yüksekte bulunanlara boyun eğme davranışı - sergiledikleri için, bu kavram yerinde bir kavramdır(FROMM,1995:37).

STALİN - TROÇKİ TARTIŞMASINDA STALİN'DEKİ BELİRGİN KİŞİLİK BOZUKLUKLARI

1917'deki sonuca götüren olaylarda önde gelen bir role sahip olmayı başaramaması Stalin için hiç geçmeyen bir utanç kaynağıydı. Troçki iktidarın ele geçirilmesinde çok daha sonuca götürücü bir rol oynamış ve önemli olmak açısından Lenin'den sonraki sıraya oturmuştu. Lenin sürgünden dönünce, Petrograd'da yapılan toplantıda Stalin'in bulunduğu dair bir kayıt yok. Stalin, resmi biyografisinde kendi rolünü yeniden yazdı. Olayları Troçki'nin değil, kendisinin yönettiğini ileri sürerek, kendisini Lenin'le özdeşleştirdi ve onunla aynı düzeyde olduğu yalanına başvurdu.

Stalin'in Troçki'yle rekabeti sertti çünkü Troçki, Stalin'in imrendiği bir adamdaydı. Lenin'in ölümünden sonra Stalin denetimini pekiştirmek ve devrim tarihinde Troçki'nin rolünü yeniden yazmak için sistemli bir şekilde harekete geçti. Troçki'nin "sürekli devrim" kuramını, Lenin'in "proleter devrimi" kuramının tam tersi olarak niteledi. 1925'te Troçki'nin istifaya zorunlu kılınmasından sonra Stalin, saldırgan, paranoit denetimci yapısını tipik bir şekilde ılımlı bir maske arkasına gizledi, tercih edilen parti çizgisine karşı çıkan bu bolşeviklere anlayışlı davranılmasını önerdi. 40 milyon insanın kafasını kesecek olan kişi, "kafa kesmek

partiye zarar verecek büyük bir tehlikedir" dedi. Stalin "kafaları kesme" konusunun lmrkunç sonuçlarına ilişkin kendi aklı başında uyarısını dikkate alamadı ve süreç bir Jeez başlatılınca durdurulamadı(ROBINS,POST,2001:295).

Ele alman bu dönem Batı'daki Marksistlere göre işçi sınıfı hareketi ve sovyetlerin kendi tarihinde en karanlık bir dönemdir. Gene de bugün bile yeni bir Şpşyalist dünya içi savaşım., bu olayların niçin olduğunu anlamadan ve dersler çıl,≤:armadan olanaksız görülmekte. Suçların, ihanetlerin ve vahşetin arka planına ~a.rşın Sosyalizm'e olan yıkılmaz inancın Sol muhalefet tarafından canlı tutulduğunu Rogovin parlak bir biçimde gösteriyor. Troçkistler, Stalin'in cellatları tarafından kesilirken en dirençlileri oldu(TAAFFE,9 Ağustos 1998:8);

Knişçev bile 1923'te. Troçki'nin parti içi demokrasiyi temin.İçin uğraşım desteklemişti. Tabi bu Stalin ve çevı;esinin kuşkusunu çekmiş, Kruşçev Moskova yargılanıalan sırasında Stalin.terörün,ekurbangitmetehli],(esi altında kalmıştı, Sedov veRegovin kitaplarında halkın Stalin'in yargılannakatılmadıkları yazılmıştır..Onlara göre Stalin. dünya burjuvazisi ile anlaşımak için eski Bolşeviklerin kellelerini sunmaktaydı. Stalin onlara göre Ekim Devrimi'nin devrimci ve entemasyonallığından kopmayı.sembolize ediyordu.

Kabaca 1930'lann ikinci yansım kapsayan Moskova Duruşmaları dönemi, Stalinizm olgusunun anlaşılması açısından en kilit dönemlerden biridir. Bu süreç içinde Stalin, Parti ve Komintem içindeki tüm muhaliflerini ve Ekim Devrimi'nin tüm eski Bolşevik önderlerini tamamen tasfiye edecek, yani öldürtecektir: Kimisi

suikasta kurban gider (Troçki gibi); kimisi düzmece mahkemelerde "hainlikle" suçlanıp, suçlarını "itiraf" ettikten sonra enselerine kurşun sıkılarak idam edilir (Zinovyev, Kamenev, Piatakov ya da Buharin gibi); kimisi aynı mahkemelerden sonra yollandıkları toplama kamplarında ve hapishanelerde ölür (Radek, Sokolnikov ya da Rakovski gibi); kimisi gizlice "yargılanıp" sessiz sedasız kurşuna dizilir (Tukaşevski ya da Yakir gibi); kimisi düpedüz "yargısız infaz" kurbanı olarak hücrelerinde ya da toplama kamplarında yokedilir (Preobrajenski, Smilga ve Mdivani gibi); bazıları ise çareyi intihar etmekte bulur (Tomski, ordjonikidze ya da Gamamik gibi) (BENER, Ocak 2000:106).

Aslında Moskova Duruşmaları, çok daha geniş bir "temizliğin" görünürdeki "meşru" paravanlarıdır. Sovyet tarihçi Roy medvedev, rejimin yıkılmasından önce kaleme aldığı bir kitabında, ulaşabildiği arşivlere dayanarak 1936-1939 yılları arasında bu yolla öldürülen siyasilerin sayısının 500 bini bulabileceğini iddia eder. Daha yüksek rakamlar telaffuz edenler de vardır (birçok tarihçi 700 bin rakamında mutabık kalmıştır). Bu dönemde Katledilenler sadece parti içi muhalifler, değil, Stalinizm'in kendi iktidarı için tehlikeli bulduğu tüm aydınlar, tüm sanatçılar, tüm yerel ve ulusal düzeydeki siyasi, sendikal ya da idari yöneticilerdir, Katledilenler arasında birçok Stalinist militan ve yönetici, hatta Stalin'in emrindeki gizli servis NKVD'nin şefleri Yagoda ve Yezov bile bulunmaktadır. Tarihin en büyük "Komünist avı" olarak niteleyebileceğimiz bu katliamların emrini veren düzmece Moskova Duruşmalarının senaryolarını yazan elbette Stalin'dir. Ancak tüm bu olup bitenleri sadece Stalin'in iktidar hırsı, gaddarlığı ve çılgınlığı ile açıklamakla

yetinmek de elbette mümkün değildir. Dolayısıyla her şeyden önce bu "çılgınlığa" yolaçan siyasi ortamı hatırlamakta yarar vardır.

1930'lar, Stalin iktidarının içte ve dışta ciddi zorluklarla karşı karşıya olduğu bir dönemdir. İçte, bir yandan bürokratik .hedfve yöntemlerin yolaçtığı korkunç israf ve çılgın tempolarla birlikte gelişen ağır .sanayi,hamlesinin getirdiği görece bir kalkınma; öte yandan tarımda yaşanan felaketler, yani tarımsal ve hayvansal üretimin büyük bir çoğunluğunun telef olduğu ve milyonlarca köylünün katledilmesiyle sonuçlanan "zorunlu kollektifleştirme" yarattığı çöküntü, iç içe geçmiştir. Bu ekonomik politikaların gerek. parti içinde gerekse ülke içinde doğurduğu, ciddi muhalefet ve. hatta direniş, Stalinist iktidarı sık sık çizgisini değiştirmeye zorlar. Dışta ise, .SBKP önderliğindeki Komintern'inAlmanya'da geliştirdiği politikalar tam bir. fiyaskoyla sonuçlanmış ve Avrupa'mn en güçlü ve örgütlü işçi sınıfının ve komünist partisinin bulunduğu Almanya, Hitler'in Nazi Partisinin iktidarına teslim olmuştur. Bu dönemde Komintern de kısa aralıklarla birbirine zıt politikalar savunmak zorunda kalır. Art arda gelen bu yenilgilerve siyasi yalpalamalar, özellikle de Hitler'in zaferi sonucunda savaş tehlikesifün başgöstermesi, Stalin'in parti içindeki iktidarım ve inandırıcılığını sarsmaya başlar(BENER, Ocak 2000: 106-107).

Parti yönetiminin bir kısmı (ki aralarında Ordjofükidze ve .Mikoyan gibi başından beri Stalin'i desteklemiş olan kişiler de vardır), Stalin'den daha "ılımlı" ve b.ecerikli olduğu düşünülen Leningrad'daki parti yöneticisi Kirov'a, Stalin'in yerine PartL Genel Sekreterliği'ni teklif. ederler (ama Kirov bunu reddeder). Yine de, 1934'deki XVII. Parti Kongresi'nde Kirov'a sadece 3 oy çıkarken, Stalin'e 270 oy

çıkar. Stalin'e alternatif üretme çabası başarılı olsaydı ve Stalin 1930'ların ortasında devrilebilseydi, SSCB'nin ve insanlığın tarihi farklı yöne gidebilir miydi sorusunun cevabım bulmak elbette olanaksızdır. Ancak kesin olan bir şey vardır, o da bu gelişmelerin Stalin'de ve parti aygıtının Stalin'i destekleyen kesiminde, iktidarlarını yitirebilecekleri korkusunu doğurduğu ve böylece, gelmiş geçmiş ve potansiyel tüm muhaliflerin "temizlenmesi" kararının alınmasına katkıda bulunduğu dur.

Stalin'e rakip olarak gösterilen Kirov, 1934'te Nikolaevski adlı bir parti militanı tarafından vurularak öldürülür. Stalinist iktidar, bu cinayetin parti içi muhalefet tarafından işlendiğini iddia eder ve "muhalifler" ardı ardına tutuklanır. Artık Moskova Duruşmaları süreci başlamıştır ve bu süreç, Troçki'nin Meksika'da Stalin'in ajanı Ramon Mercader tarafından 20 Ağustos 1940'da öldürülmesine kadar sürecektir.

İlk dava; "Troçkist ve Zinovyevist Terörist Merkezin Davası", 19 Ağustos 1934'te açılır. Bellibaşlı sanıklar, Lenin'in yoldaşları ve Ekim Devrimi'nin önderlerinden Zinovyev ve Kamenev'le birlikte, tümü Devrim ve iç savaş kahramanı olan (ancak Stalin'e karşı çeşitli muhalefet hareketlerinde yer almış olan) Smimov, Mratskovski, Evdokimov, Bakayev ve Ter Vaganyan'dır. Suçları, sürgündeki Troçki ve oğlu Leon Sedov'un emirleri doğrultusunda ve Gestapo'nun işbirliğiyle, Kirov'un öldürülmesini planlamak ve ayrıca bir dizi terörist saldırı düzenlemektir. Herhangi bir maddi bir kanıtı dayanmayan bu suçlamalar her ne kadar ilk bakışta inanılmaz ve gülünç gibi dursalar da, dava ilginç bir gelişmeye tanık olur. Tüm bu eski Bolşevik-

devrimci önderler, "suçlarını" itiraf ederler, Stalin'e övgüler düzerler ve "suç ortakları" Troçki'ye hakaretler yağdırırlar!

Ekim Devrimini izleyen iç savaş sırasında Beyaz Ordu saflarında yeralıp daha sonra yeni rejime biat etmiş olan eski karşı-devrimci/yeni komünist savcı Vişinski. "Devrime ihanetle" suçladığı sanıklar için " Devrim adına" idam talep ederken, tarihe ~eçecek olan şu sözleri sarf eder: "bu kudurmuş köpekleri kurşuna dizin!" idam cezası kararı 24 Ağustos'ta verilir ve ertesi gün infaz edilir(BENER,Ocak 2000:107-108).

Yazarlar 1936 yılında bir baskı ve infaz dönemi yaşandığını Troçki'nin damadının bile bu infaz döneminde vurulduğunu yazmaktadırlar."Yalıtma, bekleme ve işkence, Fransız Devriminde Danton ve Robespiyer'in akıbeti gibi değildi. Onlar güçlerinin zirvesinde giderilerek infaz edildiler." Diyerek yazılarına bir not düştüler. 1935'te Zinoviev bir buçuk yıldır hapisteydi ve Stalin'e şöyle yazar: "Ruhum bir arzu ile yanar:"Artık bir düşman olmadığımı kanıtlamak istiyorum... Sizin affınız ve merhametiniz için değeri olan herşeyi yapmaya hazırım."(TAAFFE,16 Ağustos 1998:8)

Bu sırada Stalin muhalifleri'nin ezilmesi için şu emirleri vermektedir: "Onlara (Zinoviev ve Kamenev) öyle işkence edeceksiniz ki sonunda gerçeği anlatıp tüm bağlantılarını ifşa etsinler." Kamenev cesaretle dimdik ayakta durur. Stalin'in gizli polis şefi Yezhov, 1935'ten beri hapiste olan büyük oğlunun da itham edilip öldürüleceğini söylemesi üzerine yıkılıncaya kadar, Yezhov, büyük oğlunu

koruyacağına söz verse de, hem kendisi ve hem de 16 yaşında olan ortanca oğluyla vurulmaktan kurtulamadı.

1936 Ağustosunda yargılamada ana savunmanlar Kamenev ve Zinovievdi. Rogovin, ne bir belge ne de bir maddi delil sunulmadığını anlatarak, bunun Troçki'nin Gestapo (Nazi almanyası casusluk örgütü) ile ilişkili bir merkez olmakla suçlandığını, 1917'de Lenin ve Troçki'nin Alman ajanı olarak suçlanmasını andırıldığını belirtir. Zinoviev ve Troçki'nin Yahudi olmaları ile şüpheleri birleşince, Yahudi halkıyı yönetmeye çalışanlarla işbirliği içerisinde olmalarını iddia etmek esasında büyük bir saçmalıktı. Davadaki başsavcı Vişinski, 1917'de bir sağ Menşevikti ve Lenin'in tevkif edilmesini emretmişti, Stalin'in muhaliflerini kuduz köpeklerle benzeterek hemen vurulmalarını emretti. Zinoviev ve Kamenev öne sürülen suçlamaları kabul ederek hayatlarını kurtarmak istediler. Ama onların da sonu hazin oldu ve idamlarının önüne geçemediler. Tabi burada Stalin'in Yahudilere karşı da bir nefret duyduğu ortaya çıkmaktadır. Rogovin'in notları bu yönde emareler göstermektedir.

Troçki'nin Stalin tarafından Güney Amerika'da suikastla ortadan kaldırılması sırasında Sovyetler'deki Troçkistlerin de çoğu sürgün kamplarında ortadan kaldırılır (TAAFFE, 23 Ağustos 1998:8). 1936'da Troçkistlerin, "canavarca işkence" gördükleri tekrar sorgulamalar için Moskova'ya getirildiklerini bununla beraber bir tekinin dahi kendilerine yaptırılmak istenen tanıklığı kabul etmediği ve bir tekinin dahi açık yargılamada yargılanmadığı belirtilir. Büyük toplamının ilk aşamasında

bile açığa çıkan tün aşağılama ve baskılara rağmen Sovyetler Birliği'nde yeni kuşak Troçkistler yetiştirmişti. Ve. onların cesareti cellatların bile hayranlığım celbetmişti.

Eski Stalinist gizli ajan Krivitsky... "Biz. yokedilmesi mecburi olan. bir ~ş~ktık" diyor. "Stalin devrim yanlısı ve. savaş kuşağının tümüyle yokedilmesinin qewmin boynundaki bir işaret olduğu için gerekli" olduğunu söylemiş; fakat şimdi ~e~liç kuşakları yani 17 ve 18 yaşında olup Sovyet düzeninde doğanları bile öldürmekteydiler. Adi politik suçlulara KRD (Karşı devrimci eylemci) damgası yırqular. Ama Troçkistlere .KRTD (Karşı Devrimci Troçkist Eylemci) damgası vurdular. "T" harfi Stalin kamplarında en. tehlikeli harf oldu. Zalim Stalin, başlangıçta politik bir ilgisi olmayan en genç oğlu Sergei dahil Troçki'nin tün akrabalarından intikam aldı.

Rogovin'in. Vorkuta trajedisi kayıtlar; bir derstir ve Stalin tarafından yok edilen bir Troçkist. kuşağın insanüstü kahramanlığımın anlatımıdır.; Ekim 1936'da Vorkuta trajedisi .sayfası açılmaya başlandı. Etraft~ kamplarda. Troçkistler açlık grevi ilan etmişlerdi. Bu açlık grevi 132 gün sürdü. 1937 baharında Moskova'dan gelen bir. emirle isteklerinin kabul edildiği bildirildi. Daha. sonra, eski bir cezalandırma yeri olan tuğla fabrikasına gönderildiler. Orada Troçkist olduklarından dolayı kitle halinde vurulmaları emredildi. Şüphesiz Stalin onların ortadan kaldırıldıklarında unutulup gideceklerini sanmıştı. Rogovin'in kitabı ve diğer yayınlar onun yanıldığım açıkça gösterdi(TAAFFE,23Ağustos 1998:8).

23-30 Ocak 1937'de gerçekleşen ikinci davada da aynı süreç yaşanır. Bu kez sanıklar, eski Bolşevik önderlerden Platakov, Radek, Muralov; Serebriakov ve Sokolnikov'dur. Ortak özelliklerinden biri, önceki yıllarda Troçki'nin yakın çevresinde yer almış olmalarıdır. Onlar da, yine Troçki'nin emirlerini yerine getirerek rejime ve önderlerine karşı terörist komplolar kurduklarını, sabotaj ve casusluk faaliyetlerinde bulunduklarını "itiraf" ederler. O yıl hapse mahkum olan Radek ve Sokolnikov dışındakiler idam edilirler. Bu davadan altı ay sonra, 11 Haziran 1937'de, Kızıl Ordunun bellibaşlı komutanları, yani Mareşal Tukaşevski, Yakir, İphta, Uboreviç, Feldman, Kork, Eydeman ve Primakov gibi askeri önderler benzer suçlamalarla gizli celsede mahkum edilirler ve kurşuna dizilirler (BENER, Ocak 2000:108).

Üçüncü dava, "Sağcılarla Troçkistlerin İttifakı Davası", 2 - 13 Mart 1938 tarihleri arasında görülür. Dava sonunda idam edilen sanıklar arasında; daha önce Stalin'e karşı muhalefette yer almış olan Buharin, Rikov, Rakovski ve Krestinski gibi ünlü eski Bolşevik önderlerin yanında, bu kez eskiden beri Stalin yandaşı olan bazı eski bakanlar, Merkez Komitesi üyeleri, üç hekim ve en önemlisi de gizli polis NKVD'nin eski şefi Yagoda da yer almaktadır. Ve tabii, ilk iki davada olduğu gibi, bu defa da sanık yine "halk düşmanı" ve "karşı devrimci komplonun esas elebaşı", "yargılama defolarca ölüme mahkum edilmiş olan sürgündeki Troçki" dir.

İddianame, saçmalığın ve giliinçliğin doruğuna çıkarak, alışlageldik terörizm, sabotaj ve casusluk suçlamalarına bu kez daha gerilere giden yeni "suçlar" da eklemişti: kimi sanıklar 1921'den beri Alman gizli servisinin, kimileri de

1924'ten beri İngiliz gizli servisinin emrinde çalışmakla; Lenin'in "partinin sevgili çocuğu" adını takmış olduğu ve gerçekten de oğlu gibi sevdiği Buharin, 1918 tarihinden Lenin'e karşı başarısız bir suikast düzenlemiş olmakla; sözkonusu üç hekim, Yagoda'nın emirleri doğrultusunda ünlü yazar Gorki'yi ve oğlunu zehirlemekle suçlanıyordu! Ayrıca Yagoda, Kirov'un ölümüne yolaçan suikastı, komplodan haberdar olduğu halde engellememiş olmakla da suçlanıyordu. İddialar arasında, "panik -ve infial yaratmak suretiyle halkı Devrimden ve Devrimin gerçekleştirdiklerinden soğutmak amacıyla tereyağı paketlerinin içine cam kırıkları yerleştirmek" gibi ilginç "sabotaj" örnekleri de bulunuyordu. Ancak tüm bu saçmalıklara rağmen ve tıpkı ilk davada olduğu gibi, tüm sanıklar suçlarını itiraf ettiler(BENER,Ocak 2000: 108).

Donuk ve değişmez dogmalardan oluşan Stalinizmin, tamamen eleştiriye ve kışkıcılığa dayalı Marksist gelenekle ne tür bir akrabalığı olduğu ~lbette sorgulanabilir, Ancak bir ilişki olduğu da yadsınamaz: ne de olsa Stalin. gökten zembille inmedi, Marksist Bolşevik partisinin. bağrından çıktı! Ama eğer illa da Stalinizm ile Marksizm arasındaki bu akrabalığı tanımlamak gerekirse, bunun olsa olsa "mütasyon geçirmiş bir akrabalık" olduğu söylenebilir! Şurası bir gerçek ki, altında Lenin ve Troçki'nin de imzası bulunan Bolşeviklerin kimi uygulamaları bürokrasinin zaferini kolaylaştıran ciddi hatalar olmuştur: örneğin tek parti rejimine gidilmesi, bununkuram haline getirilmesi ve ardından da parti içinde fraksiyonların yasaklanması, vs. 1918-1921 yıllarındaki iç savaşın şiddetini ve vahşetinin de bürokrasinin zaferine yol açan bir ortam yarattığı ve bu süreçte Bolşeviklerin

uyguladığı politikalarınözellikle demokrasi açısından- kusursuz sayılamayacağı da
 .Gerek Lenin'in gerekse de Troçki'nin o dönemlerde kimi yazıları bu hatalı
 .Gelişmelerinin örnekleriyle doludur.

Ne var, ki, Bolşeviklerin hatalarına karşı geliştirilen en sert ve en kapsamlı
 .Geliştirilerin de yine başka Marksistlerden gelmiş olması, bu hataların toptan ve
 .f-f-0mat~ olarak, Marksizm'e havale edilemeyeceğinin kanıtıdır. Kaldı ki, bu keskin
 .eleştirmenlerin başında gelen Rosa Luxemburg, Bolşeviklerin demokrasiye aykırı
 .eylemlerinin çoğunun savaş sonrasının koşullarında yapıldığını belirterek işin bir
 .başka boyutuna da dikkat çekmektedir: "Kimse çıkıp da Lenin ve dostlarından
 .imkansız gerçekleştirmelerini, yani bu koşullarda en güzel demokrasiyi, en örnek
 .proleterya diktatörlüğünü, en gelişkin sosyalist ekonomiyi sihirli bir değnekle
 .yaratmalarını talep edemez. Arıcak, tehlike, zorunluluğu erdem gibi algılayıp,
 .kaçınılmaz ve zor koşulların onlara dayattığı taktiği, kuramını her noktasına
 .yedirmeye çalıştıkları ve uluslararası proleterya bu sosyalist taktik modeli olarak
 .sunmaya başladıkları anda başlamaktadır(BENER, Şubat 2000:92-93).

Stalinizm'in çeşitli türlerinin ortak noktasının "anti-Troçkizm" oluşu elbette
 .rastlantı değildir. Çünkü Troçki'nin diğer eski Bolşevikler gibi teslim olmayışı ve
 .hem kuram hem de eylem temelinde Stalinizm karşısında yer almaya devam edişi,
 .pişrujyet peşinde koşan iktidardaki bürokrasinin ikameci sahtekarlığının temellerini
 .s~rsmaktaydı, Stalinistler'in yıllarca en hırçın yöntemlerle (cinayet ve iftira dahil)
 .başvurarak Troçkizm'in "hain" bir "sapma" olduğunu "kanıtlamak" için bu kadar
 .çaba harcamaları ve Komünist partilerin tabanlarıyla "Troçkistler" arasında adeta bir

Çin Seddi örmeye çalışmaları ancak böyle açıklanabilir (yoksa - kimisi iktidarda olan -?koskoca kitlesel Komünist partileri, her halde bir avuç "Troçkistin" militan faaliyetinden çekiniyor değildi!). Troçki'nin çeşitli konulardaki görüşlerini eleştirmek elbette mümkündür, ama olaya bu açıdan baktığımızda, örgütsel anlamda yenilmiş olmasına karşın onun Stalinizm karşısındaki direnişinin, hiç olmazsa tarihi, kuramsal ve ahlaki açıdan Marksizm'in "namusunu kurtarmış" olduğunu da teslim etmek gerek(BENER,Şubat 2000:94).

Esasında Stalin'in dünya görüşünde de boşluklar vardı. Örneğin İspanya İç Savaşı'nda da, Cumhuriyetçilerin mağlup olmasında da suçlanmaktadır. Cumhuriyetçilere gereken yardımları yapmadığı hatta önceleri silah göndermişse bile daha sonra ne para ne de silah yardımı yaptığı söylenmektedir.Walter Krivitsky adlı yazara göre İspanya politikası da bürokratların menfaatlarına göre şekillenmişti. Stalin'in yaptığı hesaplara göre İspanya'daki çalışan halk kesimlerinin bir zaferi kendisi ve Sovyetler'de kendisinin oluşturduğu bürokratik kesimin zararı olacaktır(http://www.marxsist.com/history/trotskyism_in_30s.html). 1923 yılının ikinci yarısında Sovyetler Birliği işçilerinin dikkati tutkuyla, proleteryanın iktidara uzanır gibi görüldüğü Almanya'ya çevrilmişti. Alman Komünist Partisi'nin panik içinde geri çekilmesi, Sovyetler Birliği çalışan yığınlarının mümkün olan en ağır düş kırıklığı olarak geldi. Sovyet bürokrasisi hemen "sürekli devrim" teorisine karşı bir kampanya başlatarak Sol Muhalefete ilk acımasız darbesini indirdi. 1926-27 yıllarında Sovyetler Birliği nüfusu yeni bir umut yükselişi yaşadı. Şimdi bütün gözler Çin devrimi dramının açılım göstermekte olduğu Doğu'ya çevrilmişti. Sol Muhalefet

öncelâ darbelerin etkisinden kurtulmuş ve yeni bir yandaş alayı toplamaya başlamıştı. 1927 yılı sonunda Çin devrimi, Komünist Entemasyonel'in Çin'li işçi ve köylülerin ihanet içinde eline teslim ettiği cellat Chiang-Kai-Shek tarafından katledilmişti. Sovyetler Birliği kitlelerini buz gibi hayal kırıklığı sardı. Basında ve toplantılarda gemi aza almış bir kandırma sürecinin sonunda bürokrasi 1928 yılında sol muhalefet içinde tutuklamalara girişti. (TROÇK.İ, 1980:79).

STALİN'İN YAPTIKLARIYLA ÇELİŞEN SÖYLEV VE YAZITARI

Stalin'in kitaplarını okuyanlar "Aşağıda onlarca verilen terör ve soykırım hareketlerini yapan adam bu mu?" diye kendi kendilerine soracaklardır. Dilerseniz öncelikle Stalin'in somut olarak yaptıklarına, gelmeden önce onun kitaplarda ve söylevlerde neler yazdığı veya söylediklerine bakalım:

"Besbelli ki, önemli olan "kurumlar". değil, ülkenin içindeki durumdur. Ülkede demokratlaşma olmadıkça, milliyetlerin "tam kültürel gelişme özgürlüğü"nin de güvencesi olamaz. "Kesinlikle söylenebilir ki, ülke ne kadar demokratik ise "ulusların özgürlüğü"ne karşı "suikastlar" o kadar az olacak, ve bu suikastlara karşı güvence de o kadar çok olacaktır." (STALİN, 1976:52)

" Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Ulusların istedikleri gibi örgütlenme hakları vardır; zararlı olsun yararlı olsun, hangisi olursa olsun, kendi ulusal kurumlarını muhafaza etmeye hakları vardır, kimse zorla ulusların yaşamına müdahale edemez (kimsenin buna hakkı yoktur!). Ama bu,

sosyal-demokrasi, ulusların zararlı kurumlarına karşı, ulusların usa-uygun olmayan istemlerine karşı savaşımayacak demek değildir. Tam tersine, bunu yapmak, ulusların iradesini, proleteryanın çıkarlarına eri uygun biçimde örgütlenmelerini sağlayacak biçimde etkilemek, sosyal demokrasinin görevidir. Ve işte bunun içindir ki, sosyal-demokrasi, bir yandan ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakları uğruna savaşım verirken öte yandan, örneğin, Tatarların ayrılmasına karşı ve Kafkas uluslarının kültürel-ulusal özerkliğine karşı bir tutum benimseyecek ve bu yolda uyarıcı eylemler geçecektir; çünkü bunlardan birincisi olsun, ikincisi olsun, bu ulusların hakları ile çelişmemekle birlikte, programın "asıl anlamına", yani Kafkasya proleteryanının çıkarlarına karşıttır.;"(STALİN,1976:69-70)

"Uluslar arasındaki çatışmaların başlıca örgütleyicisi olan sömürücü sınıfların yokluğu; karşılıklı güvensizliği besleyen ve milliyetçi eğilimleri körükleyen sömürünün yokluğu; iktidarda, her tür köleliğin düşmanı ve enternasyonalizm fikrinin sadık savunucusu işçi sınıfının varlığı; iktisadi ve toplumsal yaşamın ilütili alanlarında, halklar arasındaki karşılıklı yardımlaşmanın pratik gerçekleşmesi; son olarak SSCB halklarının, biçim bakımından ulusal, içerik bakımından Sosyalist bir nitelik taşıyan ulusal kültürlerinin açılıp gelişmesi, bütün bu öbür benzeri etkenler sonucu, SSCB halklarının çehresi iyiden iyiye değişti; aralarındaki karşılıklı güvensizlik duygusu yokoldu; karşılıklı bir dostluk duygusu gelişti, ve böylece, tek bir federal devlet içinde, halkların gerçek kardeşçe işbirliği kuruldu."(STALİN,1976:350-351)

Yukarda söylenip yazılanlarla Stalin'in yaptıkları arasında büyük çelişkiler olduğu ve de hiç söylediği veya yazdığı gibi davranmadığı bir gerçektir. Gerek kendi yoldaşlarına ve de gerekse Sovyet halklarına davranışları bunu göstermektedir.

STALİN TERÖRÜ

Stalin yönetimi altındayken ülkede olanların, vahşi bir toplumda yaşanan ihtilal dönemindeki politik çatışmadan ibaret olmadığı aşağıdaki metindeki Stalin terörünün ayrıntılarından görülebilir. Yaşananlar toplumu yiyip yutan bir delilikti(ROBINS,POST,2001:295-296).

"Stalin'in insanlara verdiği bireysel ve toplu ıstırapı tam anlamıyla sözcüklere dökmek olanaksızdır. Sosyalizm adına milyonlarca köylü aile, en ilkel koşullarda bulundukları yerlerden atılmış, sağ kalanlar uzak Sibiry'a'da iskan edilmiştir. Stalin ayrıca 1930'ların başındaki Büyük Kıtık'ta milyonlarca Ukrayna köylüsünün toplu olarak açlıktan ölmesinden sorumludur. Kollektifleştirme sürecini hızlandırmak için bilinçli olarak yararlanılan bu kıtlık, büyük ölçüde aynı acımasız kollektifleştirmeden kaynaklanmıştı. Bu temizlik sırasında parti neredeyse yok edildi, üst yönetiminin çoğunluğu öldürüldü, aileleri acımasızca cezalandırıldı. Tutuklama ve infazlar tüm Sovyet toplumuna yayıldı ve milyonlara vardı. Sovyet verilerine göre 1937 ve 1938 yılları arasında en az 37 kara ve hava subayı kurşuna dizildi. Bu rakam Nazi-Sovyet savaşı'nın ilk iki yılında kaybolanların iki katıdır.

Gulag (zorunlu çalışma kampları sistemi), Stalin yönetiminde sürekli şişti. Bireysel ve toplu tutuklamalar büyük ölçüde ve sürekli yapılıyordu. Bir etnik grubun tümü soykırımla yok edilmeye hedef olabiliyordu. 1939'da savaş çıkmadan hemen önce, o dönemin Sovyet-Polonya sınırının Sovyet tarafında yaşayan Polonyalı nüfus bir kaç yüz bin kadardı. Aniden erkeklerin hepsi yok oldu, kadın ve çocuklar Kazakistan'a yerleştirildi. İkinci Dünya Savaşı'nın son döneminde sayılan yüz binlere ulaşan Kırım Tatarları ve Kuzey Kafkasyalı Çeçen İnguşlar yerlerinden kopararak Sibiry'a sürüldü. Savaştan sonra, Nazilerin Yahudilere uyguladığı soykırımın açığa çıkmasına rağmen, aniden Moskova ve Leningrad'daki Yahudi topluluğuna hedef alındı ve liderlerinin çoğu ortadan kaldırıldı. 1949'da Baltık Denizi kıyılarında yaşayan onbinlerce insan Sibiry'a sürüldü. Sovyetler'in titizlikle tuttuğu kayıtlarına göre, kurbanlar arasında sadece Litvanyalıların sayısı 108,362'ye ulaşmıştı. Stalin'in ölümünden bir gece önce, "Yahudi doktorlar komplosu" davası için göstermelik duruşma hazırlıkları sürüyordu. Yahudi doktorlar Kremlin'deki en büyük lideri öldürmek için sözde komplo girişiminde bulunmuşlardı. Stalin'in hışmına uğrayan bir topluluk da Ahıska Türkleridir. 1944 yılında baskıyla yurtlarından edilen Ahıska Türkleri birçok da kayıp vermişlerdir. Bugün 13 Cumhuriyetin 264 değişik bölgelerinde yaşamaktadırlar (http://www.ozturkler.com/data/0008_02.htm).

Stalin'in Buharin ve ailesine yaptıkları da oldukça ibret vericidir. Buharin'in tüm ailesi, eşi, yeni doğmuş çocukları, babası ve Buharin'in yatalak olan ilk eşi, tutuklamalar başladığında Kremlin sarayının içindeki dairelerinde, dış dünyadan

tamamen kopuk bir biçimde yaşıyordu. Çaresizlik içinde kıvranan Buharin, eski Bolşeviklerden Ordjonikidze'ye bir mektup yazarak, daha henüz yeni yeni yürümeye başlayan oğlunu alıp uzaklara götürmesi ve kendisi ortadan kaybolduktan sonra ailesini himayesi altına alması için yalvarıp şöyle diyordu: "Korkarım ki tutuklanırsam ben de Piatakov, Radek, Sokolnikov, Muralov ve niceleriyle aynı durumla karşı karşıya kalabilirim, Elveda sevgili Sergo. Bana inanmalısın: Tüm düşüncelerimde hep dürüsttüm. Sonradan başıma ne gelirse gelsin bil ki dürüsttüm. Manen artık tamamen çöken Buharin, Aralık 1936'dan, tutuklanacağı Şubat 1937'ye kadar değil evinden, odasından bile çıkamaz hale gelmiştir (saç/sakal tıraşını ve temizliğini bile eşinin zoruyla yapmaktadır). Hatta bir gün odasında tabancasıyla intihar etmeye kalkar, silah ateş almaz. Tutuklanacağından ve ardından kurşuna dizileceğinden emindir ve geleceğe bir iz bırakmak için "partinin gelecekteki yöneticilerine" hitaben yazdığı ve masum olduğunu haykırdığı son mektubunu kaleme alır. Bir kez daha ölmeye çalışır ve ölüm orucuna yatar; o haliyle parti yönetiminin önüne getirilir, aşağılanır ve açlık grevinde zorla vazgeçirilir. İşte 27 Şubat 1937'de tutuklanan Buharin, bu hale gelmiş ve çökmüş bir Buharin'dir. Yine de, o haliyle bile, NKVD'nin hücrelerinde üç ay boyunca direnir ve ancak, oğlu ve henüz 23 yaşındaki (yani kendisinden 26 yaş genç) eşinin de öldürüleceği tehdidi ile karşılaşınca "itiraf etmeye" razı olur (BENER, Ocak 2000: 118).

Yeri gelmişken belirtmekte yarar var, o yıllarda sadece eski Bolşevikler değil, eşleri, çocukları ve aileleri de toplama kamplarında, hücrelerde yıllarca çürütülüp ardından da kurşuna diziliyorlardı. Başka bir deyişle Bolşeviklerin neredeyse soyu

sopu kurutulmuştur! Nitekim Buharin'in eşi Anna Larina'nın anılarında anlattıkları, kendisi ve oğullarına yönelik tehditlerin boş tehditler olmadığına k~mtıdır: Anna Larina 20 yıl tutsak kalmıştır. Oğlu Yuri ise bir yaşındayken annesinin elinden alınmış, ardından bir yetimhaneye yollanmış ve babasının kim olduğunu bile ancak 20 yıl sonra kavuşabildiği annesinden öğrenmiştir. Yine yeri gelmişken; bu korkunç dönemin kurbanları arasında yeralan bu kadınların (hiç olmazsa bir kısmının), olup bitene teşhis koymada ve tavır almada ünlü devrimci önderler olan eşlerinden çok daha başarılı olabildiklerini ve daha gözü kara davranabildiklerini de belirtelim: örneğin Anna Larina, Buharin öldürüldükten sonra tutuklanarak atıldığı ve her an kurtuluşuna dizilmeyi beklediği hücreinde, Stalin'e tek bir cümleden oluşan şu mektubu yazma cesaretini gösterebilmiştir: "Iossif Vissarionoviç, bu hapishanenin kalın duvarlarının ötesine geçerek sizin tam gözünüzün içine bakıyorum!"...(BENER,Ocak 2000:118-119)

SSCB'de kalan akrabaları, çocukları, damatları, gelinleri ve ilk eşi gizli polis tarafından katledilen Troçki'ye göre de itiraflarıçın çok karmaşık nedenler aramaya pek gerek yoktur: "Bu insanlar sadece ve sadece tutuklandıktan sonra, tepelerinde asılı servis GPU'nun ellerine düşmüşken itiraf ettiler; avukatları bile yoktu ve en ufak umut kırıntısından bile yoksundular; hiçbir insani sinir sisteminin kaldıramayacağı kadar ağır baskılara maruz kalmışlardı. İyi de, bu insanların serbestken ve özgür iradeleriyle bu saçma sapan suçları işlemiş olduklarını şakaklarına dayalı bir tabanca olduğu için itiraf etmiş olmaları mı? (...) Şunu da hatırlatmakta yarar var: Orta çağda cadılar, cehennem güçleriyle ilişkide olduklarını

ve Şeytanla (yani "halk düşmanı" mı?) karanlık istişarelerinin sonucunda kolera; kara ölüm ya da hayvan hastalıkları saçabildiklerini itiraf ediyorlardı. Peki sizce bunların doğru olması olasılığı mı daha yüksek, yoksa bu zavallı kadınların, Engizisyonun işkence aletleri yüzünden kendilerini bu şekilde suçlamış olmaları olasılığı mı? Soruyu açıkça sorduğunuzda, Stalin ve Vişinski'nin tüm üstyapısı yıkılır. Nitekim yıllar sonra itirafların işkence altında alındığı gerçeğini Kruşçev de ünlü "Gizli Raporunda" açıklayacaktır.

Stalin'in kurbanlarının sayısı asla tam olarak bilinemeyecek olsa da, bu Sayının en az 20 hatta 40 milyona kadar çıkabileceğini tahmin edebiliriz. İnsanlık tarihinin büyük olasılıkla en büyük kitle katliamcısı olan Stalin istatistikler açısından Hitler'i bile gölgede bırakmıştır.

Stalin kendine yakın olanları öldürttüğü gibi, düşman olabileceklerinden korktuğu kişileri de öldürttü. Sadece 1930'ların sonunda Stalin geri kalmay başkanım, ordunun politik başkomiserini, tilin önemli askeri bölgelerin baş komutanlarını, Sovyet elçilerinin yüzde 99'unu, 17; Parti Merkez Komitesi'nin 139 üyesinden 98'ini ve sonunda bütün bu cinayetlerden sorumlu olan gizli servisin iki başkanım öldürttü (ROBINS, POST, 2001:297).

1929-1930 yıllarında Çeka'nın kurşanladığı "karşı devrimcilerin sayısı, 2 milyon 50 bin olarak tahmin ediliyor. 1921-1929 yıllarında "toprağın kollektifleştirilmesi" siyasetinde kurşuna dizilen köylülerin sayısı 1 milyon 600 bin, "ihtilalin evlatlarını yemesi" faslında 340 bin, "halk düşmanı ve casus" diye

öldürülenlerin sayısı 2 milyon 720 bin, öldürülen subay sayısı 53 bindir(ANKAY,20 Ocak 2002:12).

Ştalin terörünün..dünyada.ve Rusya'da bıraktığı travmanın bugünlerde bile gazetylerde haber konusu olduğunu görmekteyiz(YENİÇAG, 12 Temmuz 2002:3).

Haber şöyle:

" Moskova'mn göbeğinde Yüksek Mahkeme'nin mahzeninde tamirat sırasında.iskeletlere rastlandı. Nereyi kazsalar.1930 ye 1940'larda muhaliflerini kısa duruşın~lar sonunda mahkum,edilip kurşuna dizilen insanların cesetleri çıkıyor diyen yetkili bu kez de Stalin dönemi terörüne ait cesetlerle karşılaşıldığını belirtti.

Yüksek Mahkeme mahzeni kısa bir duruşma. sonucunda ölüme mahkum olan insanların son uğrak yeri idi. Bir .çokmuhalifburaya gelmiş ama bazıları idam etmek için bile çıkamamış orada kurşuna dizilerek mahzene gömülmüş olmalı. Bu Stalin O~heID.\kO.e. a\ü)\e\len \)\.\.feme1e1\ ~e cece.e\len a\.\e\enn,e \ece.\.m eo.\.ID.em\~ olansol devrimcilerin nasıl yok edildiklerine işaret etti.

Bilindiği gibi Stalin terörü Lenin'in. artık kendini kontrol edemeyecek kadar hasta ve zayıf olduğu döneme ve iç savaşın fiilen sona erip rejimin ülkenin denetimini sağladığı döneme denk gelir. Yani devrimci terör edebiyatının artık geçersiz olduğu ve yerine gelecek rejimin niteliğini belirlemeye başladığı döneme ait. Ne yazık ki bu dönem ideolojik bir karartma ile gizlenmiş ve sosyalizm tartışmalarında .açıklığa .kavuşturulamayarak kınanıp reddedilrriemiştir. Onun için

tekrarı endişesi sola hep köstek olmuştur. 40 milyona vardığı söylenen kurbanlardan daha cesetleri bulunmayan milyonlar var. Çarlık zamanındaki saray darbeleri gibi Stalin dönemi korku ve suikastlerle şekillenmiş, Stalin'in arkadaşları en ufak bir kuşku üzerine hayatlarından olmuşlardı. Yurt dışına sürgün edildikten sonra bile elinden kurtulamayanlar olmuştu."

STALİN'İN PARANOYAKLIĞI

Stalin'in paranoid kişilik bozukluğu belirtileri gösterdiği bilinmektedir. Bu kişiliği başlıca özellikleri şunlardır:

Çok gururlu, kuşkucu ve alıngan tiplerdir. Başkalarının kendilerine düşmanca d-gygular taşıdığını düşünür ve sorgularlar. Aslında kendi saldırganlıklarını başkalarına yansıtırlar. Bu nedenle acımasızdırlar. Görmezlikten gelinmelerini kolay kolay bağışlamazlar. Özellikle yakınından,, çal,şına arkadaşlarından ve k omşularından şüphe ederler. E.şlerini sadakatsizlikle itham ederler. Çok kıskanç, kinci,, geçimsiz ve saldırgandırlar. Kendilerine haksızlık yapıldığı kanısındadırlar. Çekingen ve soğukturlar. Öfke patlamalarına sıklıkla rastlanır. Evliliklerini geçimsizlik, kavga ve güçlüklerle geçirirler. Yakınlarına sıcak bir ilgi göstermezler. Çocuklarını sık sık döverler ve reddederler. Başkalarıyla sürekli ilişki kuramazlar..Bu belirtiler zaman zaman fakat bir zorlama ile tekrar alevlenir. Her zaman kendilerinin haklı olduğuna inanırlar. Nedensiz bir sömürölme beklentisi içindedirler. Sır vermekten korkarlar. Erikson'a göre paranoya, yansıtma mekanizmasından ziyade özerklik (Freud'un anal devre karşılığı) devresiyle ilgili bir hastalıktır.

Bu kişilik yapısının belirtileri çocukluk çağında belli olur. Hemen küsen; surat asan, alıngan ve saldırgan çocuklardır. İleri aşamada sabuklamalar görülür. Evhamlı, zeki, kaprisli ve huysuzdurlar. Kimseye güvenmezler, dik kafalıdırlar. Verdikleri sözü yerine getiriler. Kendilerini bazı ideallere adanmışlardır. Gereksiz ihtilal girişiminde bulunabilirler. Sürekli üstünlük duygusu vardır. Başkalarından kötülük beklentisi içindedirler. Başarılarını, başkalarının kıskanarak engellediklerini ileri sürerler. İnsanları iyi ya da kötü olarak ikiye ayırırlar. Paranoidler karalayıcı, önyargılı, suçlayıcı, hoşgörüsüz, kavgacı ve tahammülsüz kişilerdir.

Bu kişilik özellikleri çeşitli zorlamalarla, daha ileri boyutlara ulaşırsa paranoid hastalıklar meydana gelir. Bu durumdaki kişi, kendisinin ünlü biri olduğunu iddia edebilir. Nedensiz bir kıskançlıkla eşini öldürebilir. Öldürüleceğini, takip edildiğini, yemeğine zehir katıldığını, kendisinin onuruyla oynandığını ileri sürebilir. Belirgin sanrıları yoktur. Hezeyanları dışında bir anormallik görülmez. Bazı paranoidler çok önemli bir icat bulunduklarını ileri sürerler. Kimileri sık-sık davalar açarak mahkemeleri boşu boşuna işgal ederler. Kullandığı savunma mekanizması yansıtma (projeksiyon) ve yadsımadır. Kimi paranoidler kendilerinin soylu bir sülaleden geldiklerini ileri sürerler ve başkalarına ahlaki öğütler verirler. Sevgi paranoyası olan kişiler ise, ünlü kişilerin kendilerine aşık olduğunu ileri sürerler. Onları öldürmeye kalkışabilirler. Mistik paranoyada ise din ile ilgili üstünlük duyguları belirir ve "bozulan" dünyayı düzeltmeye çalışırlar (ANKAY, 20 Ocak 2002:12).

Stalin'in ..öç-alma zevki bir tutku değildi. Sadece bir düşmanı ortadan kaldırmanın verdiği rahatlıktı. Düşmanlarla kuşatıldığına inanan Stalin, köküne kadar **paranoyaktı**. En önemli kurmaylarından biri olan Nikita Hruşçev onu şöyle anlatıyordu: "Bazen Stalin dik dik bakar ve 'Niye bugün gözümün içine bakmıyorsun? Niye gözlerini benden kaçınıyorsun?' der ya da benzeri saçma bir laf ederdi... Hepimizin bilincine düşmanlarla kuşatıldığımız ve herkeste gizli bir hain veya sabotör yön bulunacağı kuşkusunu yerleştirmişti. Ne zaman onunla yemek yesek, bir yemeğe, ordövre ya da içkiye başkası denemeden elini sürmezdi. Bu da onun gerçekten delirdiğini gösteriyordu." Hruşçev ayrıca, Yahudi doktor grubunun başını çektiği öldürücü bir doktorlar komplosunu kendi yakın çevresine haber veren Stalin'in, "Hepiniz kedi yavruları kadar körsünüz... Ben olmasam durumunuz ne olur? Ülke yok olur çünkü siz düşmanlarınızı tanımayı bilmiyorsunuz" dediğini anımsıyor.

Düşmanlarının acımasızca kökünün kazınması, paranoid despotun ayrılmaz özelliğidir. Despot, hayatta kalabilmesi için, kimseye güvenmemelidir. Ama sözde düşmanı suçlamak, gerçek düşmanlar yaratır. Stalin'in aşırı **paranoyaklığı**, ona ne denli bağlı ya da önceki hizmetleri ne denli yararlı olursa olsun, herkesten **kuşkulanmasına** yok açıyordu. Stalin'in kızına göre, babası hainliğinden **kuşkulanırsa**, eski ilişkisini dikkate almadan onu ortadan kaldırırdı(ROBINS,POST,2001:298). Kızı Svetlana Rusya'dan kaçarak sığındığı Amerika'da yayınlanan hatırasında, babasının son derece sert ve bencil olduğunu yazmıştır. Hatta Moskova'da Rus şöhretlerine ait olan mezarlıkta, Stalin'in öldürmüş

~lduğu söylenen diğer kızının mezarı vardır. Kansı Nadia Alliluyeva'nın intiharına neden olmuştur(ANKAY,20 Ocak 2002:12):

"Nadia, kocasının döktüğü kanlara, feryatlara, açlıktan ölenlerin iniltilerine dar)an3:madı. Kremlin'de sürdüğü konforlu hayattan ızdırap çekiyordu.

Melankoliye kapılmıştı. Nihayet 1932'nin kasvetli bir kasım akşamında k~:1:10] ine hakim olamadı. Birçok merkez komitesi üyesinin huzurunda Stalin'e isyan etti; gerçekleri haykırdı. Stalin, kansının oradakilerin gözleri önünde ağır şekilde haşladı; hakafetetti .Ve kadın intihar etti.

Bir başka görüşe göre (Nadia'nın .yeğeni Kira .tarafından öne sürülmüştür) ~adia'yı Stalin öldürmüştür. Yukarıda belirtilen kavgadan sonra Nadia eve gitti.)Stalin de eve gelerek yatak odasındaki banyonun gizli kapısından girmiş, eşini öldürerek intihar süsü vermiştir,

Piyatkov idealist bir Bolşevik Lenin'in övdüğü gençlerden biri. Bolşevik .g{.tidarın nimetlerini başkaları gibi yağmalamayan bir iktisatçı. Stalin tarafından "vatan haini" olarak suçlandı. Hiçbir zaman kanıtlanamayan suçu Sovyet rejimini devirmek ve sovyet topraklarını Almanlar'a vermek. Piyatkov'un, on yaşındaki çocuğunu kaçırarak, itiraf etmesi için baskı yaptılar. Piyatkov "itirafnameyi" imzaladı. Böylece, kendisi kurşuna dizildi. Oğlunun akıbeti ise bilinmiyor(ANKAY,20 Ocak 2002:12).

Ayrıca, Stalin'in birini öldürtmek için ondan kuşkulması şart değildi. İhanete uğrama korkusu yansıtımcı; ileriye dönükve kendini koruyucuydu. Stalin İkinci Dünya Savaşı'ndan önce pek çok üst düzey askeri yetkiliyi öldürmüştü çünkü Sovyetler Birliği'ne ihanet edip, daha iyi donanmış Almanlarla işbirliği yapmalarının onların işlerine geleceğini düşünmüştü. Bu düşünce akıllarına gelmeden önce onları öldürmeye"karar verdi. Ayrıca 1934-1939 arasındaki teröre politik açıdan gerek yoktu; O zamana gelindiğinde komünistler ve Stalin güvencedeydiler. Terör sadece Stalin'in kendi bireysel hastalığının yansıtılmasıydı.

Paranoyasını en yakınındakilere.böylesineçokça sergileyen Stalin, paranoyak olarak.ünlenmekten nasıl kaçınabildi? Her şeyden önce, adı geçen olaylar son derece partizan bir kapsamda gerçekleşti ve dünya olup biten hakkında doğru bilgiye sahip >değildi.Diğer neden, Stalin'in kişiliği ve paranoya dinamiğiyle.iliskilidir.

Stalin düşmanlarını tanımlarken, ell çok "maske" ifadesinden hoşlanırdı. Kendi yaptığını başkalarına yüklüyordu. Paranoyaklar herkesin kılık değiştirdiği bir <dünyada yaşarlar. Kendi kişiliklerini de yapay bir kişilik arkasında saklamaları bu yüzden şaşırtıcı değildir. Stalin yaşamı boyunca böyle yaptı ve bu çok işine yaradı. Hitler ya da Gerald L. K. Smith ve Joseph McCarthy gibi daha önemsiz liderlerin aksine, Stalin en yakınları dışında herkese kendini çok ılımlı bir adam olarak -sergiledi. Paranoid tarzına ilişkin hiç açık vermedi.

Stalin'in kendi maskesi olağanüstü etkindi. Lenin ölünce, hala Lenin'in benimsediği akademik, çerçevede hareket eden bolşevikler; "pratik ve aklı başında",

yumuşak ve sıradan bir lider arayışına girdiler. Yeni bir Napolyon çıkmasından kôtkuyorlardı ve korkuları Stalin değil, Troçki üzerinde odaklanıyordu. İşin garip yam, tehdit edici görünmeyen ve siyah ya da beyaz değil, gri tonlarda bir bürokrat olduğu sanılan Stalin'in seçilmesiydi(ROBINS,POST,2001:299).

Ancak bolşeviklerin hepsi Stalin'in yumuşaklığı konusunda ikna olmuş değildi. Lenin, son sözlerinde Stalin'e karşı uyardı. Yaşamının çoğunu Rusya dışında geçirmiş ve sovyetler Birliği'nin kurucularından bir entellektüel olan Nikolay Bulharin, Stalin'in gücü elinde toplamak ve ülkeyi tek başına yönetmek için dılgılenemez hırsım sezmişti.' Çaresizlik içinde bir dönemin Politbüro Başkam Lev Kamenev'i uyarmaya çalıştı: "Stalin, yönetimi devrim için yıkıcı olacak bir Cengiz Han'dir ... Şimdilik kişiliğinden özveride bulunuyor ki daha sonra kafaları kesebilsin." Lenin'le yaptığı bir toplantıda Kamenev şöyle bir not düşmüş: "Stalin yalnız bir yöntem biliyor... İnsanın sırtına bıçak saplamak."(ROBINS,POST,2001:299-300)

Politik açıdan üstün; ama ona ve Komünizme karşı olanların durumu neydi. Amerika Büyükelçisi Tarihçi George F. Kennan, komünizme aşın düşmandı ve Stalin'in işlediği suçların bilincindeydi; Anılarında şöyle yazıyor: "En azından bizimleyken sade, sessiz ve gösterişsizdi. Kimseyi etkilemeye çalışmıyordu. Az konuşuyordu. Konuştuğunda mantıklı ve akli başında sözler ediyordu; gerçekten de öyleydi. Önceden uyarılmayan bir ziyaretçi bu alçakgönüllü dış görünüş arkasında ne denitlerin hesaplar, tutkular, iktidar aşkı, kıskançlık, zalimlik ve riyakar intikamcılık vardı tahmin edemezdi." Bir başka keskin zekalı komünist karşıtı olan Amerika

Elçisi, Averell Harriman şunu gözlemliyor: "Bana şahsen gösterdiği kibarlık ve düşüncelilikle onun toptan tasfiyeye yönelik korkunç zalimliğini uzlaştıram zor".

Stalin, yok edici paranoyaklığı, politikacılar ve diplomatlardan gizlemeyi etkin biçimde başardığı gibi, bilim adamlarından da gizleyebildi. Stalin'in ilk biyografisini yazanlardan biri ve eski bir Troçkist, olan İsaac Deutscher, onu 'Neredeyse kişiliksiz bir kişiliğe sahip biri' diye nitelendiriyor. E.H. Carr ise onu koşulların yarattığı bir yaratık, rüzgara kapılmış giden biri olarak niteliyor ve kişiliğinin önemli olmadığını söylüyor. Bu eleştirel bilim adamları daha sonra ortaya çıkacak gerçeklerden herhalde habersizdiler ve ayın zamanda kişiliğin tarih üzerindeki karar verici etkisini yadsıyan Marksist öğretilerden etkileniyorlardı(ROBINS,POST,2001:300):

İkinci Dünya Savaşı'nda Stalin, karizmatik bir çıkış yapmak istediğinde bile, çok dramatik olmaktan çok bir akrabanınki gibiydi. Stalin'in görünüşü sakin ve iyi yürekli birini, uzaktan çara benzeyen bir tanrıyı andırıyordu. Marksist bir devrimi yöneten; Marksist biri olarak Stalin'in, komplo açıklamaları -davranışları arasında en kişisel olanı- sevimsiz bulması gerekirdi. Bu düşünceleri kafasından asla çıkartmaması, kişisel psikolojisinin terör yaratmada oynadığı hayati role işaret ediyor(ROBINS,POST,2001:300-301).

Stalin örneği, paranoid bir liderin paranoid bir tarz sergilemesi gerekmediğini gösteriyor. Aslında gizlenen bir paranoyak, açıkta olandan çok daha yıkıcıdır. Komplolarla dolu Kremlin'de hayatta kalmak için insanın planların farkına varması

iyi bir şeydir. Ama akıllıca kuşkulananmakla paranoya arasındaki sınır nedir? Bu tür bir toplumda sınır olabilir mi?

Eğer Stalin'in kariyerine ilk başladığı yıllarda paranoid kişiliği ve liderliğin /gerektirdikleri arasında bir uyum vardıysa bile, yılların akıp gitmesiyle, paranoyası arttı. 1953'te ölümünden hemen önce sözde bir doktorlar komplosuna göre, Yahudi doktorların onu katletmeye yönelik daha büyük bir komplonun parçası olduğuna inandığında, klinik safhada bir paranoyaktı. Paranoid korkularla kendini tüketiyor, herkesten korkuyordu. Stalin örneği şartların tanıyı nasıl etkilediğini sergiliyor. 1930'ların Stalin'i Batılı bir demokraside paranoyak olarak kabul edilirdi, ama Kremlin'de durum farklıydı. Ama 1950'lerin başına gelindiğinde, kendi yarattığı güvensiz.Sovyetler Birliği'nde bile Stalin'in paranoyası alışılmış ölçüleri çok aşmıştı. Lavrenty Beria, onun son politik polis şefi, Stalin'in paranoyasını akıllıca yöneterek, bunu rakiplerinden kurtulmak için kullandı. Stalin'in korkularını besledi ve ortadan kaldıracak "düşmanlar" önerdi.

Stalin'in yaşamını sona erdiren kalp krizi masum kurbanlar. grubunun temizlenmesini son dakikada önledi. Yoksa onlar da Stalin'in doymak bilmeyen paranoid güven arayışının milyonlarca kurbanı arasına katılacaklardı. O kendini kuşattığına inandığı düşmanlarından yani kendi içindeki düşmanlardan korunmaya çalışıyordu(ROBINS,POST,2001:301).

STALİN DÖNEMİNDE SOVYETLER'DEKİ DURUM VE NAZİM HİKMET'İN ANILARI

1920'li yılların sonlarında Stalin'le birliktehareket eden Sovyet Bürokrasisi, kendi egemenliğini giderek pekiştirdiği bürokratik bir karşı devrim süreci içinde, Sovyet proleteryaasının tarihsel kazanımlarını tasfiye etmekte ve sovyet kurumlarını kendi bürokratik egemenliğinin aygıtlarına dönüştürmekteydi. Bürokratik kast proleteryaayı politik olarak mülksüzleştirmiş onu if1~ştirmişti. (<http://www.marsist.com/kitaplik/onlineKitap/M1/bolum6.htm>).

Bürokratik devlet düzeni de ancak statik bir toplum düzeni sayesinde varlık sürdürmüştür. Bu nedenle Stalinist bürokrasinin politikasının, "statükoyu korumak" prensibinde ifadesini bulması rastlantı değildir. Devlet makamını koruduğu sürece devletlü sınıfın mensubu olmayı sürdürebilecek olan egemen bürokratlar, en üst imskamları işgal etmiş olsalar bile, her an bu konumlarını koruma kaygısı içinde iktidarlarını sürdürmüşlerdir. Bürokrat, devletlü sınıf içindeki kıyasıya çatışmanın kurtlar sofrasında yenik düşmemeyi başardığı sürece egemen konumunu muhafaza edebilir. Ancak bu Sayede bürokrasinin topluca el koyduğu toplumsal artı-ürün pay kapabilir. C) nedenle de Stalinist bürokrasinin ve benzerlerinin iktidar kavgalarındaki entrikalatla, Asyatik Doğu toplumlarındaki saray entrikalarının benzerliğine işşmamak gerekir (<http://www.marksist.com/kitaplik/onlineKitap/M1/bolum5.htm>)

1917 Devriminden sonra Sovyetler'de işçiler kendilerini kendi devletlerine karşı savunma haklarına sahiptirler. Örneğin Lenin şöyle demiştir: "Bizim şu anki devletimiz bürokratik bozuklukları olan bir işçi devletidir...Devletimiz öyledir ki,

tamamen örgütlü proleterya kendisini ona karşı korumalıdır; eğer işçilerin devletimizi korumalarını bekliyorsak, işçi örgütlenmelerinden kendi devletlerine karşı korumaları için yararlanmalıyız..."(CLIFF,1990:24). 1938 ile 1944 arasında çıkan iş hukuku ders kitapları toplu sözleşmenin sözünü bile etmez(CLIFF,1990:26). 1931 yılına gelindiğinde işçilerin özel izin olmadan Leningrad'dan ayrılması ya.saklanmıştır.27 Aralık 1932'den itibaren bu uygulama Rusya'mn her tarafında başlatılmış ve Çarlık zamannıdakinden çok daha ağır bir iç pasaport sistemi, kişilerin oturdukları yeri izinsiz değiştirmesini önlemek üzere uygulamaya sokulmuştur(CLIFF,1990:30).

Bütün işçilerin çalışma koşulları kuşkusuz kötü; ancak kadın işçilerin koşulları tek kelimeyle dehşet vericidir.

1922 İş Yasası kadınların (ve Çocukların) "Özellikle ağır ve sağlıksız üretimde ve yeraltı işlerinde" çalışmasını yasaklamıştı. Çalışma Komiserliği'nin ve Yüksek Ekonomik Konsey'in 14 Kasım 1923'te yayınladığı bir emirle kadınların bütünüyle 10 Rus pound'unu (4.1 kilogramı) aşanyükleri taşımak ve kaldırmaktan oluşan işlerde çalışmasını yasaklamıştı. 40 pound'a (15.4 kiloya) kadar yüklerin taşınması ancak bu işin kadınının normal işiyle doğrudan ilişkili olduğu hallerde ve iş gününün üçte birini aşmıyorsa mümkündü. Stalin döneminde bu maddelerin hiçbiri yürürlükte değildi. Örneğin kadınlar madenlerde, genellikle ocaklardaki en ağır işlerde çalışmaktadır ve Sovyet makamları bunu büyük bir adım olarak göstermekteydiler.. Aynı şey inşaat sanayiinde ağır yüklerin taşınması, limanlarda yükleme ve boşaltma işleri, demiryoluyapımı vb. İçin geçerliydi(CLIFF,1990:34).

Rusya'da çeşitli biçimlerde ve derecelerde angarya vardı. Örneğin kolhoz başkanr.ile fabrikalar, madenler ve taşıma işletmeleri arasında, kolhozun belirli bir sayıda işçi sağlamasını öngören.anlaşmalar yapılırdı.

Birinci Beş Yıllık Plan'ın .başlamasına kadar angarya, Rusya ekonomisinde pek ciddi bir önemi olmayacak kadar kısıtlı bir düzeydeydi. 1928 yılında kamplarda sadece 30,000 mahkum vardı ve otoriteler bunları zorla çalıştırmaya karşıydılar. 1927 yılında hapishaneler yönetiminin paşıpdald .görevli şöyle yazınıştır: "Mahkum emeğinin sömürülmesi, bunlara "alın teri" dpktürü.linesi, hapishanelerde üretim ö.r~tlenmesi, her ne.kadar ticari birbakışs açısındankarlı bir şey olsa daislah edici olniaktan çok uzaktır - Sovyet hapishanelerinde.bunun.yeri yoktur." Bu dönemde tiini..mahkumların toplam üretimi, onların bakım giderlerinin ancak küçük bir ~9lümünü.karşılamaya yetecek durumdaydı.

Ancak Beş Yıllık Plan'ın yürürlüğe girmesiyle durum tamamen değişti. 'l(iselyov-Gromov, ki kendisi kuzeydeki 9alışp:1a.kanıpları11da görev yapmış eski bir ~~P görevlisidir, 1928 yılında kamplarda sadece 30,000 kişi olduğunu şğ~der...J930'da kampların tamamındaki toplam mahkum sayısını 662,257 olarak verir.. Mevcut verilere dayanarak Dallin, 1931 yılında çalışma kamplarında yaklaşık iki milyon, 1933-35'te beş milyon civarında ve 1942'de sekiz ile onbeş milyon arasında mahkum bulunduğu sonucuna varmıştır...Bir zamanlar Yugoslav.Komünist Partisi başkanı ve Rus çalışma kamplarında çok seneler geçirmiş biri olan Anton (Di.liga, 1930.'lardan-temizlik girişiminin doruğunda mahkum sayısının yaklaşık on mıryona ulaştığını tahmin etmiştir(CLIFF,1990:36).

SSCB'deki köle emeği kullanımının çapı, sadece Rus basınında çıkanekmek hırsızlığı gibi en basit suçlara verilen ağır ceza haberleriyle değil, dolaylı olarak seçmen istatistiklerinden de hesaplanabilir. Çalışma kampları mahkumları hariç, onsekiz yaşını dolduran herkesin oy hakkı vardı. 1939 nüfus sayımına göre nüfusun %58A'ü onsekizyaşının üzerindedir. 1946 yılına kadar bu oran şüphesiz daha da yükselmiştir. Çünkü, ilk olarak, Litvanya ve Letonya gibi SSCB'ye bu dönemde katılan bölgelerde çocuk oram SSCB'nin 1939 sınırlarında olduğundan daha azdır ve ikinci olarak, savaş sadece çocuklarda, büyüklerle karşılaştırıldığında daha çok ölüme neden olmakla kalmamış, aynı zamanda doğum oranlarında da büyük bir düşüşe neden olmuştur. Gene de 1946'da nüfusun onsekiz yaşının üzerindeki oranının 1939'dakiyle yaklaşık aynı olduğunu varsayacak olursak, 193 milyonluk toplam nüfus içinde bu yaş grubuna düşenlerin sayısını 12.7 milyon olması gerekir. Oysa bu yılki seçimlerde ancak 101.7 milyonun Oy hakkı vardır. Bu hesaba göre, en az onbir milyonun çalışma kamplarında olması gerekir(CLIFF,1990:36-37).

Çalışma kamplarının kitlesel karakterise işaret eden başka göstergeler de vardır. İkinci Dünya Savaşı sırasında AlmanVolga.Cumhuriyeti, rejime sadakatsizlik suçlamasıyla feshedilmiş ve nüfusu, büyük olasılıkla çalışma kamplarına götürülmek üzere sürülmüştür.

SSCB'nin savaş sırasında Almanlar tarafından işgal edilen bölgelerinde aynı şekilde bazı cumhuriyetler, sonradan feshedilmiştir. Bu feshedilme olaylarının basında sözü bile geçmez. Ancak 17 Ekim 1945'te Pravda yaklaşan genel seçimler için seçim bölgelerini yayınladığı zaman bazı cumhuriyetlerin kimbilir ne zaman

ortadan kalktığı belli olmuştur. Bunlar ötede Tatar Cumhuriyeti, Kalmuk Cumhuriyeti, Çeçen-İnguş Cumhuriyeti ve özerk Karaçay bölgesidir. Ayrıca, Balkarlar'ın sürülmesinden sonra özerk Kabarda-Balkar Cumhuriyeti Kabarda-Balkar Cumhuriyeti haline gelmiştir. Bu bölgelerin toplam nüfusları iki milyondan fazlaydı. Bunlarane olduğu konusunda hiçbir resmi bilgi yoktur. Büyük olasılıkla bunlar da çalışma kamplarına gönderilmişlerdir.

Rusya'daki köle emeğinin, çapı hakkında Sovyet resmi kaynaklarındaki en açık ipucunu ise 1941 Yılı SSCB Ulusal Ekonomik Gelişme Devlet Planı vermektedir. Bu kaynağa göre NK.VD'nin çalıştırdığı tüm işletmelerdeki toplam üretimin değeri 1941 yılı için, 1926/27 fiyatlarıyla, 1.969 milyar ruble olarak phinlanmıştır. Toplam mahkum emeğinin tüm değerinin 3.8 olduğu 1925 yılından bu yana bu muazzam bir ilerlemedir. 500 kattan daha büyük bir artış! Eğer 1941 yılında mahkum başına düşen üretimin 1925 yılındakiyle aynı olduğunu varsayacak olursak, bu artış onbeş milyon kadar çalışma kampı işçisi anlamına gelir; Büyük olasılıkla 1941 yılında kamplardaki işçi üretkenliği 1925 yılındakinden oldukça fazladır ve gene büyük bir olasılıkla NKVD işletmelerinin "sabit 1926/27" fiyatlarıyla hesaplanan üretim tahminleri biraz abartılmıştır. Fakat bunlar için gereken düzeltmeleri yaptıktan sonra bile çalışma kamplarında milyonlarca insan bulunduğu şüphesizdir.

Kamplarda tam olarak kaç köle işçinin olduğunu hesaplamanın imkansızlığı, bu konuda hiçbir resmi istatistik bulunmamasındandır. 1930'ların başlarına kadar mahkemeler, hapishaneler ve mahkumlar konusunda yığınla istatistik yayınlanıyordu,

fakat o: zamandan heri bu tür rakamların yayınlanması tamamen durdu... A.A. @ertsenzon tarafından yazılmış olan Mahkeme İstatistikleri başlıklı bir kitabın (Moskova,1948) ABD, İngiltere, Almanya; Kanada; Hindistan, Belçika, Danimarka, fiilandiya, İtalya, Yunanistan, Hollanda, Avusturya, İsveç, İsviçre ve Norveç için tün gerçek rakamları verirken SSCB için hangi bölgeler olduğunu söylemeden, yıl I, yıl II vb. diye sayılar vermiş olması hiç şaşırtıcı değildir. Kitap bu bölgelerde 4.7 milyon nüfus olduğunu söyler, Bu rakam SSCB'nin toplam nüfusunun çok küçük bir parçası olduğu için ne rakamları, ne de genel eğilimleri buradan çıkarmak mümkün değildir.

Ayrıca yayınlanan ... 1939 sayım sonuçlarının, nüfusun bölgelere göre dağılımını vermemesi de çok anlamlıdır. Sayım tablolarının her zaman olağan bir parçası olan bu çeşit veriler, çalışma kamplarındaki insan sayısının, aşağı yukarı kusursuz bir şekilde hesaplanmasına olanak sağlamış olmalı, çünkü böyle bölgeler vardır ki, buralarda hemen hemen hiç özgür nüfus bulunmadığı kesinlikle bilinmektedir.

Rusya'nın çalışma kamplarında çocukların, annelerin, gebe kadınların, yaşlı kadın ve erkeklerin bulunduğu açık kanıtı 27 Mart 1953 tarihli af yasasıdır. Bu yasa, "10 yaşından küçük çocuğu olan kadınları, 55 yaşın üstündeki erkekleri ve 50 yaşın üstündeki kadınları ve aynı zamanda, ağır çaresiz hastalığı olan mahkûmları" hapisanelerden ve çalışma kamplarından salıvermektedir.

Köle emeği genellikle üretkenliği çok düşük bir emektir. Rus hükümetinin bunu, böylesi muazzam çapta kullanmasının nedeni, kısaca, ileri Batı Avrupa ülkeleri ve ABD ile karşılaştırıldığında Rusya'nın işgücü açısından değil, sermaye açısından yoksul olınsıydı. Aynı zamanda, bunun tam tersine bir mantıkla, belirli bölgelerde ve sanayilerde işçi azlığının yarattığı darboğazı böylece gidermeye hizmet etmekteydi. Tarihin tüm dönemlerinde, ondördüncü yüzyılda ve onbeşinci yüzyılın başlarında ve gene onyedinci yüzyılda Batı Avrupa'da olduğu gibi, işgücü ne zaman kıt olursa devlet işçilerin dolaşımına yasal kısıtlamalar getirmiştir. Stalin'in ~plarındaki köleler, geleneksel kapitalizmin "işsizler ordusu"nun kaba çeşidiydi, yani diğer işçilere "gözdağı" vermeye hizmet ediyordu. Ayrıca unutmamak gerekir ki, SSCB'de yapılması gereken birçok oldukça tatsız iş vardı(öneğin ülkenin en kuzeyinde) ve serbest veya yarı-serbest işçilere bile bunları ancak çok cazip mükafatlar karşılığı yaptırmak söz konusu olabilirdi. Verim her ne kadar olağanüstü d~şik"olursa olsun, angarya böyle yerlerde en ucuz ve hatta tek olası yöntemdi. Sibirya'da angaryayla yapılan yeni bir demiryolu hattındaki faaliyeti anlatan İzvestiya'daki şu satırlar bunu çok iyi göstermekteydi: "Şimdiye kadar inşaat mevsiminin yılın yüz gününü geçmediği sanılırdı. Kış çok kötü, ısı sıfırın altında 50 derece. Fakat inşaat işçileri bu şartlar altında bile hiç kesintisiz tüm yıl boyunca çalışmanın mümkün olduğunu kanıtladılar."(CLIFF,1990:38-39)

Burada Vişinski'nin sözlerini unutmak mümkün değil: "Bizim için iş disipliniyi sağlayan, kapitalist ülkelerde olduğu gibi para cezaları veya ağır ceza

tehditleri değil, çalışma şevki, sosyalist bilinç ve devlete, anavatana ve Sovyet halkına yiicebir görev. duygusudur,

Stalin Döneminde Sovyetler Birliği'nde sansür. sistemi gerçekten korkunçtu. Bir şiir, bir yazı, bir kitap güneş yüzü görebilmek için uzun ve katmerli bir kontrol mekanizmasından geçilirdi. önce şiir, yazı veya kitap yayınlanacak olan evin redaktör dedikleri bir deneticisi vardı. Verilen metni önce bu adam okurdu. Kendisi ne yazar ne de sanatçıydı. Sadece partice güvenilen bir deneticidir. Siyasi bakımdan sakıncalı gördüğü veya herhangi bir nedenle beğenmediği parçaları çıkarır veya doğrudan doğruya okuduğu eserin yayınlanmasına engel olabilirdi. Bu birinci aşamadan geçtikten sonra eser asıl sansür adım taşıyan heyete verilir. Burada aylarca üzerinde çalışılır. Kelimelere, cümlelere varıncaya kadar her şey ince elenip sık dokunur. Binbir açıdan sakıncalar aranır. Bu aşamayı da aşabilirse eser parti kültür bürolarına gönderilir. Eser ancak onların el rızası alındıktan sonra baskıya verilebilirdi.. Ama yazar bile denemelerden geçilmişi, iyi tanınmamış. Öir gerçse, eser bu çemberden çıkıncaya kadar çekmediği kalmazdı(SERTEL,1978:31).

Nazım Hikmet tanınmış ve sevilmiş bir Komünist şair olmakla beraber sansürle karşılaşmaktan kurtulamamıştı. İlle karşılaşma şöyle oldu: Nazım doğumun ve yaratmanın kutsallığını anlatan bir şiir yazmıştı; Bu şiirde insanda, hayvanda ve doğada yeni bir şey yaratmanın kutsallığını anlatıyordu. Doğumun filiz vermesi, kadının doğurması, ağacın meyvelerle süslenmesi olaylarını anlatıyor ve şiirin bir yerinde:

"Sen tarlasın ben traktör" diyordu(SERTEL,1978:32). Yani traktör tarlayı işliyor ve bundan bereket doğuyordu. Sovyet sansürü bu benzetişte bir seks kokusu sezmiş ve şiirden bu parçayı derhal çıkarıvermişti. Sovyet basınında böyle bir şey yayınlanamazdı. Ve bunu yaparken de Nazım'asormaya hatta ona haber vermeye lüzum görmemişti.

Nazım, İstanbul'dayken şiirlerini sansürsüz yayınlatabiliyordu. Sonra ~lçasından mahkemelerde hesap vermek zorunda kalıyordu çok kez. Ama ne de olsa şiirini yazarken sansürü memnun etmeyi düşünmüyordu. Oysa şimdi hayal ettiği ideal yatamnda bu hürriyeti bile bulamamıştı. Hele şiirinde seks kokusu bulmalarına şaşıp),(almıştı. Bu onun için ilk şoktu. Demek burada da yazmak ve çalışmak.o kadar kolay plıniyacaktı(SERTEL,1978:33).

Nazım'ı ilk günlerde rahatsız eden şeylerden biri de etrafında dost gibi dolaşan kimselerin gizli poUse mensup olup olmadığı .kuskıuydu, Stalin devrinin polis devleti burnunu her yere sokmuştu. Herkes birbirini kontrol ediyordu. Hatta evlatlar babalarını, babalar çocuklarını jurnal ediyorlardı. Nazım böyle bir ortam içine düşmüştü. Ama yanında bulunan ve dost geçinenlerden bu işi kim görüyordu? Bunu bilmek olanağı yoktu. Yalnız yanından hiç ayrılmayan, sabah akşam onu yalnız bırakmayan bir adam vardı. Bu adam Nazım'ın eski bir parti arkadaşıydı. 1920'lerde Moskova'da beraber okumuşlardı. 'Türkiy~'ye dönüşlerinde Hopa hapishanesinde beraber yatmışlardı. Bu adam o günlerde yıllardan beri Moskova'da güya Türkiye Komünist Partisi'ni temsil ediyordu. Nazım Moskova'ya gelince o adamın eski arkadaşını araması ve onun yanından ayrılmaması kadar doğal bir şey olamazdı.

Nazım ilk günlerde hiç kuşgulanmamıştı ... Bu yakınlığı onun eski dostluğuna vermişti. Ondan 'Sovyetler' e gelmiş bulunan eski parti arkadaşları üstüne bilgiler edinmeye çalıştı. Ama kimi sorsa ya öldürülmüş veya Sibirya'ya sürülmüş olduğunu öğreniyordu. İçlerinde sağ kalan, hele Moskova' da bulunan hemen de kimse yoktu. İşte o vakit Nazım'da bir kuşku uyandı. Bütün eski partili arkadaşları ~~sürülmüş~~ öldürülmüş, çeşitli işkencelere uğramış olduğu halde, bu adam nasıl oluyor da Moskova'da Sovyet vatandaşlarına oranla bolluk içinde yaşıyordu. Neden ondan da kuşgulanmamışlar, onu da bir tarafa sürmemişlerdi. Yavaş yavaş bir şeyler seziyordu. Herhalde bu adam bir yere hizmet ediyordu. Belki de kendisini izliyor ve yukarılara raporlar ediyordu. Ama çare yoktu. O olmasa yanına başkasını vereceklerdi. Bu adamı hiç olmazsa eski arkadaşıydı. Bu görevi onun yapması belki de daha hayırlıydı. Amabunu ne arkadaşına ne de başkalarına söylemek şöyle dursun, sezdirmekten bile kaçınıyordu. Kuşkusunu içinde taşıyor, elinden geldiği kadar ihtiyatlı olmaya çalışıyordu. Ama Nazım' ın huyu buna pek elverişli değildi. Çünkü Nazım sırası gelince deli dolu düşündüğünü söylemekten kendini alamazdı ... Bereket o günlerde Stalin'in cinayetleri henüz bilinmiyordu. Eskikomünist arkadaşlarının nasıl ve niçin sürülüp öldürüldüklerini henüz öğrenmemişti. Zaten Stalin döneminde kimse onunla ulu orta konuşmaya da cesaret edemezdi(SERTEL,1978:33-34).

Nazım güya İstanbul'dan polis baskısından kaçmıştı. Ama burada daha kötüsüyle karşılaşmıştı. Buradaki polis daha insafsız, daha zalimdi. Hiç şakaya gelmezdi. Ufak bir falso insanı yok etmeye yeterdi. Bir gün gece yarısından sonra

kapınızı çalarlar ve sizi alıp bir yere götürürlerdi. Bir daha da adınız duyulmaz olurdu(SERTEL,1978:34).

Anla Nazım bunları bilmediği için her şeyi pembe ve iyi görmeye çalışırdı. Sovyet idaresine leke kondurmazdı. Ama havayı hissetmemesi, baskıyı anlamaması olanaksızdı. Kimseye, hele çevresindekilere göstermemeye çalışmakla beraber ilk günlerde büyük bir şok geçirdiği kuşkusuzdu. Daha kötüsü bütün düşünce ve duygularını şiirle ifadeye alışmış olan Nazım-Hikmet ilk kez olarak düşünce ve duygularımolduğu gibi şiirlerine dökemiyordu.

1956 yılında dünya komünist alemini temelinden sarsan ve Nazım-Hikmet'i altüst eden bir olay başgösterdi. Moskova'da Bolşevik Komünist Partisi'nin 20'inci kongresi toplaamıştı. Bu kongrede o vaktin parti ve hijlciinetBaşkam Kruşçev ilk kez Stalin'in işlediği zulüm ve cinayetleri orta.yı: d91®- O zamana kadar halkın babası diye anılan, bir put.gibi tapılan.Stalin'In t3nhte 3-2/ görülmüş büyük ve yahşi canilerden biri olduğu açıklandı. Stalin dönep.iind-kolhozlara.girmek istemeyen dört buçuk milyon köylünün öldürüldüğü biliniyordu. Ne var ki bu, devrimin gerektirdiği bir sonuç olarak sayılıyordu. O kadarüzzerinde.durulmuyordu(SERTEL,1978:160);

Hatta büyük adamların biyografilerini yazan.ünlü Alman yazarı-Emil Ludvig, Stalin'le görüştüğü zaman ona bundan bahsetmiş ye şu cevabı almıştı:

- Bir harpte milyonlarcainsan ölür, kimse bir şey demez. Dünyada yeni bir devir açan bu devrim için birkaç milyon insan.feda etmişiz ne olur?

Stalin için insanın değeri yoktu. Devrim için adam öldürmek kaçınılmaz bir şeydi. Ama bu zalim hükümdar o kadarla kalmamış, milyonlarca insanı ve partisinin önde gelenlerini baştan başa temizlemişti. Binlerce yetişmiş komünist önderinin canına kıymıştı. Bunlar arasında Kirof gibi Erjenikitze gibi ön safta onunla beraber savaşan ve can, arkadaşı olan devrimciler de vardı. İşte komünist alemi en ziyade sarsan bu olmuştu.

Bu cinayetler 20'inci kongreye kadar gizli kalmıştı. İşlenen cinayetin genişliği ve büyüklüğü bilinmiyordu.. Qysa stalin 1937 ve 1948 yıllarında katliam denilebilecek iki büyük temizlik yapmıştı. O tarihte yüzyıllardan beri Kırım'da yaşayan bir milyon Türk'-ü, 24 saat içinde çocukları, ihtiyarları, hastaları, gebe kadınları ve gençleriyle evlerinden söküp trenlere bindirerek Kazakistan çöllerine atıvermişlerdi. Azerbaycan'da - ki o vakit üç milyon nüfusu vardı- doktoru, yazarı, öğretmeni, sanatçısı, aktörü, bestecisi.v.s. ile otuz bin genci 24 saat içinde evlerinden alıp Sibiry'a sürmüşlerdi. Özbekistan'da. yanan milyon insan aynı akıbete uğramıştı. Türkmenistan'da kalburüstünde adam bırakılamamıştı(SERT'EL,1978: 161).

Yirminci kongrede yapılan açıklamadan sonra haksız yere sürülenler tekrar Türkiye'ye çıkarıldılar. Evlerine döndüler. Dönenler arasında sağ kalabilen birkaç Türk komünisti de vardı. Nazım, bunlara şehirdeki evini açtı. Yirmi senelik ıstıraplı bir sürgün hayatından dönen Türk komünistleri hala imanlarını yitirmemişlerdi. Hala "komünist" kadar komünistler. Ve. döner dönmez ilk yaptıkları şey tekrar parti kartlarını istemek olmuştu. Çünkü bunlar komünist sistemini değil, Stalin'i suçlu buluyorlardı. İşte Nazım için en büyük teselli bu oldu. Demek ki kusur komünizmde değildi.

Bu olaylardan birkaç ay sonra Nazım, Prag'a geldi. Nazım geldiğinin ertesi günü dostlarım buldu ve' otele •çağırdı. O günlerde Prag' da bulunan başka Türkleri de çağırılmıştı. Odasına girdikleri zaman şaşırdılar. Nazım yorgun ve bitkindi, çökmüştü. Oradakileri selamladıktan sonra köşedeki koltuğa çöktü, ellerini göbeğinin üstüne bağladı, sonra söze başladı. Herkesin içindeki kuşkuyu biliyordu. Arkadaşlarının kuşkusunu biliyordu. Arkadaşlarının kuşkusunu dağıtarak onların inançlarını tazelemek ihtiyacı duyduğu belliydi. O yorgun haliyle bir nutuk çekti.

Arkadaşlar, dedi, olup bitenleri biliyorsunuz. Hayır, hiliniyorsunuz. Sizin kulağınıza kadar gelenler yalnız resmen açıklananlardır. Oysa trajedi tahmin ettiğinizden de büyüktür. Şimdi Moskova çeşitli dedikodular, inamlı hikayelerle çalkalanıp duruyor. Stalin'in öldürdüğü veya öldürttüğü insanların sayısı milyonu buluyor. Asıl önemlisi devrimci parti kadrosunun baştan başa silinip süpürülmüş olmasıdır; Bakınız, size Moskova'da söylenen hikayelerden birini aulatayımı "Bir tarihte cumhuriyetlerdeki yerli parti önderleri Moskova'ya bir toplantıya çağırırlar, seksen kadar parti önderi gelir. Bunlar parti kadrosunun üst tabakasını teşkil eden kalburüstü partililerdir. Stalin'in başkanlığı altında bir toplantı yapılır. Konuşulan konu, sonunda gizli oya konmuş, oylar sayılırken, bir kişinin kırmızısı yani red oyu verdiği görülmüş, bunun üzerine Stalin'e kafa tutabilen bu küstah kimdir diye araştırmaya başlamışlar. İlk önce üyelerdenbiri üzerinde toplanmış kuşku. O adam yok oluvermiş ortadan. Peki ama kırmızı oyu veren adamın o olduğunu kesin olarak bilinek mümkün değil, belki bu oyu başkası kullanmıştır? İkinci bir arama yapılmış, bir ikinci kuşkulu bulunmuş, o da ortadan kayboluvermiş. Bu kuşku birer birer bütün

üyeleri dolaşarak sürüp. gitmiş ve bu seksen önderin sekseni de birer birer öldürülmüş."(SERTEL,1978:165)

Bir gün Affan Hikmet adında eski bir Türk. komünisti Hikmet'in ziyaretine gelir. Affan Hikmet 1920'de Milli Kurtuluş Savaşı başlarında Ankara'da ilk komünist partisini kuranlardan biridir. Polisin elinden güç bela yakasını kurtarıp Sovyetler Birliği'ne sığınmıştır. Biraz şaşısca, pembe yüzlü, temiz ve namuslu bir adamdır; Mesleği.baytarlıktır. Bakü'de sakin ve sessiz bir hayatı vardır. Ne var ki, 1937 de bir gece kapısı çalınır ve Affan Hikmet alınıp hapse atılır. Bir yıl havasız, güneşsiz, rutubetli ve karanlık bir bodrumda işkence görür. Zavallı, rejim ve komünizme karşı propaganda yaptığını ve harekete giriştiğini itirafta zorlanır. Dayaktan ve rutubetten bacakları tutmaz .hale gelir. Tuvalete bile öteki mahpus arkadaşlarının kolları arasında gider. Bir yıl sonra da bir paçavra halinde Sibirya'ya sürülür; Nazım'ı. gördüğü zaman yirmi senelik sürgününden henüz yeni dönmüştür. Nazım Hikmet'e hayatının dramını anlatır.

Bu hikayeyi başka hikayeler izler. Azerbaycan'da bulunan sürgünden yeni dönenler, hep birerbirer gelip Nazım'a dert yanarlar. Bunlar içinde Nazım'a en çok dokunan genç şair Müşfik'in hikayesidir. Müşfik, 28 yaşında, çok kabiliyetli genç bir şairdir. Şiirleri bugün bile Azerbaycan edebiyatının güzel örneklerinden sayılır(SERTEL,1978:198).

Azerbaycan'dan sonra Nazım Hikmet Türkmenistan'a ve oradan da Özbekistan'a kadar uzandı. Orada da aynı durumla karşılaştı. Özbekistan'da Stalin

zamanında beş yüz bin.kişi öldürülmüştü. Özbeklerin sayısı günden güne azalıyor, kendi vatanlarında azınlık durumuna düşüyorlardı. Türkmen ve Özbek dillerinin daha şimdiden yüzde elliden fazlası Rusçaydı. Yani kullanılan kelimelerin yüzde elliden fazlası Rusçadır. Her iki cumhuriyette de Nazım büyük sevgi ve saygı gösterileriyle karşılanmıştı. Hatta Taşkent'te ona "Aşk Efsanesi" adındaki piyesini de oynamışlardı(SERTEL,1978:199-200).

Ama gördükleri ve işittikleri Nazım'm yüreğini parça parça etmişti. Büyük hayal kırıklıklarına uğramıştı. Buralarda çok kalamadı. Kısa bir ziyaretten sonra Moskova'ya döndü. Dönüşte artık ağzım bıçak açmıyordu. Oralarda görüp işittiklerinden söz etmez olmuştu. Hiçbir gün o memleketler üstüne izlenimlerini anlatmadı. Sorulduğu zaman sözünü değiştirip başka konuya atlardı. Stalin'in yaptığı zulümleri bile izaha çalışmıştı ama buralarda gördüklerini bir türlü hazmedememişti. Onun içindir ki Nazım.haftalarca süren.bu gezisi üstüne hiç bir şiir yazmamıştır. Bütün görüp duyduklarının üstüne.kalın bir örtü atmayı.yeğ görmüştür; Moskova'yakederli ve üzüntüler içindedönmüştür(SERTEL, 1978:200).

HİTLER VE STALİN'İN KARŞILAŞTIRILMASI

Hitler, Stalin'le her zaman haklı olmanın kararlılığını paylaşır. Tarihin diğer paranoyaklarıyla. birlikte, Stalin ve Hitler de, dünyanın, ancak bazı insan topluluklarının yok edilmesinden sonra.daha iyi olabileceğine inanmışlardı: Hitler'e göre, Yahudiler, Çingeneler, akıl hastaları ve "dejenere kişiler" ortadan kaldırılmalıydı. Stalin ise milyonlarca Kulak'ı sosyal haini ve diğer sınıf

düşmanlarını tasfiye ettirdi. Günümüzde Stalin'ia. imajı Hitler'inkinden daha saygındır. Bu kuşkusuz, "aşağı ırklara" kölelik boyunduruğu vurmak isteyen Hitler'in tersine, komünist diktatörün cinayetlerini, insanlığın gelecekteki mutluluğu adına işlemiş olmasından kaynaklanır. Öte yandan Stalin, kurbanlarının çocuklarını asla isteyerek öldürtmedi (onları, anne babalarını polise ihbar etmeleri için cesaretlendirdi). Bununla birlikte, bu iki rejim arasındaki fark, bu iki rejimin benzerliklerini özellikle de yönetim biçimlerindeki paranoyayı maskelememeleridir. Zaten Nazizme karşı, bağışlayıcı olanayan filozof Hannah Arendt iki sistemin ortak yönlerini gözler önüne sermiştir(LELORD,ANDRE,2001:57).

Tabii,' Stalinizm ve Nazizm arasında bir benzerlik kurulmasında pek fazla sakınca olmadığı düşünülebilir. Sonuç olarak, ekonomik altyapıları, mülkiyet ve üretim biçimleri çok farklı olmakla-birlikte; biçimsel düzeyde iki rejimin işleyişi arasında ve işledikleri cinayet sayısında ciddi paralellikler vardır. Ama aralarında en önemli farklardan biri şudur: faşizmin vahşeti, bizzatfaşist kuramın uygulanmasının ürünüdür. Başka bir deyişle ırkçılık, etnik temizlik, fetih, savaş, otorite, hiyerarşi, demokrasinin yok edilmesi, erkek egemenliği, totaliterizmvb., faşist ideolojinin asli, temel, yapısal unsurlarıdır ve faşizm bunları açıkça ve gururla savunur.

Oysa Stalinizmin vahşeti, savunur görüldüğü ideolojinin, yani Marksist kuramın uygulanmasının ürünü değildir, çünkü Marksizm tam tersine ırkçılığa düşmandır, halklar arası kardeşliği ve barışı savunur,sömürüye karşıdır, kadın erkek eşitliğini savunur vb. Başka bir deyişle Stalinizm'in problemi, referans aldığı ve

savunulduğunu iddia ettiği kuramda değil, onun SSCB (ve daha sonra Çin, vb.) pratiğindeki yorumlanmış biçiminde ve uygulanmasındadır(BENER,Şubat 2000:92).

Yaşanan \bunca. felaketten ve iyi niyetle de olsa yapılan bunca vahim hatadan almamız. gereken ilk ders ve dolayısıyla koymamız gereken ilk sınır, ilk sabit teferruât, bizim ahlakımızın hata. payına izin veren bir ahlak olması gerektiğidir. Başka bir deyişle, alınacak kararların hatalı olabileceği düşünülerek, mümkün mertebe geri dönüşü ya da telafisi olmayan kararlar almaktan kaçınmak gerekmektedir. Bu bağlamda, Sandinistler'in ölüm cezasını kaldırmış olmaları bunun kusursuz bir örneğini oluşturmaktadır. Bu mantığın bir uzantısı olarak, bizim ahlakımız, temyizi olmayan ve savunma hakkını tanımayan hiçbir yargılama sistemini kabul etmeyecektir.. hata yapmak mümkün olduğuna göre, hata olasılığını en aza indirmek ya da yapılan hatayı sonradan düzeltebilmek için; her kararın sorgulanabilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bir diğer sabiti referans, bizim ahlakımızın çoğulculuğu ve ifade özgürlüğünü, örgütlenme özgürlüğünü sonuna kadar savunacağı, her ne gerekçeyle olursa olsun bunları kısıtlamaya ya da yok etineye yönelik girişimlerini, insanlığın kurtuluşu amacına ters düştüğünü ilan edeceğidir(BENER:Şubat 2000:100,,101),

Bu trajik yüzyıldan edineceğimiz ikinci ders artık insanlığın yeni kurtarıcılara, onların adına, onlar olmadan, onlara rağmen ve onların kanını dökerek onları sözde "kurtaran" kurtarıcılara tahammülü kalmadığıdır. Stalinizm ve benzeri rejimler iflas edip yıkılmışlardır. Ama kendileri yıkılırken, adını ve ütopyalarını yozlaştırarak gasp ettikleri sosyalizmin ve komünizmin inandırıcılığını da enkazın altında

birakmışlardır; Bununla kalmayıp, uyguladıkları propaganda yöntemlerine, "ajitproplarına", "proletkültlerine", yalanlara, baskılara, şantajlara, dayatmalara, manevralara ve sinik aydınlarına karşı geniş kitlelerde şiddetli bir nefret ya da ilgisizlikle kendini ifade edebilen derin bir güvensizlik yaratmışlardır. Dolayısıyla bizim ahlakımız, güven verebilmek ve güven kazanabilmek istiyorsa, her yönüyle bu zihniyetten farklı olmalı, farklı olduğunu her fırsatta kanıtlamalıdır. Bu rejimleri çağrıştırabilecek her tür yöntem, propaganda, davranış ve hatta üsluptan uzak durmalıdır. Kitlelere karşı dürüst olmalıdır.

Bir üçüncü ders, geçtiğimiz yüzyıl boyunca "emekçiler" ya da "insanlık" adına yeterince kan döküldüğü ve şiddet yaratıldığıdır. Ama ne dökülen onca kan, ne de uygulanan şiddet insanlığı kurtarabilmiştir. Aksine, uygulanan şiddet, daha büyük şiddet doğurmuş; bu yöntemlere başvuranları boğmuş ve kitlelerden iyice tecrit etmiştir. Bu yöntemle iktidara gelen siyasi grupların tümünde bürokratik yozlaşma ve militarist eğilimler daha da hızlanmıştır. Şiddet öne çıktıkça kitleler tarih sahnesinden çekilmiş, hatta "onların adına" terörist yöntemler kullanılmasına tepki olarak yıkılmak istenen düzenle bütünleşmeyi bile tercih etmişlerdir. İnsanın kurtuluşu sadece eskiyi yıkarak değil, onun yerine daha iyisini yaparak sağlanır(BENER,Şubat 2000:101).

RICHARD NIXON

HAYATI

1913-1994 yılları arasında yaşamış olan Richard Nixon Amerika Birleşik Devletlerinin 37. başkanıdır. Gençliği ailesinin yanında büyük zorluklarla geçerken iki erkek kardeşini kaybetmesi ve bunun yanında kazandığı akademik başarı gençliğinde hayatının en önemli olayları oldular. Herber; Hoover dışında yüzyıl içinde seçilmiş hiçbir başkan onun kadar zorluklarla karşılaşmadı. Whittier Kolejinden mezun olduktan sonra (1934 Duke Hukuk Fakültesi'ne, devam etmiştir(1937)). Kaliforniya'da iktisat yaparken Thelma (Pat) Ryan ile tanışıp evlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'na Deniz subayı olarak katılmış ve 1946'da Milletvekili seçilmiştir(http://www.historychannel.com/perl/print_book.pl).

Hırslı, zekalı, disiplinli bir yalnız adamdı. Boş zamanlarını geçirecek bir zevki yoktu bu yüzden de hiç arkadaşı olmadı. Politik başarıları ruhsal yapısı dolayısıyla her zaman ortadan kaldırıldı. Ortaya çıkışı daha fazla Kızıl tehlikenin İkinci dünya savaşından sonra ortaya çıkışıyla oldu. Meclis'i Alger Hiss'in bir Sovyet ajanı olduğuna inandırdı ve 1950'de Kaliforniya seçmenini kendisini Meclis'e göndermelerini ve pembe demokratlara karşı mücadele etmesini inandırmayı başardı. Başkan Dwight D. Eisenhower'e, ortaya çıkan aşağılamalara rağmen başkan yardımcısı olarak sadakatle sekiz sene hizmet etti, Kendi kendisini devlet adamı "yeni Nixon" olarak sunmaya çalıştı. Çünkü eski Nixon'un bıraktığı imaj gerek

1960'taki başkanlık yarışında gerekse Kaliforniya'daki idareciliği sırasında oldukça kötüydü.

Bunları takip eden dört senede; avukatlık yaparken tekrar politik temelini oluşturdu. 1968 yılındaki başkanlık kampanyasında merkezi bir soru ortaya attı: Kendisi sorumlu bir muhafazakar olarak idareci olabilir miydi, veya sorumsuz bir demagog olarak eski Nixon'un gölgesinde mi kalacaktı? Her ikisi de olduğunu isbat etti. İç işlerinde, bir tarafta Çevresel Korunma Ajansı, Sosyal Güvenlik sisteminin yayılması, ve fakir kitlelerin senelik gelirinin Aile Yardım Planlaması ile garanti edilmesini, diğer taraftan zayıf sivil haklar kayıtları, kendi politik muhalefetini sabote etme, kosmopolit elit içerisindeki sessiz çoğunluğa duygusal başvuruya çalıştı. Dış politikası oldukça karışıktı. Nixon, Sovyetlerle nükleer silah yarışında ılımlı kısıtlamaları kabul ederek detant politikasını oluşturarak Çin Halk cumhuriyeti ile ilişkiler başlattı. Bu arada Marksist Şili hükümetini bertaraf ederek Vietnam'da savaşı genişleterek Kamboçya'yı işgal etti.

Ünvanını tekrar oluşturmak için, hatırlanm ve anılarıyla dışişlerindeki çalışmalarım ve önerilerini yansıtan kitaplarla imaj oluşturmaya çalıştı. Watergate anılan başarısızken bazı yorumcular onun zekasının, iç reformlarının ve dış politikasının başarılarını vurgulamaktadırlar. Watergate konusunda suçunu kabul etmedi, çok ısrarlı da olmadı ve 1990'da skandalı muhaliflerinin yaptığı bir kısmi yarılış ve politik bir kan davası olarak nitelendirdi. Emekliliğinde bile Nixon en fazla ilgi çeken bir politikacı olarak kalmasını bildi.

NIXON'INKİŞİLİĞİ

Savaşçı kişiliğe sahip liderler grubu yönlendirerek politik itibarı artırabilmek için, toplumsal para11oyayı işletirler...Bu tür insanlar özellikle totaliter rejimlerde başarılı olurlar..Ancak demokratik toplumlarda da bunlara rastlanır. Savaşçı kişilik taşıyan insanlar aşağıdaki niteliklere sahiptir:

- Kavgacı bir bürokrasinin -savaşan bir örgüt bürokrasisi değil, Nazi veya bolşevikler gibi bizzat kavgacı olan bir bürokrasi- lideri olan ya da olmaya çalışan biri.

- Dramatize edebilme yeteneği büyüktür. Bunu da, içe dönük olduğu halde, gruba dönükmüş gibi davranarak başarır.

- Düşmanların ve komploların varlığına dair uydurduğu hayalleri, şiddete dayalı davranışları, gerçeğe yaklaşır ve acil politik zorunluluklara denk düşer.

- Grubun enerjisini şeytani bir düşmanı yenmeye odaklar. Bu odak, grup uyumunu sağlar.

Bu modelin psikopatolojik kökenlerden ortaya çıkmak zorunda olmadığı ve mutlaka bir paranoid hastalığı yansıtmadığını bilmek önemlidir. Paranoid bir mesaj bulup, ona sarılmak için mutlaka paranoid olmak gerekmez. Paranoid bir mesajı etkin biçimde iletme paranoid kişiliği olan ve sürekli komplolar düşünen birinin

işini kolaylaştıracaktır.' Ancak, aşın ölçüdeki paranoid mesajlar, azılı bir paranoyak olmayan, ama paranoid çağrının getirebileceği politik kazançların meyvesini toplayan kişiler tarafından da yayılabilir. Bir lider politik çıkarlarına karşı veya bunlara uygun olmayan ancak fantezileriyle uyumlu bir politika izlediği zaman paranoid bir hastalığın varlığı zaman içinde ortaya çıkacaktır. Örneğin Stalin, 1934-1939'un Büyük Temizlik (ya da büyük Terör) hareketini, yönetimini pekiştirip, politik zafiyetinden kurtulduktan sonra gerçekleştirmiştir. Bu Stalin'in kendi psikolojik kabuslarını temizleme arzusunu ifade ediyordu(ROBINS,POST,2001:35-36).

Savaş kişiliği sahip olanlar sadece totaliter toplumlarda bulunmazlar. Batılı demokrasi; toplumlarda var olanlara örnek Richard Nixon'dır.. Karmaşık bir karaktere sahip olan Nixon, savaşçı kişilik özelliklerinden pek çoğuna sahipti. Nixon'ın "The Education of a President" adlı biyografisinde Stephen Ambrose şöyle yazıyor: "Kimseye güvenememek bir erişkin olarak Nixon'ın en belirgin kişilik özelliklerindendir. Bu konu röportajlarda, özel konuşmalarda ve kendisi hakkında yazdığı yazılarda tekrar tekrar karşımıza çıkıyor. 'Benim konumumda (o sırada başkan yardımcısıydı) yakın kişisel dostluklar lüksünüz olamaz. Hiç kimseye sırlarınızı söyleyemezsiniz' diyordu"(ROBINS,POST,2001:36). Nietzsche'ye göre küçük yaşlarında eziyet ve işkence görenler büyüdükleri zaman başkalarının acı çekmelerinden dolayı zevk almaktadırlar(NEITZSCHE,1984:176-177). Zevk için başkalarına acı çektirme yine ona göre o acı çektirenlere özel bir zevk vermekte ve de hiç acıma duymamalarına sebep olmaktadır(NEITZSCHE,1984:179).

Richard Nixon İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikalı'nın en önemli kişilerinden ve en çok düşmanlık körükleyenlerinden biriydi. Nixon'ın kişiliğinde ve politika tarzında; paranoid bir çizgi vardı. Bunun bir kısmı politik liderlikten, özellikle seçimle gelen yönetici liderliğin ürettiği yalnızlığa tepkisinden kaynaklanıyordu. Hükümette, iş hayatında ya da başka büyük kuruluşlarda olsun, tüm liderler, birçoğının şahsi çıkarları için dostlukla kurduklarını ve bazen bu sırları açıkladıklarını bilirler. Çabuk öfkelenen yalnız bir kişi olan Nixon'da liderliğin paranoyaklaştırma etkisi kat kat fazlaydı. Politik olarak bir arada olduğu insanlar vardı, ama onlarla arasında daima belli bir mesafe olurdu. Rebozo ve Robert Abplanalp onun eski arkadaşlarıydı, onlar da apolitik dinleyicilerdi, Pat Nixon ise, diğer başkan eşlerinin aksine, kocasının sırlarını paylaşmıyordu. Nixon yalnız bir liderdi. Şüphecilik yalnızlık bahçesinde bereketli topraklar bulur.

Nixon'ın hasmane şüpheciliğinde, tepede yalnız olmaktan öte bir şeyler vardı. Richard Nixon'la, Amerikan halkının büyük bölümü arasındaki derin nefret, yıllar süren ilişkilerle oluştu. Bu etkileşimin sonucu olarak Nixon'ın paranoit bakışı ve hasımlarıyla saplantılı bir şekilde uğraşıp durması bol bol karşılık gördü: Nixon'ın biraz paranoyak oluşu, hasımlarının onu haklamayacağı anlamına gelmiyordu (ROBTHS, POST2001:37).

Anlaşmazlığı önleme arzusu toplumsal ilişkileri etkiler. İnsanların damanna basılınca, onları tahrik eden doz karşılığında tepki verirler ya da anlaşmazlığı hafifletmek için üzerinde durmazlar. Bazıları -ki bunlar paranoid kişilikli olanları da kapsar- bu temel toplumsal beceriden yoksundur. Dolayısıyla giderek dozu artan bir

toplumsal anlaşmazlık ortamı yaratırlar. Paranoyağın düşmanlığa düşmanlıkla karşılık vermeye hazır olması daha büyük gerilimler yaratır, ama paranoid kişi gerilim yaratmadaki rolünün bilincinde değildir. Onun açısından, kendi duyguları "onların" davranışları yüzünden ortaya çıkmıştır oysa bunun tersi doğrudur. Çevredeki düşmanca tavırları koklamakta ve hissetmektedir ancak bunu yaratma ve çoğaltmada kendi katkısının bilincinde değildir. Önemsiz bir anlaşmazlık gerçekten var olabilir ya da paranoid kişilikli biri önemsiz ve istemeden yapılan bir eylemin onu küçük düşürme amaçlı olduğunu düşünür ve düşmanca bir eylemi gerçekleştirir. Provokasyon gerçek de olsa, tepki aşındır. Hasım da artık harekete geçer. Ancak provoke olan paranoid eğilimli politikacı daha fazla şiddetle karşılık verir. Olayların dozu giderek artar. Paranoid eğilimli politikacı kendini giderek kurban konumunda değerlendirir oysa hasımane bir toplum yaratmaya kendisi çanak tutmuştur. Diğer şahıs da benzer eğilimlere sahipse, bu olgu çok daha derindir ve tırmanış daha hızlıdır. Önceleri "kurban" kendisinin olağanüstü bir düşmanlığın hedefi olduğunu hayal ediyorken, artık bu düşmanlık, belki de bir komployla birleşerek, yerleşmiş olur. Bu olgu pek çok paranoid ilişkinin yaratılmasından sorumludur. Nixon ve en aşın hasımlarıyla da aynı şey olmuştu(ROBINS,POST,2001:37).

Nixon'ın ilk kampanyası, son derece iyi bir konumda varlıklı bir liberal olan demokrat kongre üyesi Jerry Voorhis'e karşıydı. Nixon'ın politik akıl hocası Murray Chotiner, 31 yaşındaki adayın, bu yaşlı devlet adamını karalamasını öğütüyordu; Seçmenler Voorhis'in yerine başkasını seçmeye ikna edilemezlerse, işe yeni başlayan bu adaya bakınayacaklardı(ROBINS,POST,2001:37-38).

Kaliforniya'nın 12. Kongre Seçim Bölgesi, 212 000 nüfuslu bir yerdi. En çok sanayi ve tanın işçilerinin görüşlerinden etkileniyordu ve tüm bölgede Demokratların güvenilir üçüncü kongre kalesi olarak görülüyordu. Ancak, Voorhis'in zayıf bir yönü vardı. Lafı ağızda geveleyen, kötü bir konuşmacıydı ve o ana kadar hep alelade rakiplerle karşı karşıya kalmıştı. Çalışkan ve çok etkin bir kanun yapıcı olarak da tanınmıyordu. Washington'da garip eğilimleri olan politik bir melek olarak biliniyordu. Örneğin, Congressional Record da isminin önünde yer alan "Hon." (Saygıdeğer) ibaresinin çıkarılarak kağıttan tasarruf edilmesinde ısrar etmişti. Voorhis 1942'den beri Kongre'ye yüzden fazla öneri sunmuş, bunlardan sadece biri, tavşanların başka bir federal departmanın yetki alanına girmesi önerisi yasalaşmıştı. Nixon bunu konuşmalarına bol bol malzeme yaptı.

1946 değişim dönemi idi. Demokratlar, Amerikan politikasına 1930'dan beri egemen olmuşlardı. Soğuk Savaş'ın ilk kıpırtıları ve New Deal politikalarının tüketilmesi Amerika'yı sağa kaydırmıştı. Ayrıca, eski kuşak liderlerin geri çekilip İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan kuşağa ülkeyi yönetme fırsatı vermeleri isteniyordu.

Nixon çalışkandı. Etkin bir kampanya yürüterek seçimi 14 puanla kazandı. Nixon'ın daha sonraki kötü şöhretine ve bunu izleyen revizyonizmine karşın, "seçimler hakkında basın o andaki yorumu" olumluydu. 18 Kasım 1946 tarihli Time, 12 bölge için yerilen mücadelenin ne denli temiz olduğunu rapor ederek, Nixon'ı "rakibine karşı kişisel saldırılardan kibarca kaçındığı" için övüyordu. Kongre'deki yerini Nixon'a kaptıran Voorhis bile, görev teslimi toplantısında "yakın dostlar" olarak ayrıldıklarını umduğunu ve toplantının keyifli geçtiğini söyledi. Daha

sonra Nixon, 6 kasım 1946'nın politik kariyerindeki en mutlu gün olduğunu ifade edecekti(ROBINS,POST,2001:38).

İlk bakışta bu seçim Nixon'ın ilerideki kariyerinde, liberaller ve basının nefret ettiği vicdansız bir politikacı olarak ünleneceğine işaret etmiyor gibi görünüyor. Ancak, yakından incelendiğinde bunu görebiliriz. Voorhis seçim sonrasında Nixon'ı bir dost olarak nitelendirdiğinde iyi niyetli davranmıştı. Nixon kirli bir seçim kampanyası yürütmüştü. İlmli ve namuslu bir adam olan Voorhis'e doğrudan kişisel bir saldırıda bulunmamış, saman altından su yürütmüştü. Demokratlar ve Demokrat Parti lanetlenmiş, neredeyse afaroz edilmişti.. Stephen Ambrose'un yazdığına göre, Nixon bölge, ırk ya da sınıf temelinde bölücülük yapan biri değildi, sadece aşırı partizanlık yapıyordu. Nixon'ın düşüncelerden etkilenişi politikacıların çoğundan daha fazlaydı, ama bir ideolog değildi. O her şeyden çok hırsı tarafından sürükleniyordu. Hırsını doyuracak araç, Curnhuriyeçi Partiydi. Nixon sonraki kariyerinde daha fazla oturmuş bir rakip olan Demokratları, aynı Voorhis'e yaptığı gibi yok etmeye çalıştı(ROBINS,POST,2001:39).

Alexis de Tocqueville, daha İç Savaş'ın başlangıcında Amerika'daki partilerin ilkelerinde değil, eğilimlerinde farklı olduğuna dikkat çekmişti. Nixon bunun tersini söyledi. Demokratlar daha az vatansever, ülkesine daha az bağlı ve hür topluma kendilerini Cumhuriyetçilerden daha az adanmış kişilerdi. Cumhuriyetçilerin ilkesiz olduklarını ya da kötü niyetli ve ahlaksız ilkeleri benimsediklerini sayundu. Çok açıkça ifade edilmemesine rağmen, bu iddia Nixon'ın "paranoid itici gücü"ydü. Kendini partiye adanmış ciddi Demokratlar durumu sezdiler. Nixon'ın oyunu doğru

oynamamasına tepki duydular. Politik konuşmalarında zaman zaman kabul edilebilir düzeyin altına inmeye hazır oluşu onun karalayıcı, öldürücü politik tarzım şüphe götürmez bir biçimde kanıtlıyordu. Örneğin 1950'de Senato'daki rakibi liberal Helen Ohagan Douglas'ı "iç çamaşırına kadar pembe" yani komünist eğilimli olmakla, daha sonra-Demokratların Başkan adayı Adlai Stevenson'ı "gangsterleri, ayak takımım ve eski Al Capone çetesi artıklarını" desteklemekle suçladı. Bu tarzı, iyice ünlenince rakiplerinin elinde politik bir silah haline geldi ve iddiası doğru olsun ya da olmasın, her durumda karşı çıkılmasına neden oldu.

Partizan- bir politikacının saldırısına maruz kalan kişilerin ondan hoşlanmaması anlaşılabilir. Nixon'ın ilk kampanyasında-basın-büyük bölümüyle, özellikle de seçkin basınla arasında karşılıklı bir düşmanlığın gelişeceği bilinmiyordu. Özellikle Dışişleri Bakanlığı görevlisi ve hüküm giymiş bir yalancı şahit olan Alger Hiss'in soruşturmasındaki gövde gösterisinden sonra, medya "Nixon'a karşı neredeyse kimyasal bir nefret" geliştirdi. 1960'daki Kennedy-Nixon başkanlık kampanyasında, William White'ın ifadesiyle, "Kennedy'i kasım ayında seçim çalışmalarına başlamasından beri izleyen kirk ya da elli ulusal muhabir, basın mensubu olmaktan çıkıp, onun dostları olmuş, bazılarıysa en ateşli hayranları haline gelmişti. Otobüste ya da uçakta giderken Kennedy'nin yardımcısıyla birlikte Bay Nixon ve Cumhuriyetçiler hakkında kendi yazdıkları şarkıları koro halinde söylüyorlar ve Tanrı'nın askerleri gibi Yeni Sınırlar'a doğru yürüdüklerini hissediyorlardı". Bu coşku Kennedy içindi. Basın bundan dört ila sekiz yıl önce de

Stevenson için benzer, ama daha az coşkulu-bir destekvermişti. Ama aynı zamanda Nixon'a da karşıydı(ROBINS,POST,2001:39-40).

Nixon bunu anladı ve 1962'de Kaliforniya valiliği seçimini kaybettiğinde yaptığı önlü veda konuşmasında basına "Artık karşınızda tekmeleyeceğiniz bir Nixon yok" dedi. Basının adil olmayan bir kurum olduğuna dikkat çekti ve kendini kurban ilan etti(ROBINS,POST,2001:40). Basından o kadar nefret ediyordu ki danışmanları bile ona yalan haberler verip çoğunlukla onuyandırılmaktaydılar. Daha fazla hoşlandığı bilgiler kendisine verilmekteydi(MCGINNIS,1970:73). Bu yüzden televizyondan da nefret etmekteydi. Ona göre televizyon sadece bir oyundu ve o bu oyunu kıvıramazdı. Kendisi Batılı zavallı bir çocuktur. Kendisi aynı zamanda hoşlanmadığı kimselere de direk emir vermekten hoşlanmazdı(KISSINGER,1988:264).

Nixon başkanlığı sırasında basının eleştirilerinden çok rahatsız oluyordu. Basındaki düşmanlarının listesini çıkararak, onlarla görüşmemeyi ve nefretini belli etmeyi yeğledi. Basın da ondan hoşlanmıyordu ve ona karşı genellikle tarafsız davranmıyordu; Nixon, hükümetin belli başlı kurumlarına karşı büyük düşmanlık beslendiği ve muhalif gazeteciliğin yükselmekte olduğu bir dönemde, bu iki olgunun Demokrat Lyndon Johnson'ı başkanlıktan indirmeye yettiği bir dönemde, başkan oldu. Basının Nixon'a düşmanlığı öylesine büyüktü ki, Atlantik Okyanusuna sıçradı. Robert S. Robins(Politik Paranoya yazarlarından biri) Nixon'ın istifası sırasında İngiltere'de yaşıyordu ve İngiliz televizyonundaki haber spikerinin bu haberi verirken iskemlesinde ağzı kulaklarında zıplayıp durduğunu hatırlıyor.

O sıralarda Nixon 'm politik paranoyası da kendisi gibi karmaşıktı. Hayali düşmanlara karşı yürütülen provokatif eylemlerin yarattığı ürettiği gerçek düşmanlarla gölgelenen sert deneyimlere dayalı etkin ve tepkisel ihtiyatlılığın bir karışımıydı. Onun iktidara gelmesinde yaşamsal rol oynayan bu etken aynı zamanda görevden nihai olarak alınmasına yol açtı(ROBINS,POST,2001:41).

KISSINGER'LE BİRLİKTE İŞLEDİĞİ GÜNAHLAR

1968 yılında seçimleri kazanır kazanmaz Kissinger'i Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak seçti. Esasında bu Nixon'ın hayatında yaptığı en büyük hatalardan biri oldu. Anılarında da söylediği gibi "Kissinger'i seçmemdeki en büyük faktör onun kredibilitesi idi".Vietnam görüşmelerinde ise Kissinger Nixon'ın sağ kolu olarak ortaya çıktı. Esasında sadistlikte ve paranoitlikte' bu ikili birbirlerini tamamlamaktaydılar.Bu görüşmeler sırasında da Nixon Güney Vietnam Cuntasına kendilerine Demokratlardan da daha iyi hayat şartları sağlayacağına söz vermişti. Fakat savaşın daha da uzaması Vietnam'a daha da fazla kan ve cinayet getirmişti.Kissinger'fı becerisi ise bu olaylar sırasında halktan gerçek ağır kayıpları ve cinayetleri saklamak oldu(HITCHENS,2001:15-16).

Kissinger'le Nixon Vietnam Savaşı'nı bir müddet daha uzatıp 1972 seçimlerini de kazanma planları yapmaktaydılar.Nitekim Kissinger "The white House Years" adlı anılarını topladığı.kitabında General De Gaulle kendisine.Vietnam'da

niye bu kadar bombalamaya gittiklerini sorduğunda "ani bir geriye çekiliş bize prestij kaybettirebilir" diye yanıt verecekti(HITCHENS,2001:23). Kissinger ve Nixon'ın göreve başladığı ilk günle 1972 yılında 1968 şartlarını kabul ederek Amerikan Ordularını geri çekmeye başladıkları güne kadar 20,492 Amerikan askeri Hindi Çin'de hayatını kaybetmiştir. 1975 yılına gelindiğinde ise kayıplar bir o kadar da artmış durumdaydı.

VIETNAM SAVAŞI

Vietnam Savaşı ABD'nin en uzun savaşıydı ve bu savaş sırasında 58 bin Amerikan askeri öldü. Sadece Sivil Savaş ve iki dünya savaşı bu kadar can almıştı. 1964 yılında ABD'nin askeri katılımıyla Vietnam'daki savaş 140 milyar Amerikan dolarına mal oldu. Her büyük Amerikan şehrinin bu miktar para ile kırsal bölgelerin yenileşme projeleri finanse edilebilirdi. Bu büyük dev masraflara ve genel ve özel katılım travmasına rağmen ABD tarihinde ilk kez başarısız oldu. Amaç Güney Vietnam'da ayn, bağımsız ve komünist olmayan hükümeti korumaktı ama 1975 Nisanından sonra Komünist Demokratik Vietnam bütün ülkeyi birleştirmeyi başardı. Tet savunmasından sonra Amerikalı liderler ABD'nin bu savaşa katılımını azaltmaya başladılar. Johnson bombalamaları azaltarak Hanoi ile barış görüşmelerini başlatmış ve seçimlerden de çekilmişti. Rakibi, Richard M. Nixon, Vietnamlaştırma

programım 'açıklayarak Kennedy ve Eisenhower politikalarına dönüşü destekledi. »;maç Vietnam güçlerine yardım edip savaşı sürdürmelerini sağlamaktı. Nixon da tedrici olarak ABD güçlerini Vietnam'dan azaltmıştı fakat bombalamayı artırdı. 1969 yılından sonra bu bölgeye atılan bombaların tonajı Johnson döneminden de fazlaydı. Nixon Kamboçya'daki ve Laos'taki kara ve hava operasyonlarını artırırken amacının düşmanın Vietnam hudutlarından yardım almasını engellemek olduğunu söylüyordu. BÜ. arada görüşmeler için Moskova'yave Beijing'e gitti.HenryKissinger'I de Paris'e göndererek Kuzey Vietnamlılarla gizli görüşmelerini yaptı. 1973 Ocak ayında; ABD ve Kuzey Vietnam barış andlaşmasını imzaladılar. Bu andlaşma ile ABD güçleri Vietnam'ı terkedecek, savaş mahkumları geri verilecek ve ateş-kes sağlanacaktı. Fakat Amerikan güçleri geriye gelmelerine rağmen savaş devam etti. Nixon bu andlaşmayı haysiyetli barış diye nitelendirmişti. 1975 yılında Kuzey Vietnam orduları Saygon'a girerek savaşı da bitirmiş oldular(http://www.historychannel.com/perl/print_book.pl).

ABD Göçmenler Senato. Alt Komitesi 1972 yılında yaptığı tahmini araştırmaya göre dört sene içerisinde üç milyondan fazla sivil Vietnam savaşında öldürülmüş, yaralanmış veya evsiz kalmıştır. Aynı dört sene içerisinde Hindi Çin'e 4,500,000 yüksek tonajda patlayıcı atılmıştır(İkinci Dünya Savaşında atılan patlayıcı ağırlığı 2,044,000'dir). Bu sayı içerisinde kimyasal bombalar girmektedir. Bu tip bombalar hala daha bölgenin ekolojisini etkilemektedirler. Bu arada bu sayı içerisinde kara mayınları da girmektedir ki bunların da bugün bile zararları görülmektedir.

Kissinger-Nixon döneminde CIA'nın kontr gerilla saldırılarıyla öldürülen 35,708 Vietnamlının akıbeti de tam olarak bilinmemektedir(HITCHENS,2001:41).

Nixon kendi doktrinini hazırlarken Amerika Birleşik Devletlerinin üstünlüğünü **öngören** bir doktrin hazırlamıştı. Bu doktrine göre Amerika dostlarının dalına arkasında olacaktı. Dost ülkelere güvenceler verecekti. Yine bu doktrinde Nixon ABD'nin stratejik niyetlerini de açıkça dile getirmektedir. Bu doktrinde şöyle denmektedir: "Ekonominin ve savaşın Vietnamlılaştırılması ekonomik yardımımız olmadan süremez."(NIXON,1971:59)

NIXON'UNDEHŞET KONUŞMALARI

Richard Nixon'ın Nisan 1972'de Kuzey Vietnam'a nükleer bomba atılmasını ciddi olarak düşündüğü ve bu seçeneği dönemi; Ulusal Güvenlik Danışmanı Henry Kissinger ile tartıştığı ortaya çıktı.(MİLLİYET 2 Mart 2002: 16).

Söz konusu resmi bilgiye Başkan Nixon'ın ikinci dönem başkanlığı sırasında Beyaz Saray'da yapılan konuşmaları banta kaydetmesi sayesinde ulaşıldı. ABD Ulusal Arşiv bürosu, Nixon'ın 1972 yılının Ocak ile Temmuz ayları arasında kaydettiği toplam 500 saatlik 1000 teyp bantını kamuoyuna açıkladı.

Bantlara göre, Nixon bir yandan Vietnam Savaşı'nın tırmandırılması emrini verirken bir taraftan da Kissinger'e nükleer bomba atılması düşüncesini açıklıyor. Nixon'ın önerisine karşı çıkan Kissinger ise savaşı tırmandıracak başka seçenekler

gösteriyor. Kissinger, Kuzey Vietnam'ın enerji tesislerine ve limanlarına saldırılmasını istiyor.

ABD'nin eski başkanlarından Richard Nixon'ın (1913-1994) "Vietnam Savaşı'nın (1955-1975) sonuca bağlanması için Kuzey Vietnam'a nükleer bomba atılması" düşüncesini açığa çıkaran gizli belgelerin açıklanmasına tepkiler yükseldi.

Vietnam dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Fan Thuy Thanh, "Bu, dönemin ABD iktidarında ne derili müthiş zalimlerin fikir döndürdüğünü gösteren bir kanıttır" dedi. Nixon'ın, Beyaz Saray'da 1972 yılının Ocak ile Temmuz ayları arasında kaydedilen 500 saati bulan gizli konuşmaların bir kısmının 30 yıllık zamanaşımıyla Ulusal Arşiv tarafından kamuya açıklanmasıyla eski Başbakan'ın bu önerisinin dönemin Ulusal Güvenlik Başdanışmanı Henry Kissinger tarafından onaylandığı öğrenildi. Vietnamlı tarihçiler ve savaş gazileri, ülkelerine atom bombası atılmış bile olsa, bu felaketin halkın ulusal direniş gücünü arttıracak ve ABD'nin yenilgisini hızlandırmış olacağı görüşündeler(<http://www.evrensel.net/02/03/04/toplum.html>).

KISSINGER'LE 'ŞER' DİYALOG

Ses kayıtlarına göre, 25 Nisan 1972'de Nixon ile Kissinger arasında şu konuşma geçiyor:

Nixon: ben nükleer bomba kullanılmasını tercih ediyorum.

Kissinger: Bunun çok fazla olduğunu düşünüyorum.

Nixon: Nükleer bomba...Bu seni rahatsız mı ediyor? Sadece büyük düşünmeni istiyorum.

Haziran ..1972'de geçen bir başka konuşmada da Nixon bu kez İçişleri Danışmanı Charles Colson ileVietnam'ı tartışarak öfkeyle şöyle haykırıyor:

"Bu kahrolası yeri haritadan silmek istiyorum. Kuzey Vietnam haleyde :yola koyulacak, bunu çok önce yapmamız gerekirdi."

Ulusal Arşiv tarafından açıklanan bantlar Watergate ile ilgili bölümlerinde ise Nixon'ın skandalı soruşturan Federal Soruşturma Bürosu FBI'yı durdurmak için Merkezi Haberalma Teşkilatı CIA'yı kullanmak istediğini ortaya koyan ifadeler yer alıyor.

Bantlardan ayrıca Kissinger'in 1971 Temmuz'unda Pekin'e yaptığı gizli ziyaret sırasında dönemin Çin Başbakanı Çu En Lay'a "Kore savaşına karışmasaydınız Tayvan çoktan sizin olurdu" dediği de öğreniliyor.

Vietnamlı Tarihçiler Derneği Genel sekreteri Duong Trung Kuok, Nixon'ın fikriyle atılacak atom bombasının muhtemelen Kuzey'in ve bugünün Vietnamı'nın başkenti Hanoy'u hedef alacağını ancak, o tarihte Hanoy'un zaten harap bir kent

olduğunu ve stratejik yapıların çoğunun taşraya taşındığını anlattı(<http://www.evrensel.net/02/03/04/toplum.html>). ,

Trung Tuok, "Bomba atılsaydı Vietnam halkının savaş gücü daha da artar, tüm dünya ABD'yi lanetlerdi" dedi. Malezya'nın başkenti Kuala Lumpur'da, Malaya Üniversitesi öğretim üyesi Khoo Khay Kim de, "Asyalıların büyük çoğunluğu (Allah'tan Nixon düşündüğünü yapamadı) diye düşünecek" dedi. Tokyo Üniversitesi Amerikan tarihi kürsüsü öğretim üyesi Prof. Dr. Makro Saito; "ABD, ... Vietnam'da atom bombası kullansaydı bu büyük öfke seline yol açardı ve Japon hükümeti Okinawa'daki Amerikan üssünün kullanılmamasını düşünebilirdi" dedi. 1967'den 1969'a kadar ABD'nin yanında Güney Vietnam ordusunda çarpışan Taylandlı general Sanan Khajornklamhe ise "Nixon'ın bu korkunç fikrinin sonuçlarını düşünmemesinden dondum kaldım. Başka insanların hayatı hiçe sayılmış" dedi.

Güney Kore "fikir sarnıcı"nın (düşünce kuruluşu) başkanı Seo Byung-çıl, "Vietnam'da atom bombası kullanılsaydı başka büyük savaşlara yol açılabilirdi" diyerek tepkisini dile getirdi. Yeni Zelanda'nın Silah Denetim Bakanlığı Matt Robson ise Nixon'ın belki de taktik çapta (küçük, dar alanlı nükleer bomba) ortaya attığı fikri için şunu söyledi: "Nixon'ın düşüncesinden epey bunaldım. Karar verenler, hissiz olabildikleri kadar ırkçı da olabiliyor..."(<http://www.evrensel.net/02/03/04/toplum.html>)

KENT STATE OLAYI

1970 Nisanında Başkan Richard M. Nixon televizyon kanallarından ABD'nin Kamboçya'yı işgal etmeye başladığı şeklinde demeçler vermeye başladı. Bu arada savaşı sürdürmek için 1.50,000'e yakın daha fazla askere ihtiyaç olduğundan da söz etmekteydi. Bu ülke genelinde bulunan üniversite kampüslerini tahriketti. Kent State Üniversitesinde bu protestolara sebep olurken bu arada protestocular binaları da yakmaya başladılar. Bunun üzerine Ohio valisi dokuzyüze yakın muhafızı kampüse protesto gösterilerini bastırmaları için gönderdi. Mayıs dördündeki olaylar sırasında 28 muhafız orada bulunan kalabalığa doğru ateş ettiler ve dört öğrenciyi öldürürken dokuzunu da yaraladılar. Ölümünden sonra, olaylar ülke genelinde daha da yayıldı. Beşyüze yakın kolej kapanırken ortalık protestolarla kaynaştı. (http://www.historychannel.com/perl/perl/print_book.pl).

Kamuoyunun talebine rağmen, Adalet Bakanlığı bu olayı araştırınayı reddetti. Başkanlık Komisyonu tarafından Kampüs Olayı üzerine hazırlanan rapor tanındı ama muhafızların hareketi "gereksiz, sebebiyetsiz ve de affedilmez" olarak nitelendi. Sonunda, büyük jüri muhafızların sekizini yargıladı fakat delil yetersizliğinden kendilerini beraat ettirdi.

Kent state Olayında medya bir öğrencinin çektiği fotoğrafı kullandı. Bu fotoğrafta bir kadın öfke içerisinde yaralı bir öğrencinin yanında diz çökmüş kollarını açmış bir pozisyondaydı. Bu Pulitzer ödülü'ne layık olan imaj zamanın sosyal başkaldırıları için bir sembol oldu.

Başka bir benzer olay bu olaydan on gün sonra 4 Mayıs'ta tamamiyle siyah öğrencilerden oluşan Jackson State Üniversitesi'nde meydana geldi. Bir öğrenci protestosu sırasında, polis ve devlet partolü bir yurda otomatik silahla ateş etti ve iki öğrenciyi öldürürken diğer dokuzunu da yaraladı. Hiçbir ikaz yapılmamıştı ve öğrencilerin de bu ateş etmeyi haklı çıkaracak aşırı bir hareketi olmamıştı. Mamafih, Kent State olayına benzemeyen bu olay çok fazla tepki çekebilecek bir kapasite taşımaya rağmen daha az dikkati üzerine çekti, çünkü siyahlar daha önceki olayda daha fazla beyaz öğrencinin öldürüldüğünü görmüşlerdi.

WATERGATE SKANDALI

Watergate Skandalı'nın yankıları 1972 yılından 1974 yılındaki Nixon'un istifasına kadar Amerika Birleşik Devletlerini sarstı.

1972 yılının 17 Haziran tarihinde, başkanlık kampanyası sırasında, Washington D.C. Polisi Başkan Nixon'un Yeniden Seçilmesi Komitesi'nden yedi görevliyi, Demokratik Parti'nin merkezini gizli dinleyicilerle dinlerken tevkif etti. Bu skandalın detayları Washington Post gazetesinde yayımlandı ve Nixon zor durumda kalarak kampanyası büyük bir darbe yedi.

1973 Mayıs'ında Nixon bu davanın özel suçlusu oldu. Nixon gizli kayıtları ve bandları vermeyi reddetti ve özel yetkilerinden yararlanmak istedi. 1973 Ekiminde, iki yargıç bu dava yüzünden istifa ettiler. Bu arada Amerikan kamuoyu Nixon'ı

adaleti çalıştırması için baskıda bulunmaya başladı. Yeni özel soruşturmacı, Leon Jaworski bandları elde etmekte anayasal bir savaş vermeye devam etti.

1974 Temmuzunda Meclis Yargıç Komitesi soruşturma için üç yasa benimsedi. Yüksek Mahkeme Başkanının imtiyazlarını reddetti ve bandların verilmesini talep etti. Nixon bu hanlardan sekizini verdi ve bu arada bu delillere rağmen bazı kayıtları reddetti. Kamuoyu baskısı ve mahkeme olayları Nixon'u 9 Ağustos 1974'te istifa etmeye zorladı. Rakibi: Gerald Ford-bütün yetkilerini üzerine alarak başkanlığının geriye kalan bölümünü tamamladı.

Watergate Skandalı'nın önemine rağmen Nixon ve taraftarları suçsuz olduklarını iddia etmeye devam ettiler. Onlara göre Nixon kendi içindeki politik muhalifleri tarafından yanıltıldı. Nixon's yapılan eleştiriler onun anayasal sistemi tehlikeye attığını iddia ediyordu(<http://www.historychannel.com/perl/print.J?>ook.pl>).

KISSINGER VE NIXON'IN KARANLIK GEÇMİŞİ

Henry Kissinger ve Nixon'ın karanlık geçmişleri peşlerini bırakmıyor. Pek çok Latin Amerika ve Avrupa ülkesi, Nixon ve Ford dönemlerinde ABD Ulusal Güvenlik Danışmanlığı ve dışişleri Bakanlığı yapmış olan Kissinger'in o zamanki eylemlerinden ötürü sorgulanması için sırada bekliyor. Kissinger'in ifadesinin alınmasına yönelik en son talep, İngiliz İnsan Hakları savunucusu Peter Tatchell'den geldi. Kissinger, İngiltere'deki "Direktörler Enstitüsü"nün 24 Nisan'daki yıllık konferansında konuşurken, Tatchell da onun Cenevre Konvansiyonu'na göre savaş

suçu işlemekten tutuklanması gerektiğini söylüyordu. Sulh mahkemesi yargıcı Nicholas Evans, Tatchell'in talebini geri çevirdi, çünkü Tatchell, Kissinger'ın savaş suçlusu olduğuna dair yeterli kanıt gösterememişti. Ancak Tatchell'a göre yargıç, eski ABD'li bakanın gelecekte, yani yeterli delil toplandığı takdirde tutuklanmasına açık kapı bıraktı.

Tatchell, Kissinger'in 60'ların sonu ile 70'lerin başında Vietnam, Laos ve Kamboçya'daki öldürme, sakatlama, işkence ve sivil nüfusun zorla sürülmesi suçlarına dair daha güçlü deliller ortaya çıkarabilirse, gelecekte tutuklanmasının yolu açılmış olacak. Tatchell, Kissinger'ın Endonezya'da onbinlerce insanın ölümünden sorumlu olduğunu belirtiyor. Nixon yönetiminin Vietnam, Laos ve Kamboçya'ya yaklaşık 4.5 milyon ton bomba attığını; bunun tüm İkinci Dünya Savaşı'ndakinin iki katı bir miktara denk geldiğini belirtiyor. Tatchell, Kissinger'in Endonezya'da oynadığı rolle ilgili delillerin çoğunun, Christopher Hitchens'in "Kissinger'in Yargılanması" kitabında aydınlatıldığını hatırlatıyor. Burada, Kissinger'ın toplu ölümlere yol açan bombardımanı onayladığı kaydediliyor.

Kissinger ayrıca, kasıtlı olarak 'Agent Orange' gibi kimyasal zehirler kullanarak çevrenin toptan tahrip edilmesinden de sorumlu. "Bunlar, 1957 Cenevre Konvansiyonu'na göre savaş suçlarıdır" diyen Tatchell, Vietnamlı gerillaların saklandığı sanılan köylere yönelik hava saldırılarının, "sivillerin koruması noktasında Cenevre Konvansiyonu'nun alenen ihlali" anlamına geldiğini söyleyen, Nurmberg davalarında savcılık yapmış ABD'li General Telford Taylor'un yorumlarına da değiniyor. Tatchell ayrıca, 70'lerin ilk yarısında Kamboçya'yı bombalayan ABD'li

pilotları gizlice banda kaydeden, yazar ve müfettiş Fred Branfman'ın tanıklığına işaret ediyor; Branfman da, kendi kitabında, "Herhangi bir pilot, bombardımanın öncesinde ya da bombardıman sırasında sivilleri hedef alıp almadığına dikkat etmedi" diyordu. Bu açıklama, daha sonra New York Times'da Sydney Schanberg'ın köşesinde yer aldı.

Tüm bu eylemlerin farkında olan Kissinger, bunları "Hiç kimse hata yapmayan bir yönetimde hizmet verdiğini iddia edemez" diyerek savunuyor. Diğer pek çok 'yönetim'in, onbinlerce masumun ölümünden sorumlu olmadığını unutmuş olmalı. Tatchell'e göre, Laos'ta 350 bin, Kamboçya'da ise 600 bin sivil, ABD hava saldırılarıyla katledildi. Bu sayıya sakatlanan ya da yaralanan siviller ve patlamamış bombaların yarattığı tehlike dahil değil. Kissinger ayrıca, Nixon yönetiminin, "Agent orange" dahil olmak üzere kimyasal zehirler ve böcek ilaçlarını kitleler üzerinde kullandığını belirtmeyi unutuyor. Tatchell'a göre bunlar doğuştan sakatlıklara yol açıyor ve Vietnam, Laos ve Kamboçya'nın önemli yerleşimlerinde insanların yaşamayacakları kadar zehirli atık bıraktı, birçok nesili etkilemeye devam edecek olan çevresel bir yıkıma neden oldu.

Nisan ayının başlarında, İspanyol hakim Baltazar Garzon, Kissinger'ın, Şili diktatörü Augusto Pinochet'ye verdiği desteği sorgulamak istedi, ama bu talebi reddedildi. Geçen yıl ise, Şilili yargıç Juan Guzman, Kissinger'a Pinochet ile ilişkisi üzerine 30 kadar soru yolladı. Guzman, sorularına yanıt alınış değil. Pinochet, Kissinger'ın bilgisi dahilinde ve CIA yardımıyla iktidara gelmiş, demokratik yollardan seçilmiş Salvador Allende'yi devirmişti. Allende cumhurbaşkanı olduktan

birkaç ay önce; .kissinger, demokrasi üstürie şu ünlü demecini vermişti: "Kendi halkının-sorumsuzluğu nedeniyle bir ülkenin komünizme gidişine seyirci kalmak için bir neden göremiyorum."

Bu sözler,.sonradan-.Newsweek.başta olmak üzerepek çok yerde yayınlandı. A..llende'yisosyalist görüşleri nedeniyle iktidardan alıkoymak için yapılan girişim, Şili ordusu komutanlarından Rene Schneider'e yapılan suikastle sonuçlanmıştı. ABD senatosuna göre, CIA "darbeye giden yolu temizlemek için General Schneider'a suikast yapılmasına" karar vermişti.

Haberin devamı şöyle: ".CIA,.darbecilere 22 Ekim1970'de 'temiz' makinalı tüfeklerden oluşan mühimmat temin etti. Aynı gün., Şili ordusu başkomutanlarından General Schneider, CIA'm sağladığı busilahlarla suikaste kurban gitti. Bu .suikast, sonradan ABD \$.enatosu'nda bizzat CIA yöneticileri tarafından kabul edildi ve bu itiraflar, 1975 Nisanı'mda .kamuoyuna açıklandı.. General. Schneider'ui ailesi, Kissinger'ın suikastteki .rolü. nedeniyle sqrgulanması için <bastırıyor. Kissinger aleyhine geç~n yıl Washington'da 3 milyon dolarlık tazminat davası açtılar. CIA eski direktörü Richard Helms ve Nixon zamanındaki diğer yetkililer de, davada suçlananlar arasında;

Kissinger'ın. adının karıştığı bir başka cinayet, darbe sırasında -Santiago'da bulunan .Amerikalı gazeteci "Charles Horman'ın .infazı" konulu araştırmaya göre Horman, darbe gün.ü pek çok Amerikalılıle birlikte görülmüştü. Bu Amerikalıların bazıları ABD ordusunda görevliydi ve Horman'a, darbeye ilgili "çok fazla" bilgi

vermişlerdi. Hauser'e göre, emekli bir gemi mühendisi , Horman'a şöyle demişti:
 "Bir görev yapmak üzere geldik ve şimdi görev bitti."

Araştırma, "Birkaç gün sonra Horman, cuntatarafından Santiago'daki evinde tutuklandı. Bir daha da görülmedi" diye devanı ediyor. Horman'm ailesi kayıp gazeteciye ne olduğunu öğrenmek için Kissinger'ın ve Nixon'un diğer kurmaylarının getirilip sorgulanması amacıyla defalarca girişimde bulundu. Şili'deki insan hakları savunucuları, Kissinger'ın "Akaba -Operasyonu" olarak bilinen gizli siyasi zulüm programından önce de suçladı Kissinger'in 1988 yılında yayımlanan "White House Years" adlı kitabında darbe ile ilgili birçok bilgiye elde ediyoruz. Örneğin Kissinger darbe sırasında kendileriyle işbirliği yapan 40 komiteden söz etmekte bu arada böyle hallerde dışta görev yapan Amerikan elçilerinin de kendileriyle işbirliği içerisinde olduğunu yazmaktadır. Kissinger kitabında Allende'nin mevcudiyetinin ABD menfaatlerinin karşısında olduğunu yazmaktadır. ABD'nin Allende'nin başarısızlığı için büyük meblağlarda para harcadığını da kitaptan öğrenmekteyiz: Bu konuda harcamaların 1970 yılından daha önce olduğunu ve bu paranın o yılda bir milyon dolara çıktığını yazmakta Kissinger.

Herald Tribune gazetesine göre, bu program, "Arjantin'de, Bolivya'da, Brezilya'da, Şili'de, Paraguay'da ve Uruguay'da sağcı askeri diktatörlüklerin, '70'ler boyunca sürgüne gönderilmiş yüzlerce siyasi muhalifi kaçırıp öldürmelerini planlayan operasyonlar" idi. Tabii ki, Nixon ve Ford yönetimlerinin açık desteğiyle. Kissinger için daha söylentiler de yok değil. Örneğin Kıbrıs Sorununda bile Kissinger'in birçok suçu ortaya çıkmıştır(HITCHENS,2001:108). Gizli kanallar

olarak ve kendi ülkesindeki demokratik süreci atlayarak kendisini bir siyasi
 ist planının suç ortağı konumuna sokmuş, bu girişimin beklendiği gibi
 lanmaması üzerine binlerce sivilin ölümüne, yaklaşık 200 bin kişinin mülteci
 muna düşmesine ve Kibns'ın tam çeyrek yüzyıl sonra bile barışa ciddi tehdit
 turacak biçimde, haksız ve istikrarsızlık yaratıcı bir yolla bölünmesine neden
 olmuştur.

Kissinger ve Nixon'ın yandaşları, soğuk Savaş koşullarının dikkate alınması
 ktığını söyleyerek, onların eylemlerini mazur göstermeye çalışıyorlar. Ancak bu
 nleri Soğuk Savaş koşullarına bağlama çabası yaşanan ölüm ve yıkımı haklı
 ınıyor(<http://www.evrensel.net/02/05/03/dunya.html>).

SLOBODAN MILOŠEVIĆ

1988/1989 Döneminde Yugoslavya'da rejimin çözülüşünü ve yeni oluşan
 rması dinamiği cumhuriyetlerin özgül koşullarında tasvir ederken; ülkede üniter
 nayan, milli olmayan devlet yapısı etrafındaki Anayasal mutabakat bakımından
 li önemdeki Sırbistan'la başlamak en doğrusu. Sırbistan'ın Yugoslavya'daki en
 büyük cumhuriyet olmasının ötesinde; Sırp'lar, İkinci Yugoslavya'da "ulusal
 run"un kilidini oluşturdular: Çünkü hem en kalabalık, hem en dağınık etnik unsur
 lar; Sırbistan'ın dışında, Hırvatistan'da ve Bosna-Hersek'te de kayda değer Sırp
 zınlıklar var. Yugoslavya'daki 8 milyon Sırp'ın %38'i Sırbistan dışında yaşıyor.
 Birinci Yugoslavya'nın Sırp etnosentrizmine dayanmış olması, "Sırp sorunu"nu
 rihen de önemli kılıyor. Ayrıca, Sırbistan'da 1980'lerden beri yaşanan süreç, İkinci

Yugoslavya'nın temelindeki mutabakatı sarsan milliyetçi kabarmanın da candamarı, şahikası (BORA, 19Q5:108~to9).

Sırbistan Komünistler Birliği'nde (KB) milliyetçi eğilimler, otoriter siyasi eğilimlerle iç içe gelişti. 1960'ların sonunda, partide özyönetimci, görece özgürlükçü önerilerle çıkış yapmış olan kadrolar 1972'de tasfiye edildiler. Bu tasfiye sonrasında yönetimi ele alan kadrolar, 1~74 Anayasasına bir yandan "Yugoslavya'yı bölücü" eğilimlere ivme vereceği için alttan alta muhalefet ederken; ülkedeki Sırp varlığının bölünmüşlüğüne pekiştiren bu Anayasa'yı, "milli uyanış"a vesile saydılar. 1970'lerde, Sırbistan KB'nin saygın önderlerinden (bağımsızlık-savaşında yer almış) Dragoslav Markoviç'in başkanlığındaki bir komisyon, özerklik politikasına karşı çıkan bir rapor hazırladı. Eleştirilerin hedefi, ağırlıklı, tarihsel olarak Sırbistan'a dahil: sayılan Kosova ve Vojvodina'yı 1974 Anayasası ile tanınmış bulunan "özerk bölge". statüsüydü. 'Mavi Kitap' olarak anılan bu rapor; Federal KB önderliğince tetkik edildi; fakat kamu önünde tartışmaya açılmadı. Mavi Kitap; Sırbistan KB kadrolarının perde gerisindeki siyasi kaygılarının ve ruh hallerinin açık ifadesiydi.

1980'lerde parti yönetiminde Stamboliç'ten Milošević'e uzanan çizgi, pragmatik milliyetçilikten şovenizme giden çizgi oldu. 1980-82'de hükümetin, 1982-84'de Belgrad part. i örgütünün, 1984-86'da partinin birinci adamı olan İvan Stamboliç, Sırbistan'ı Yugoslavya Federasyonu'nun hegemonik cumhuriyeti yapmayı hedefleyen, siyasi olarak merkeziyetçi bir politikacıydı. 1970'lerde Markoviç'in Mavi Kitap 'la yaptığı gibi sivri çıkışlardan, diğer cumhuriyetlerle ve özerk bölgelerle iletişimi yitirmemeye çalışan, ihtiyatlı ve pragmatist bir yaklaşımı

yeğliyordu. Bu niyetle, Sırbistan'ın ilişkilerinin en sorunlu olduğu Kosova'nın siyasi güçleri ile diyaloga yöneldi. 1986'da Sırbistan KB'nin Kosova yerel örgütünde yönetimine gelen genç Arnavut kadro kuşağının önderi Azim Vilasi, Stamboliç'e destek verdi. Kosova'da 1981 'de gerçekleşen bağımsızlıkçı kalkışmaya karşı çıkmış olan Vilasi ve arkadaşlarının niyeti, Sırbistan yönetimiyle ilişkileri yumuşatarak Kosova'nın iktisadi gelişmesine hız vermek, siyasi kültürü Arnavut-Sırp gerginliğinin ipoteğinden kurtarmaktı.

Bu noktada, Kosova'nın Sırp milliyetçiliği açısından anlamına değinmek gerek. Ortaçağın kısa ömürlü Sırp İmparatorluğu'nun coğrafi merkezi Kosova'ydı. Bu İmparatorluğun yıkılışının da, 1389'daki meydan savaşında Osmanlı İmparatorluğu'na yenilmesiyle Kosova'da gerçekleşmiş oluşu; 19. yüzyılda oluşan Sırp milliyetçiliğinin Kosova'ya nostaljik ve mistik anlamlar yüklemesini getirmiştir. Kosova "Eski Sırbistan" olarak anılır; Çetnik hareketi Kosova'yı "tüm Sırpların kutsal yurdu" olarak tanımlar. Sırp köylülüğünü Balkan savaşlarında seferber eden milli ülkü, güneye, Selanik'e kadar genişlemekti; güneydeki ilk hedef de Kosova'ydı. 1389'dan sonra Kosova'da zamanla Arnavut nüfusun çoğunluk hale gelmesi, Sırp milliyetçiliği ve milli ülküsü açısından buranın taşıdığı mistik, revanşist (intikamcı) anlam; "yurtlarının işgal altında olduğu" duygusu ile ve bu işgali Osmanlı emrinde gerçekleştirdiği düşünülen Müslüman Arnavutlara karşı şoven, giderek ırkçı tepkilerin doğması ile pekişmiştir. (Oysa Arnavutlar, 1389 meydan savaşında Osmanlı ordusuna karşı Sırp'ların safında çarpışmışlardı.)(BORA,1995:110)

1981 kalkışmasından sonra, Sırbistan'da Sırp milliyetçiliğinin ananevi Kosova temaları..hızla revaç buldu. Sırp ve Karadağlıların Kosova'dan göçe zorlanarak- "Kosova'nın..Arnavutlaştırıldığı" tehlikesine değiniliyordu. Gerçekten 1981'deki kalkışmadan bu yana 40 bin Sırp ve Karadağlı Kosova'dan göçmüştü. Böylece, Kosova'da1960'larda %30'lara yaklaşan Sırp varlığı, fiilen %10'un altına düşmüş durumdaydı. Arnavutlar, evlerini, arazilerini çok cazip fiyatlar teklif ederek veya baskı ile satın alıp, Sırpı azınlık oldukları yerleşimlerden ".sürüyorlardı". Gündelik hayatta Sırpça konuşmak, taciz nedeni olabiliyordu, Aslina bakılırsa, 1945'den beri Sırp'larda Arnavutlar da birbirlerini Kosova'dan "sürmeye" çalışmak için her fırsatı kullanmışlardı. Arnavutlara dönük Rankoviç terörünün hedeflerinden birisi buydu; Rankoviç devrildikten sonra Arnavutlar yılların öcünü almak için yöredeki Sırp'lara büyüle baskı uygulamışlardı.Özerk bölge statüsü kazanmasından sonra ise, Sırbistan': yönetimi, Kosova'ya ayrılan bütçeyi alabildiğine kısmış, yatırımları engellemiş; Kosova'ya ayrılan kamu yafırımlarında ayrımcı bir uygulama ile, ağırlıkla Sırp yerleşimlerine tahsis edegelmişti. Dolayısıyla, Sırp ve Karadağlıların Kosova'dan göçmesi asla sadece "Arnavutlaştırma" politikası doğrultusundaki baskılardan ötürü değil, aynı zamanda, Kosova'daki katlanılmaz yoksulluktan ötürüydü. Kosova, kuruluşundan beri Yugoslavya'nın en yoksul bölgesiydi. 1989 verileriyle kişi başına ücret ortalaması 2045 dinar iken, Kosova'da bu rakam 1418 dinardı. Yine 1989 verileriyle Yugoslavya'da %16.2 olan işsizlik oranı Kosova'da %55.9'du. Yugoslavya'nın elektrik üretiminin en büyük kesiminin gerçekleştirildiği bu bölgede, hala pek çok yer elektriksizdi(BORA,1995:110-111).

Kosova'da Arnavut nüfusunun oranının zaten mevcut bulunan "kahir ekseriyetinin" (%77.5) üstüne, daha artarak fiiliyata en azından %85'e ulaşması, ayrıca, Arnavutların yüksek doğum oranına da bağlıydı. Buna karşı, bazı Sırp aydınları ve Sırbistan KB yöneticileri, yüksek doğum oranlarının "sosyolojik bir olgu değil, bilinçli Arnavut yayılmacılığının ürünü olduğunu" savunarak; Kosova'da zorunlu doğum kontrolü uygulanması propagandasına başladılar. 1981'deki kalkışmanın KB tarafından "karşı-devrim" olarak damgalanması, Sırp milliyetçiliği söyleminin ve onun Kosovamistisizmi ile anti-Arnavut temalarının; "karşı-devrim" tehlikesi muvacehesinde devrim savunusu kisvesine bürünmesine imkan verdi(BORA,1995:111-112).

Kosova'daki gelişmelerin, Makedonya'daki Arnavutlar ve Bosna-Hersek'teki Müslümanlar arasında da ayrılıkçı eğilimleri körükleyeceği kaygısı; Kosova'daki "tehlikenin" diğer cumhuriyet yönetinlerine de benimsedilmesinde etkili idi.

1980'lerin ortasından sonra, Kosova'daki Sırp soykırımına karşı "Sırp-Karadağ" komiteleri kuruldu. Halk arasında, Kosova'da Sırp kadınlarının tecavüze uğradığına dair öyküler dolaşıyordu. Kosova kampanyaları ekseninde, Sırbistan'da ideolojik bakımdan milliyetçi, siyaseten muhafazakar-otoriter bir ittifak oluştu. Çok geniş yelpazeli bir ittifaktı bu: Rankoviç döneminde devletin baskı aygıtında yeralıp, 1966'da tasfiye edilmiş eski kuşak parti kadroları, KB'nin ve devlet aygıtının sertlik yanlısı Ortodoks yeni kuşakları, "Kosova'daki soykırıma karşı" komiteler; milliyetçi entelijensiya ve Ortodoks Kilisesi'nin bazı kesimlerinden oluşuyordu.

Sırp-Ortodoks Kilisesi ile parti arasında resmen bağ -kurulması, 1967'den itibaren aralıksız. Savunma Bakanlığı yaptıktan sonra 1982 Mayıs'ında ordudan ayrılıp Sırbistan Cumhurbaşkanlığına getirilen emekli General Lyubiçiç'in yönetimi altında gerçekleşmişti. 1981'de ordunun Kosova'ya müdahalesinde "döğmeye basan adam" olarak Sırp milliyetçilerinin takdirini kazanan Lyubiçiç'in icraatı, nee-Stalinist eğilimlere milliyetçiliğin bağdaşımı açısından örnek niteliğindeydi. Özyönetimcilik ideolojisini öteden beri söylem düzeyinde bile benimsemeyen ve her daim sertlik yanlısı olarak bilinen Lyubiçiç'in ilk önemli "sivil" siyasi çıkışı, Kosova'daki Peç manastırını ziyaret etmek olmuştu. Peç, Ortaçağ'da Sırp Ortodoks Patriyarklık merkezi olduğu için, bu manastır simgesel öneme sahipti. 1981'de yangın tehlikesi atlatan manastırın "Arnavut asilerce" kundaklandığı söylentisi, Ortodoks Sırlarda büyük infiatyaratmıştı. Butoplumsal tepkiyi "Parti adına" değerlendirmek isteyen Lyubiçiç, Peç ziyaretinde, Sırbistan Sırp-Ortodoks kilisesine her zaman sahip çıkacaklarını ve sübvansiyonla destekleyeceklerini açıklamıştı. Daha önce Kosova Arnavutlarını, "Kilise'nin 400 yıl direndiği" Osmanlı Türkleriyle özdeşleştirdiği için "Sırp milliyetçiliği gütmekle" suçlanmış olan Sırp Ortodoks Kilisesi Patriyarki German, büyük itibar görmeye ve bu nevi açıklamaları resmi yayın organlarında yayımlanmaya başlamıştı. German, Tito'nun 1967'de hem cumhuriyetlerin özerklik isteklerini tatmin etme hem de Kilise'yi zayıflatma saikiyle Makedon Ortodoks Kilisesi'ne bağımsızlık tanıyarak Sırp Ortodoks Kilisesi'nden ayırmasını da eleştirmeye başladı. Bu eleştirisi, Makedonları "Sırp boyu" sayan Sırp milliyetçiliği ile Kilise'yi birleştiriyordu.

Milliyetçi entelijensiya içinde iki yönelim söz konusu. Yazarlar Birliği ve edebi entelijensia, geleneksel Ortodoks halkçılığıyla da bağlantılı popülist bir milliyetçiliğe eğilimliydi. Farklı siyasi eğilimlerden (sosyalistler dahil) Sırp edebiyatçıları arasında, milli bilinci uyandıran, modernleştirici bir milliyetçi uyanışa öncülük eden 19. yüzyıl "milli şair" lerinin, "milli yazar"ların tarihsel rolüne öykünme eğilimi yaygındı. Sırp Bilimler Akademisi ve genelde teknokratik entelijensiya, devletçi bir milliyetçilik anlayışını temsil etti, Akademinin 1986'da yayımladığı memorandum (Muhtıra), Sırp milliyetçiliğinin "tarihsel düşmanlar" retoriğinin omurgasını oluşturdu. Yugoslavya yönetim modelinin anti Sırp esaslara dayalı bir model olduğunu savunan Memorandum, bu modelin sorumluluğunu sırayla şu düşmanların üzerine yıkıyordu: Komittem'in anti-Sırp revanşizmine ve soykırımcılığına körükörüne izleyen Yug. KP; devletin kuruluşunda kendi milli çıkarlarını gözetken Slovenler ve Hırvatlar (ve otaları temsilen Sloven Edvard Kardelj ile Hırvat Tito); II. Dünya Savaşı sonrasında oportünist, boyun eğici Sırp politikacıları. Komintem, Yugoslav KP ve sonra Yugoslav KB tarafından, II. Dünya Savaşı öncesinde Yugoslavya'daki diğer milletleri ezdiği tezine inandırılan Sırp halkı bu haksız suçluluk kompleksinden kurtulmalı; milletin "hayatiyeti" canlandırılmalıydı. Memorandum'a göre 1981 kalkışmasıyla Kosova'da Sırp milletine açıkça savaş ilan edilmişti! Kosova'daki "neo-faşist saldırı"ya sessiz kalan KB ve Sırbistan hükümet önderliği şiddetle eleştiriliyordu; bu basiretsizlik, Osmanlı'ya karşı ilk Sırp ayaklanmasının gerçekleştiği 1804'den beri Sırp milletinin en büyük yenilgisi idi.

Stamboliç'in önderliğindeki Sırbistan KB memorandum'a onay vermedi. Memotransit;Memorandum resmen benimsenmemekle yetinilip kamuoyu önünde kullanılmayınca, eleştirilmeyince; entelijensiyada ve halkta bu sükutun ikrardan haberi kimsi kanısır yayıldı (ve.yaygınlaştırıldı). Stamboliç, hem pragmatist çizgisi icabı, hem de Sırbistan'ı .Yugoslavya'nın hegemonik cumhuriyeti yapma hedefi doğrultusunda, oluşan milliyetçi ittifakın kalıbına girmişti. Ancak 1986'nın sonuna doğru, taktik işbirliği yaptığı "aşırı güç" haline gelmekte olduklarını farkederek, strateji almaya çalıştı(BORA,1995:113-114).

1987'de Sırbistan yönetimi Kosova'da Arnavutlara yönelik aktif bir tecrit ve baskı politikasına tahdit kondu; kimi işletmelerde "yalnız Sırp'ların çalışabileceği" tamim edildi; Sırp ağırlıklı köylerden Arnavut aileler çeşitli bahaneyle sürüldü. Arnavutlar karşı ırkçı söylemin yerleşicileştiği Belgrad basım, Sırbistan KB'ne bağlı Kosova yerel KB, önderliğini sürekli karalıyordu. Arnavut işçi sınıfı ve Sosyalist, eleştirel entelijensiyası da "milli düşman" muamelesinden azade değildi. En büyük hedef ise, 1966-73 dönemindeki Anayasa tartışmalarında Kosova'nın daha fazla özerk olmasını savunan, Kurtuluş Savaşının Partizan generali Fadıl Hoca idi. Fadıl Hoca'yı hedef haline getiren gelişmeler, Sırp-Arnavut çatışmasının "belden aşağılığı" hakkında da fikir vericidir. 1987 yazında Sırp basım, Kosova'da kadınlarına yönelik tecavüzlerin arttığı iddiasını işlemeye başladı. Fadıl Hoca, bu iddialara, "böylesi korku hikayelerinin, 'cinsel fantazide tutukluğa delalet ettiğini" söyleyerek ve "başka Yugoslav cumhuriyetlerinden kadınlara Kosova'da fuhuş izni verilmesini" önererek

cevap yetiştirdi. Bu provokatif çıkış, Arnavut ve Sırp halklarında şoven duyguları alabildiğine körükler ve bayağılaştırırken; Yugoslavya'nın her yerinde kadınlar Fadıl Hoca'yı "pezevenk Fadıl Hoca'yı asın!" sloganlarıyla protesto ettiler. 1988'de bazı Yugoslav sosyologlar, iyice çatallaşan "tecavüz" tartışmasını aydınlatma, amacıyla yaptıkları saha çalışmasında; 1982-1988 döneminde Kosova'da Arnavut erkeklerin Sırp kadınlara tecavüz ettiği 17 vakaya karşı, Sırp erkeklerin Sırp kadınlara tecavüz ettiği 154 vaka saptayacaklardı(BORA,1995:114-115).

JVİİLOŞEVIÇ'İNORTAYA ÇIKIŞI

1987'ye gelindiğinde, Sırbistan KB'nde demokratik reformlardan yana bir kanat ile; ideolojik bakımdan milliyetçi, siyasi bakımdan muhafazakar-otoriter olan kanat arasındaki ayrışma gayet berrak görülüyordu. Reformcu kanadın önderi Stamboliç, milliyetçi otoriter kanadın önderi ise, politikaya girmesini Stamboliç'in sağladığı Slobodan Miloşeviç'ti. Milliyetçiliğin yükselerek denetimsizleşmesinden de huzursuz olan reformcular, partinin her alandaki hükümlar rolünü, totaliter konumunu terketmesinden yanaydılar. Miloşeviç ve ekibi ise, sosyalist bir demagojiyle sarıp sarmaladıkları milliyetçi söylemini resmi ideoloji olarak vazederken; devlet-parti özdeşliğine dayalı, monolitik, totaliter bir siyasi yapılanmayı savunuyordu. Eleştirel Yugoslav Marksistleri, Miloşeviç çizgisini "nee-Stalinist" olarak tanımlıyorlar, 1987'de, partide iktidar mücadelesi yapan reformcu kanadın Stamboliç'in pragmatizminden uzak, ilkeli ve teorisyen vasfı daha güçlü ismi, KB

Belgrad örgütü başkanı Dragiša Pavlović de bu terimi kullanmıştı. Öte yandan; Milošević'in söylemi ve kişiliği, özellikle de; iktisadi bunalımın yükü altında ezilen parti kadrolarının ve bürokrasinin, imtiyazlı varlıklarını sürdürmelerini sağlayacak "güçlü adam", "lider" ihtiyacına karşılık vermeye uygundu. Ortodoks bir papazın oğlu olan Milošević, 1987'de, 45 yaşını yeni bitirmişti.. Parlak ve çok hırslı bir yönetici teknokrat kariyeri ile Belgrad Bankası'nın başına geçtikten sonra, doğrudan politikaya atılmıştı.

Milošević'in 27 nisan 1987'de Kosova Polje nahiyesinde, onbinlerce Sırp ve Karadağlıya verdiği coşkulu söylev, miWyeçiliğin resmi. ideolojinin odağına yerleşmesinde önemli bir eşikti. Milošević bu söylevinde "Slav toplumu"nu muhatap aldı; Sırbistan halk(lar)ı veya parti. adına değil. Bütün Yugoslavya. Sırp(ları) adına konuştu. Milošević'in Polje.söylevi, 198.6 Meınorandum'unun mantığını, resmi parti ve devlet ideolojisinin merkezine oturttu. 8. Kongre arifesinde, reformcuların önderlerinden Pavlović, üstüste açıklamalarla pı:ırtideyükselen milliyetçiliğe. karşı uyarılarda bulundu. Ona göre "milliyetçilik, partiye hakim olan dogmatizmin son aracı" idi. Pavlović, daha sonra yazdığı kitapta, demokratik merkezizetçiliğin otoriter yorumunun sosyalizme getireceği tehlikeleri sorgulamıştır. Pavlović bu açıklamalarından ötürü "anti parti" ve "anti-Sırp" bir cephe açmakla suçlandı. Eylül 1987'deki 8. parti kongresinde reformcular tasfiye.edildiler, Pavlović ve Stambolić parti yönetiminden uzaklaştırıldılar. Pavlović Sırbistan'da partinin boykotu nedeniyle iş bile bulamadığı için Slovenya'ya göçmek zorunda kaldı. Tasfiye edilenlerin düşünceleri ve eleştirileri, "halka karşı", "anti-parti", "karşı devrimci" suçlamalarıyla

parti kamuoyunda terörize edildi..8. Kongrenin ardından Parti kamuoyunda; basında ve entelijensiyada Sırp milliyetçiliği sistematikleşmeye başladı. Milliyetçi geleneğin II. Dünya savaşı öncesindeki mirasına da el atıldı. Çetnik hareketi, Sırp milletinin "tarihsel düşmanları"na karşı direnen onurlu bir hareket olarak yeniden meşrulaştırıldı. II. Dünya Savaşı öncesi tarihi, Sırp milli bujuvazisinin milliyetçi yönelimlerini "onore" eder bir yaklaşımla ele alındı. Koniintem'in, onun güdümündeki Yugoslav KP'sinin ve Vatikan'ın, 1930'larda ve 1940'larda Sırp milletine karşı kah "önyargılı" kah "düşmanca" tutumları hikaye edildi. 1980'lerin ortasına kadar oldukça canlı ve çoğulcu bir yapısı olan Belgrad entellektüel hayatı, Sırp milliyetçiliği etrafında tekseslileşti. Milliyetçi kampanyaların, basındaki ve kamuoyundaki baskıcı tekseslilik çerçevesindeki ürünü; "halka karşı", "karşı devrimci", "anti-parti" suçlamalarının, "anti-Sırp" suçlamalarıyla içiçe geçmesi oldu. Partiyeye eleştiri, Sırp milli çıkarlarına eleştiri haliheigeldi(BORA,1995:116-117-118).

1988 yılı boyunca Parti tarafından örgütlenen, kendiliğinden görünümlü "K.osova Sırpıyla dayanışma" gösterileri düzenlendi. Miloşeviç, bu gösterileri destekleyen konuşmalarında, "Sırbistan ya birleşecek, ya yok olacaktır!" şiarını ortaya attı. Belgrad basını K.osova gösterilerini (19. yüzyıldaki ve II. Dünya Savaşındaki bağımsızlık mücadelesinden sonra) "üçüncü Sırp ayaklanması" olarak tanımladı. Federal K.B, bu gösteriler üzerine, ilk kez, Sırbistan K.B'ni ülkede yükselen şovenizme karşı uyarma gereği duydu. Bu uyarı reddedildi. Sonbaharda gösteriler özerk bölge Voyvodina'ya ve Karadağ cumhuriyetine sıçradı. Yerel K.B önderliklerinin istifasını isteyen, Sırpçı gösterilerdi bunlar. Voyvodina'daki

yürüyüşleri ve gösterileri gerçekleştirenler, Voyvodinalılar değil, Miloşeviç'in örgütlenmesiyle Kosova'dan gelen Sırlardı.

Yugoslavya Cumhurbaşkanı Raif Dizdareviç Sırbistan KB'ne daha sert bir uyarıda bulundu. Fakat Federal KB yönetimi, esasen, Sırbistan'a karşı açık tavır almayarak onu "yatıştırma" politikası izlemeyi yeğliyordu. Ağustos'ta milliyetçi gösterilerin durdurulması için yaptığı uyarıyı Sırbistan KB'nin reddetmesi, federal KB'nin otoritesindeki aşınmanın boyutlarını gösterdi. Miloşeviç, 1988 sonbaharında, Voyvodina'nın Nıksic bölgesinde 200 bin TL'nin altında ücretlerle çalışan maden işçilerinin protestolarını yatıştırmak için de, Sırp şovenizmini kullandı. "yoksulluğun federasyondaki Sırların yeterince birlik ve beraberlik içinde olmayışından" kaynaklandığını, Sırların Yugoslavya'da yeniden "evin beyi" olması gerektiğini işledi. Böylece, maden işçilerinin emeklerinin hakkını almaya dönük protestolarını, "Sırbistan'ın hakkını" almaya dönük gösterilere dönüştürmeyi başardı(BORA, 1995:118)..

Miloşeviç popülist söylemiyle gittikçe güçlenmekteydi. Üst düzey Parti-devlet kadrolarının çoğu hakkında söylentilerin dolastığı, yolsuzluk dosyalarının şantaj malzemesi olarak kullanıldığı Yugoslav siyasi ortamında, "tertemiz"di, hakkında hiçbir karalayıcı rivayet yoktu; Üstelik Miloşeviç, yıllardır Yugoslavya'da muhalif sosyalist entelijensiyanın dilindeki "bürokrasi eleştirisi", "bürokrasi egemenliği" kavramlaştırmasını vulgarize eden bir anti-bürokratizm söylemi geliştirmekteydi. Aslında "yeteneksiz", "verimsiz", "ruhsuz", "sorumsuz" bürokratları hedef alan, yeni-sağ bir "iş-bilir" teknokrat söylemiydi bu. Miloşeviç, Sırbistan'da halk arasında

"yeni Tito" diye anılmaya başlandı. Bu sıfat, Tito'dan sonra Yugoslavya'da ortaya çıkan en (belki tek) karizmatik lider olması anlamında doğru idi, milliyetçi olmayan çokuluslu federatif Yugoslavya modelini cisimleştirme anlamında ise, Milošević'in "Tito"luk bir tarafı elbette yoktu(BORA,1995:118-119).

MİLOŠEVIÇ'İN "YAYILMASI" VE KOSOVA DARBESİ

Ekim 1988'de, Sırbistan KB'nin hegemonya atılımı, Sırbistan'a bağlı diğer özerk bölge Voyvodina'ya ve Karadağ Cumhuriyetine sirayet etti. Ekim'de, "tutumlarıyla Arnavut ayrılıkçılığına destek vermek"le suçlanan Voyvodina KB örgütü önderleri, partili ve partisiz Sırp'ların oluşturduğu güç odaklarının baskısıyla, parti tüzüğüne aykırı biçimde görevden alındılar. Böylece büyük (%21.7) bir Macar ve. küçümsenmeyecek (%7.1) Hırvat azınlığın yaşadığı Voyvodina, %55.8 ile çoğunluğu oluşturan Sırp kadroların hegemonyasına girdi. Osmanlı fetih akınları ve veba salgını nedeniyle uzun süre nüfussuzlaşan Voyvodina; 17_17'den 1918'e dek bölgeye egemen olan Avusturya- Macaristan İmparatorluğu tarafından, İmparatorluğun dört bir yöresinden topluluklarla iskan edilmişti. Bu iskan politikasının mirasını taşıyan Voyvodina'da, hemen her Orta Avrupa halkından bir "nümune" bulmak hala mümkündü. Sırbistan KB'nin özerk bölge yönetimine el koyduğu 1988 yazında, anılan Sırp, Macar ve Hırvat toplumlarının yamsıra, Voyvodina nüfusunun yaklaşık %4'ü Slovak; %3'u Romen, %2.5'u Karadağlı idi; daha küçük oranlarda Çingeneler, Rutenyalılar, Makedonlar, Müslümanlar, Slovenler ve II.Dünya.Savaşı öncesindeki.öübinlik nüfusun kalıntısı olarakS bin de Alman yaşıyordu; Federal KB, bu karman-çormanlığına rağmen 19.-20. yüzyıl tarihinde pek

sert milli-etnik çatışmalara sahne olmayan; halkların oldukça uyumlu yaşadıkları Voyvodina'da Sırp egemenliğini kurumlaştıran bu darbeye göz yumdu(BORA,1995:119).

Ardından Karadağ'ın başkenti Titograd'da Karadağ KB önderliğinin çekilip yerine Miloşević'in gelmesi talebiyle gösteriler başladı. Karadağ parlamenti~1U1~sınaya yeltenen 30 bin. Sırp, polisle çatıştı. Federal Parti bu noktada tepki göstererek Karadağ KB önderliğini destekledi. Ancak Ocak 1989'da Sırbistan KB'nin desteklediği kitlesel gösteriler sonucunda Karadağ KB yönetimi çekilmek zorunda kaldı; Parti ve hükümet Miloşević'in güdümüne girdi.

Ekim 1988 sonundaki 17. Yugoslavya Federal Parti Kongresi, bu ortamda, olağanüstü önem kazandı. Eylül sonunda, Federal KB :Prezidyumu'nun Slovenyalı ve Voyvodinalı iki üyesinin, "Sırp faşizmi"ni protesto amacıyla görevlerinden istifa etmesi; Kongre'nin baş gündem maddesinin Sırbistan KB'nin politikası olacağını göstermişti. Zaten Miloşević, Kongre kulisine, Federal Komünistler Birliği yönetimine de hakim olma amacıyla giriyordu. Federal KB'nde etkili olan bazı Sloven ve Hırvat politikacıların tasfiye edilmesini sağlamak için yolsuzluk iddiaları ortaya attı. Ancak Miloşević, Kongre'de, Kongre salonunun dışındaki Miloşević'çilerin illiyetçi gösterilere ele tepki gösteren diğer cumhuriyetlerin delegelerinin kesin tavrıyla karşılaştı. Onca tasfiye talebi arasında, sadece bir Sırp kadro Prezidyum yönetiminden uzaklaştırıldı. Sırbistan basım bu olayı yine federasyondaki "anti-Sırp güçlerin oyunu" diye yorumladı; Belgrad'da "Sırp milletinin mücadeleci ruhunu dirilmeye" çağıran 350 bin kişilik miting düzenledi.

Kasım'da Yugoslavya Federal Meclisi, Milošević çizgisinin federal düzeydeki etkisini yansıtan kararlar aldı. 19. yüzyılda pan-Slavistlerin popüler marşı olan "Hey, Slaveni!" (Selam size, Slavlar!") marşı resmi marş. olarak benimsendi; ardından, Sosyalist Yugoslavya'da ilk kez, II. Dünya savaşı öncesindeki Yugoslav devletinin 70. kuruluş yıldönümü kutlandı. Bunlar, Yugoslavya'nın üniter olmayan devlet yapısını sarsan ve Slav olmayan halkları dışlayıcı, marjinalize edici mesajlar veren, simgesel bakımdan önemli adımlardı(BORA,1995:120-121).

Kasımda darbe sırası Kosova'ya geldi. Sırbistan KB'ne bağlı Kosova yerel örgütü önderleri Yaşari, Vılası ve arkadaşları görevden alınarak, yerlerine Sırbistan KB güdümündeki kadrolar getirildi. Bu arada, Voyvodina ile Kosova'nın özerkliğini alabildiğine budayarak Sırbistan'ın tam güdümüne sokan bir anayasa değişikliği gündeme getirildi.17 Kasım 1988'de savaş öncesi Komünist.Partisi'nin kalelerinden olan Trepça kömür madeninde gece vardiyasından çıkan işçiler, KB Kosova yerel örgütü önderlerinin görevden alınmasını ve Anayasa değişikliği tasarısını protesto etmek üzere, 70 kilometre mesafedeki (Kosova başkenti) Priştine'ye yürüyüşe geçtiler. Yugoslav, Arnavut ve Türk bayrakları taşıyor, "Tito-Parti", "Yaşari-Vılası", "Tito-Kardelj" sloganları atıyorlardı. Trepça madencilerine beş gün içinde başka işletmelerin işçileri ve öğrenciler de katıldı. Arnavut nüfuslu Batı Makedonya'dan da katılımlarla; yaklaşık 1 milyon 800 bin nüfuslu Kosova'da gösterilerde yer alanların sayısıyarım milyona ulaştı.

Yaşari ve Vılası görevlerine iade edilmeyince, işçiler genel grev arayışına girdiler. 1989.Şubatı'nın üçüncü haftasında, Trepça kömür madeni işçileri ocakları

işgal ettiler, bir kısmı sekiz günlük açlık grevi yaptı. İşletmeyi günlerce yönettiler. Esnaf ve öğrenciler de direnişe katıldılar. Aynı günlerde, Kosova'daki "Sırp davası"nı desteklediğini göstermek için Belgrad'da 800 bin kişi toplandı. Sırbistan KB bu siyasi genel grevi "karşı devrim" girişimi olarak suçlayarak; "olağanüstü hal" olduğunu savunduğu Kosova'ya askeri güç yığdı, fiilen sıkıyönetim uygulamasına geçti; Çatışmalarda bilinebildiği kadarıyla 90 insan öldü. (ienel greve önderlik eden kadrolar tutuklandı, Vılası hapse atıldı. Parti'den S bin kadar Arnavut kadro tasfiye edildi.

Aynı ay, Voyvodina ve Kosova'nın özerkliğini kağıt üzerinde bırakan Anayasa değişikliği yürürlüğe sokuldu. Yeni Anayasanın bir (72.) maddesi, Sırbistan'ın, Sın, azınlıklarının hakları ve çıkarları ile ilgili olarak cumhuriyet sınırları dışına müdahalede bulunabilmesine kapı açıyordu. Ayrıca, yeni Anayasa, Sırbistan'da resmi yazı dilinin Kirilce olduğunu hükme bağladı, Ülkede yıllardır fiilen hakim hale gelen Latin alfabesi karşısında Kiril alfabesini canlandırma seferberliği başladı(BORA, 1995:121-122).

Federal KB Kosovadarbesinde de sessiz kaldı. Slovenya'da bütün toplumsal örgütler, Hırvatistan'da insan hakları örgütleri bu darbeyi kınadılar. Slovenya ve Hırvatistan KB yönetimleri<I<.osova darbesini kınamakla birlikte, Sırbistan'ın gerçekleştirdiği Anayasa değişikliğine seyirci kaldılar. Bosna-Hersek tamamen sessiz kaldı, Karadağ ve Makedonya cumhuriyetleri ile Voyvodina özerk bölgesi Sırbistan'ın politikasını destekledi. Pavloviç, Sırbistan yönetiminin politikasını "şovenist ünitarizm" olarak tanımladı. Hırvatistan KB içinden, Parti'nin Kosova

grevindeki ikircikli tutumuna karşı ciddi eleştiriler geldi; hatta birçok kadro, bu nedenle KB'nden ayrıldı. Hırvat Danas gazetesi, Kosova olayında izlenen politikanın "KB'nin sınıfsal meşruiyetinin son kalıntılarını da yok ettiğini" savundu. 1988-90 döneminde Voyvodina ve Karadağ'da, (yukarıda değinilen Niksiç olayına rağmen) işçi sınıfı içinde parti ve hükümet yönetimlerine karşı muhalefet potansiyeli mevcuttu ve şovenizme karşı "işçi sınıfı enternasyonalizmi" şiarlarının belirli bir geçerliliği vardı. Yugoslavya'da ağırlaşan iktisadi bunalımın yükünü ve yoksullaşmayı en ağır yaşayan kesimler arasında yer alan (1988'deki araştırmaya göre yaklaşık %58'i asgari refah düzeyini sağlamaya yetmeyen ücretler alan) Sırbistan işçi sınıfı ise, büyük ölçüde, milliyetçi hareket: temelinde seferber edilmiş, şovenizme karşı etkili olacak sınıfsal bir perspektiften oldukça uzaklaşmış durumdaydı. 1989'da Sırbistan'da görülen küçük çaplı anti-şovenist çıkışlar, eleştirel sosyalist entelijensiyadan geldi. Yugoslavya Dışişleri bakanlığı da yapmış olan, partizan generallerinden Koça Popoviç, "anti-Arnavut revanşizmi" eleştirerek bir "Yugoslav Demokratik İnisiyatifi" oluşturma çabasına girdi (BORA, 1995:122).

1990'lara girerken Kosova'da Sırbistan'ın ideolojik ve siyasi baskısı kalıcılaştı. 1989'da, kimi Arnavut aydınlar Kosova'nın "Arnavut Filistin'i" olduğu şiarını işlemeye başladılar. Uzman hekimler gibi vasıflı kesimlerin bile kayınmadığı, Arnavutları işten çıkartma kampanyası, Kosova'da çalışan Arnavutların oranını %10'un altına düşürdü (BORA, 1995:122-123).

Miloşeviç 1990 yılı boyunca "Büyük Sırbistan" idealini işledi, Miloşeviç'in destek aldığı milliyetçi Sırp tarihçileri, "Büyük Sırbistan"ın sınırlarının tayininde

mevcut nüfus yapısının değil, II. Dünya Savaşı öncesindeki sınırların esas alınması gerektiği kanısındaydılar. Ilustrovana Politika dergisi, 1990'da bir "Büyük Sırbistan" haritası yayımladı. "Sırp boyu" olduğu savunulan -gerçekten de Sırlarla tarihsel ve kültürel "akraba" olan Karadağ ve "Güney Sırbistan" olarak tanımlanan Makedonya'nın tamamıyla dahil sayıldığı bu "Büyük Sırbistan"a, Bosna-Hersek'in büyük bölümü ve Hırvatistan'ın başta Dalmaçya olmak üzere bazı bölgeleri dahildi. Slovenya'da, hele üstelik topraklarının bir kısmı "Büyük Sırbistan"a dahil sayılan Hırvatistan'da bağımsızlık talebinin yükselmesi; irredentist (kaybettiği "toprakları" geri almayı hedefleyen) bir yönelime giren Sırp şovenizmine saldırgan ve revanşist (intikamcı) hatlar kazandırdı. Sırbistan yönetimi aynı yıl, Slovenya ve Hırvatistan'dan yaptığı ithalatı durdurdu, Hırvat vatandaşlarına ait mülkleri millileştirdi. Bu arada büyük Hırvat petrol tröstü INA Sırbistan'a petrol sevkini durdurmuş, Sırbistan da INA'nın 187 istasyonunu kamulaştırmıştı(BORA,1995:123-124).

Milošević'in körüklediği revanşist ve saldırgan yönelimin asli düşman figürü Hırvatistan'dı. Hırvatistan, tamamen II. Dünya savaşı'nda ki faşist Ustaşa devletinin uzantısı olarak sunulmaya başlandı. Milošević Hırvatları "faşist vampirler" diye anıyordu. Gösteri ve toplantılarda, (I. Dünya savaşı öncesinde Avusturya- Macaristan ordusunda askerken Sırbistan'a karşı savaşmayı reddettiği için hapis yatan!) Tito'nun "hain ve katil bir Hırvat" olduğu, "Sırlardan nefret ettiği" söylenir oldu. Yan resmi Politika gazetesi, Yugoslavya içindeki sınırların Tito'nun keyfince Sırbistan aleyhine çizildiğini ve hiçbir uluslararası anlaşma ile onanmış olmadığını işledi. Okulların

çoğunda Tito'nun .portresı kaldırıldı. Politika gazetesi, Vatikan'ın H. Dünya Savaşı'mn faşist- Katolik Hırvat devletini yeniden yaratmaya çalıştığını iddia etti. Ortodoksluğa -karşı Katolik "şer ittifakı"nın komplolarına ilişkin tezler, Ortodoks kilisesi çevresindeki grupların ve Sırp milliyetçileri içindeki geleneksel (köylü hareketine dayalı) Ortodoks popülizmine bağlı unsurların siyasi perspektifinde önemli.yer kaplıyordu(BORA,1995:124).

SırbistanKH'nin düşman.portföyünde Slovpnya'mnda e>zel bir yeri olduğunu belirtmek gerek. Slovenya, gayet açık "liberal" yönelimiyle "karşı-devrim"i cisimleştiriyordu. Giderek, slovenya'mn siyasi-ortamında gündeme gelen tartışmalar ve öneriler, Sırp basınında siyasi-ideolojik anlamlarından soyundurularak "Sloven fikriyatı" diye anılmaya başladı.

SAVAŞLA ~ESLENEN BİR LİDER: MILOŠEVIĆ

Aslında Sırp milliyetçiliği yıllardır Yugoslavya'da baskın bir unsur olarak kendini hissettiriyordu, En azından Tito'nun varlığı bunun açıkça dile getirilmesini ve baskın ideoloji olmasını engelliyordu. 1980'den sonra "zayıf Sırbistan - güçlü Yugoslavya" formülü ülkenin parçalanma sürecinde tersine döndü. Ve bu dönüşün en önemli mimarı Slobodan: Miloševićti. Başlangıç noktası ise o günlerde bir Balkan Savaşı'nın habercisi.olan -Balkan savaşı çıkmasa bile yıllarca sürececek bir krizin patlama noktası haline gelen- Kosova'ydı(ÇUBUKÇU,199:9:63).

80'lerin, başında Kosova'nın bağımsızlık talebi ile başlayan olaylar ve eski Yugoslavya yönetiminin gösterdiği tepki 1989'da doruk noktasına ulaşmıştı. Kosova'nın özerkliği geri alınmış, o güne kadar tanınan tüm haklar yok sayılmıştı. Tüm yaşananlar Miloşević'in kişiliği ile açıklanamazsa, altüst olma sürecinin tek nedeni Miloşević değilse bile Sırp halkının zaten potansiyel olarak var olan milliyetçi duygularını kabartan ve hala kullanan ve hatta seferber eden o oldu. Miloşević "sosyalizm;" adına devletçi ve faşizan milliyetçi bir ideoloji ile kendi halkı dahil bölgedeki tüm halklara acı çektirip nefret tohumlarını ekti (ÇUBUKÇU, 1999:64)

Politik arenada ismini Kosova'daki bir salon toplantısında sıradan Arnavutlar tarafından dövüldüğü iddia edilen Sırlara "bir daha asla" diyerek ilk adımını attı. Aynı yıl, önce partisindeki ılımlıları, ardından Karadağ ve Kosova'daki parti liderlerini tasfiye etti, asker ve polis kontrolünü sürekli kılarak, milliyetçi bir programla Sırp parti aygıtına el koydu. Belgrad'tan başlayarak medyayı manüpile etmeyi başardı. Hatta denetimindeki medya "Slobodan ne zaman iktidarı gibi uçacağımızı söyle", "Slobodan Sırp'tır, Sırbistan seninle" sloganları kullanmaktan kaçınmadı. Slobodan'ın mermileri ve Çetnik dostları bütün dünyanın gözleri önünde yıllarca Bosna'da "uçtu", şimdi de Kosova'da "uçuyor".

Sırbistan Komünistler Birliği'nin reformcu-demokratik kanadını alt ederek başkanlığı ele geçirdiği 1987 yılında sosyalist bir demagoji ile ambalajladığı milliyetçi söylemleri, devletin resmi ideolojisi olarak sundu. Miloşević'i bu dönemde "neo-Stalinist" olarak tanımlayanlar oldu. Ancak gittikçe batağa saplanan ülkede halk ekonomik olarak daha da ezilirken, parti aygıtları ve bürokratlar aradıkları "güçlü"

lideri bulmuştu. Konuşmalarında sürekli "Sırp olmaktan" söz eden bu liderin partisi basında ve medyada Sırp milliyetçiliğini sistematikleştirmeye başladı. Partiyi eleştirmek Sırp milletine karşı bir eleştiri olarak kabul edildi; karşı-devrimci ile anti-Sırp aynı anlama gelir oldu. En önemli argümanı Sırp şovenizmiydi.

"YQ~~ulluğun federasyondaki Sırp'ların yeteri kadar birlik olmayışından I(aynaklanc,ıığım,Sırp'ları Yugoslavya'da yeniden evin beyi olmayı gerektiğini" sözleri Miloşeviç'in işçi sınıfına yönelik söylediği sözlerden biri.

Miloşeviç, Sıbistan Sosyalist Partisi'nin başkam olur olmaz, Tito'yu gözden düşürmek için onun bir Hırvat ve federalist olduğu fikrini işledi. Diğer ulusları Sırplaştırmak, Sırpulusumın tek ve benzer olmasını savundu; hem de ilericiilik adına.

"Türdeşleşme fikrini eleştirenlere soruyorum: Eğer adalet, insanlık ve ilerici fikirleri temel alıyorsa ve başkasına zarar vermeksizin ama insanların kendi çıkarlarına olacak şekilde yürütülüyorsa, halkların ve genel olarak insanların türdeşleşmesi sizi neden rahatsız ediyor? Zaten insanlığın hep ulaşmayı arzuladığı değer ve amaç bu değil mi? Arzulan ilerici ve insanca olduğu durumda bile insan topluluğunun ortak kanısı türdeş olmayan ve bölünmüş duruma düşmemek olduğundan kuşku duyabilir mi?"

Miloşeviç'e ait olan bu satırlar onun "sosyalizm" anlayışının bir ürünü. Çok kültürlü, çok uluslu bir yapı konusunda neler düşündüğünü ortaya koyan örneklerden belki de en masumu.

Ancak Milošević insanları, türdeşleşme =bunu Sırplaştırmak diye de okuyabiliriz- konusunda ikna edememiş olacak ki, "başkaları zarar vermeksizin" bu işi beceremedi ve "zarar vererek" türdeşleştirmeye çalıştı. Bunun için ülkedeki faşist unsurlarla işbirliği yapmaktan kaçınmadı. "Kaplanlar" diye anılan ve binlerce Boşnakın katledilmesinden sorumlu olan savaş suçlusu Arkan'ın elinden tuttu. O zamanlar Arkan Kosova'da ortaya çıktı. Kosova'dan kaçan binlerce sivilin ülkesini terk etmesinin nedeni Arkan ve onun paramiliter güçleri.. Bosna'da birçok vahşete imzasını: atan Arkan ve Kaplanları Kosova'da Arnavutları katletmekle meşguldu, sokaklardan devşirilen ama sonradan sistemin ve şiddetin temelini oluşturan Hitler'in kara gömleklileri gibi, "Sosyalist" Milošević'in de faşizan güçleri vardı. Milošević'in, Bosna Savaşı'nın katilleri Ratko Mladić ve Radovan Karadžić gibi savaş suçlularını sadece Sırp oldukları için hala koruduğu da biliniyor. NATO-Nazi benzetmesi ile... de ancak kendi halkını kandırabiliyordu, Zaten Sırp halkını anlayabilmek de mümkün değil. Bosna'daki savaşa göz yuman, ardından aylarca Milošević'i devirmek, diktatörlüğüne son vermek için sokaklarda gösterileri yapan Sırplar, daha sonra yine Milošević'e sarıldılar. Aslında bu tipik bir yalnızlık görüntüsüydü. 2. Dünya Savaşı'nda Almanlar'a karşı mücadele veren Sırp partizanların torunları o günlerde Milošević'in ordusu ve paramiliter faşistleri ile katliamlara göz yumuyordu(ÇUBUKÇU,1999:64-65).

Milošević o günlerde kendini ve halkını masum göstermek, ezilen imajı vermek için elinden geleni yapıyor, Sırp halkı da sokak konserleri ve yaratıcı protesto gösterileri ile dünyaya meydan okuyor, sevimli göstermek istiyor ama topraklarında

sürülen binlerce Kosovalı'nın fotoğraflarını meydanlarda, konserlerdeki Sırp larla yana koyduğumuzda fazla söze gerek kalmıyordu. Ölüm ve tecavüz korkusu ile kaçan binlerce Kosovalı ile benzerlerini tarihte çokça gördüğümüz bir liderin peşinden giden binlerce Sırp da dünyaya meydan okumaya çalışıyor, Miloşeviç'in katliamlarına alet oluyordu(ÇUBUKÇU,1999:65).

Miloşeviç herkesi türdeşleştirmek isteyenlerden.. Türdeşleşmek istemeyenleri gömdürdüğü toplu mezarların bir kısmı hala bulunabilmiş değil. 1990'lı yılların sonlarında 1 milyona yakın Kosovalı Arnavut, çoluk çocuk ülkesinden sürülmüş durumdaydı. Katledilenlerin sayısı hiç belli değil. Miloşeviç'in Sırplaştırmayı başaramadıklarını da etnik olarak temizlediği biliniyor. Çünkü Miloşeviç yönetimini ayakta tutan temel unsurlardan biri de etnik temizlik. Bu saldırgan ideoloji özünde, ulusal açıdan benzer bir duruma gelmedikçe bir devletin tekrar kazanmayacağı fikrine dayanıyor. Yani imkan varsa ikna etmek, yoksa şiddet aracılığı ile benzer bir devlet millet yaratmak.

Miloşeviç ülkesinde tek gücü. Ülkeyi yıllardır savaş ve saldırganlıkla ayakta tutabiliyordu. Sırbistan ekonomisi, Bosna Savaşı ardından başlayan Kosova sorunu nedeniyle çökmüş durumdaydı. NATO bombardımanının ardından Sırbistan'ın yıllarca belini doğrultması çok zordu. Ülke ekonomisine mafya egemen, karaborsa her geçen gün daha da yaygınlaşıyordu. Miloşeviç yönetimi sahte döviz basıyordu. Polis ve ordusu destekliyor o da onları memnun ediyordu.

TitcdöemiYugoslavya'sının Komünistler.Birliği'nin ardından ortaya çıkan ve Miloşeviç'in başını çektiği tüm oluşumların ordu tarafından desteklendiği biliniyor. Sırbistan Sosyalist Partisi ve bu partiden doğan, başında karısının bulunduğu Yugoslavya için Komünistler Birliği Hareketi ordunun yedeğinde hareket ediyordu.Çünkü Miloşeviç'in.orduya ihtiyacı vardı. çünkü Miloşeviç'in bir savaş inakinesine ihtiyacı,vardi ve onu tatmin etmek zorundaydı.

Biraz paranoyak, biraz da baskıcı devletgelenegiini.n. bir sonucı olarak Kosova'ya özel bir ilgi gösterildi. Karadağ'da yeni seçilen cumhurbaşkanının da Miloşeviç yönetimine rest çekip federasyondan ayrılabilceğinin ipuçlarını vermesinin ardından Sırlar için tek-bir bölge 'kalmıştı: Kosova. Tarihsel ve dinsel olarak Sırlar için özel bir yeri olan Kosova kaybedilmeyecekti. Bunun yolu da geleneksel sırp politikasından geçiyordu. Mifoşeviç'in ikinci hesabı ise Sırp milliyetçiliğini körükleyerek, tüm dünyamn Sırp ulusuna düşman olduğu fikrini işleyerek iktidarını koruma.ktı(ÇUBUK.ÇÜ1998: 17).

MILOŞEVIÇ'İN•SUÇLARI

Slobodan Miloşeviç sözünü tutmayan bir politikacı olduğunu da hareketleri ile belli ediyordu. ABD Dışışleri Bakanlığı'ndan 199g yılında yapılan bir açıklamada(15 Ekim1998, Cuma), Yugoslavya Devlet Başkanı 'Miloşeviç'In ABD'nin Kosova Özel Temsilcisi Richard Holbroke 'la vardığı anlaşmanın ardından uluslararası topluluğun istekleri doğrultusunda Kosova'daki Sırp birliklerini geri çekmeye başladığı bildirilmişti. ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü James Rubin, ikisi ABD'li biri

Avrupalı gözlemcilerden oluşan üç heyetin yaptığı ilk incelemelere göre, Sırp birliklerinin Kosova'dan çekilmeye başladığını ve çatışmalar nedeniyle köylerini terk eden halkın evlerine dönmeye başladığının gözlemlendiğini belirtmişti.

Rubin, -uluslararası yardım görevlilerinin de mültecilere hiçbir sorunla karşılaşmadan ulaştığını söyledi. Heyetlerin ilk gözlemlerine göre, Orahovac-Malisevo arasındaki denetim noktalarının yüzde 80'ı boşaltıldı; ancak Sırp-Klina arasındaki Sırp polisleri hala çekilmemişti. (CUMHURİYET, 16 Ekim 1998 Cuma:9).

Kosova'daki savaş suçlarını araştırmak üzere Federal soruşturma Bürosu'ndan (FBI) adli tıp uzmanları, Cakovitsa bölgesinde, Sırp tarafından katledilen Arnavutlar'ın cesetleri üzerinde ilk incelemelere 1999 yılında başladı.

FBI Direktörü Louis Freeh, Washington'da yaptığı açıklamada, yanmış veya gömüldükten sonra toplu mezarlardan çıkarılmış cesetler üzerindeki incelemelerin, muhtemelen bir hafta süreceğini bildirmişti. Freeh, 'Kosova' daha şimdiden tarihte işlenen en büyük insanlık suçlarının görüldüğü bölgelerden biridir.' Dedi.

FBI'nin 59 uzmanından oluşan ekibi, 26 Arnavut'un Sırp tarafından katledildiği Cakovitsa'da delil ve ipuçlarını toplayarak, Lahey'deki Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'ne (USSM) teslimetti.

Cakovitsa, Sırp güçlerinin Arnavut sivillere vahşice saldırdığı bölgelerden sadece biri. Burada öldürülen 26 kişinin yarısından fazlasının, 10 yaş altındaki çocuklar olduğu mülteci raporlarında belirtildi. Bu katliamda, Sırp güçlerinin Arnavut evlerini yaktıktan sonra insanları sıraya dizip kurşun yağmuruna tuttukları biliniyor(HÜRRİYET, 25 Haziran 1999 Cuma:16).

Bu arada aynı yıl Güney İtalya'nın Brindisi kenti savcılığı Karadağlı sigara ve uyuşturucu kaçakçılardan rüşvet aldığı saptanan Yugoslavya Devlet Başkanı Slobodan ..Miloseviç ve eşi Mira Markoviç hakkında suç duyurusunda bulundu(HÜRRİYET, 9. Kasım 1999 Salı: 15).

Bu arada başına 5 milyon dolar ödül konan ve Sırp kasabı olarak tanınan Miloseviç'in ABD'ye(2000) "dokunulmazlığımı sağlarsanız -iktidarı- bırakırım" önerisi götürdüğü öne sürüldü. ABD'nin önde gelen gazetelerinden New York Times'm, üst düzey NATO ve Amerikan yetkililerine dayanarak verdiği habere göre, Washington yönetimi .bu ihtimali bazı NATO 'üyeleriyle ve Rusya'yla tartıştı. Gazetenin haberine göre Miloseviç, hakkındaki soruşturmalar durdurulur ve mal varlığına dokunulmazsa iktidarı bırakacaktı(YENİ BİNYIL, 20 Haziran 2000 Salı:18).

Kosova Savaşı'ndan sonra Miloseviç'in başı gerek Karadağ ve de gerekse Avrupa Birliği ile de ağnmağa başladı. 2000 yılında Yugoslavya seçimleri için Karadağ'a giden Miloseviç'i iyi karşılamayan Karadağ yönetimi Miloseviç'in topraklarına gelişine sıcak bakmasa da, bu ziyareti durdurmanın ancak 'yeni bir

Balkan savaşı çıkartmaktan geçtiğine' inanıyordu. Yine bu arada Avrupa Birliği'nin Yugoslav lider Slobodan Milošević'in seçimleri kaybetmesi halinde Sırbistan'a uygulanan ambargonun kaldırılacağına ilişkin açıklamasının, Sırları kızdıracağı bildiriliyordu(BİNYIL, 21 Eylül 2000 Perşembe:17).

O. günlerde ABD, yugoslavya Devlet Başkanı Slobodan Milošević'in, yapılacak seçimleri hileyle kazanacağı inancındaydı. ABD Başkanı Bill Clinton ve Dışişleri Bakanı Madeleine Albright'ın özel Balkanlar danışmanı James O'Brien, özgür ve adil bir seçim yapılması halinde muhalefetin seçimleri kazanacağını ancak Milošević'in hile yapmaya hazırlandığını söylemişti(BİNYIL, 22 Eylül 2000 Cuma:17).

2002 yılının Haziran ayında Milošević Lahey'de uluslararası savaş suçları mahkemesinde yargılanmaya başlamış ve uluslararası izleme heyetinin eski başkanı William Walker tarafından sorgulanmaktaydı. Duruşmada, NATO'nun Yugoslavya'yı bombalamasına yol açan 1999 Ocak ayındaki Racak katliamı konusunda, taraflar farklı iddialar ortaya koydu.

Walker, Sırp güçleri tarafından silahsız 45 etnik Arnavut'un öldürüldüğünü ve Milošević'in katliamlardan haberdar olduğuna inandığını söyledi. Milošević ise, Racak katliamının etnik Arnavut gerilla grupları tarafından yapıldığını öne sürdü.

Bu arada mahkeme; 1990'lı yılların başında Bosna-Hersek'teki Müslümanlara karşı tecavüz ve işkence suçlarından mahkum olan üç eski Bosnalı Sırp komutanın temyiz başvurularını reddetti.

Dragoljub Kunarac, Ramodir Kovac ve Zoran Vukovic adlı eski komutanlar, bir önceki yıl 12 yıla 28 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırılmıştı(LONDRA GAZETE, 3 Haziran 2002 Perşembe:44).

2002 yılının Eylül ayında Yugoslavya eski devlet başkanının USSM'de görülen davasında, Hırvatistan ve Bosna'yı kapsayan ikinci aşama başladı.

Yugoslavya eski Devlet Başkanı Slobodan Miloşeviç, "Uluslararası Savaş suçları..M;alikesindeki yargılanmasının bu aşamasında, 61 suçlamayla karşı karşıya bulunuyor ve bunlar arasında, en büyük savaş suçu sayılan soykırım da yer alıyordu.

Nürnberg'den bu yana.. Avrupa'daki bu en büyük uluslararası savaş suçları davasının ikinci aşamasında Miloşeviç'e yöneltilen suçlamaların arasında, soykırım yanı sıra cinayet, işkence, Boşnak ve Hırvatların yerlerinden sürülmesi de yer alıyordu.

USS11 savcılar, davanın bu aşamasında, Miloşeviç'in Saraybosna kuşatması ve Srebrenitsa katliamını planladığını kanıtlamaya çalıştılar. Savcıların iddianamesi, Hırvatistan ve Bosna'da meydana gelen olayların Miloşeviç tarafından kasıtlı ve

planlı olarak düzenlendiği tezine dayanıyordu. 43 ay süren Saraybosna kuşatmasında; çocuklar bile keskin nişancıların hedefi olmuştu. Savcılar, Miloşević'i 7 binden fazla Boşnak'ın, Hırvat'ın ve diğer Sırp olmayanların tutulduğu ve işkence gördüğü kampları kurmaktan da sprumlututuyordu .İddianamede, 8 bin kadar Boşnak erkeğin öldüğü 1995 tarihli.Srebrenitsa katliamı da bulunuyor.

Savcı Geoffrey Nice, 26 eylülde başlayan duruşmada, sivillerin sistematik olarak öldürülmesi ve köylerin yakılıp yıkılmasının sorumluluğunun Bosna Sırp yönetimi, onun gerisinde de Miloşević'e dayandığını söyledi.

Nice, Sırp devletiyaratma amacıyla Sırp olmayanların sürülmesi ve yok edilmesinde Miloşević'in.etkili 1,irroloyuadığım belirtti. Nice, Miloşević'In.bu.amaç doğrultusunda Bosna Müslüman nüfusu kısmen ya da tamamıyla-ortadan karldırmayı hedeflediğini söyledi.

Başsavcı -Carla- Del_.]>onte_.de_.kıs-a- konuşmasında, davanın. ilk aşamasının çabuk..tamarplanmasıain uluslararası_adaletin tez. ve etkili olabildiğini gösterdiğini belirtti.

Savcılık sözcüsü Florence Hartmann, 106'sı Bosna için olmak üzere toplam 177 tanık çağıracaklarını söylemişti. Hartmann, durişmalarda Hırvatistan Devlet Başkam Stipe :t\,fesiç'inde tanıklık ya.pı.ça.tım söylemiş, ancak bunun ne zaman olacağını açıklamamıştı.

Duruşmalardan iki hafta önce; Miloşeviç ve yardımcılarının 800 bin kişinin evlerinden sürölmesiyle suçlandıkları Kosova duruşmalarını tamamlamışlardı. Savcıların, dayanın Kosova'ya ilişkin aşamasında, Mileşoviç'in, emrindeki birliklerin gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerinden doğrudan sorumlu oldukları iddiasını kanıtlamakta yetersiz kaldıkları belirtiliyor(KIBRIS, 27 Eylül 2002 Cuma:31).

Ekim ayında Mesiç bu davada tanıklık etti. Yugoslavya'da 1991 yılında patlak veren' savaş sırasında "dönüşümlü Devlet Başkanlığı" koltuğunda olan Stipe Mesiç 'eski Yugoslavya' için kurulan savaş suçları mahkemesinde tanıklık eden ilk devlet başkanı Oldu. Mesiç'in 80'li yılların başında Yugoslavya Federasyonu'nun dağıldığı ve Miloşeviç'in bölgede kanlı eylemlere giriştiği dönemi aydınlatması umuluyordu.

Mesiç, mahkemeye, Miloşeviç'in O dönemdeki amacının Yugoslavya'yı yoketmek ve 'Büyük Sırbistan'ı kurmak olduğunu söyledi. Stipe Mesiç, mahkemeye verdiği ifadenin ilk dakikalarında, Slobodan Miloşeviç hakkında, "Eski Yugoslavya'nın yıkıntılarının üzerine kurulacak olan 'Büyük Sırbistan'la ilgileniyordu" diye konuştu.

Miloşeviç ise, Hırvatistan Devlet 'Başkanı'nın tarihi çarpıttığını ve suçlamalarının siyasi amaçlı olduğunu savundu.

Slobodan Milošević, Hırvatistan'daki savaştan sorumlu tuttuğu Mesiç'in bağımsız Hırvatistan parlamentosunda yaptığı bir konuşmanın video kasetini mahkemeye sunmuştu.

Hırvatistan lideri Stipe Mesiç'in, kasetteki konuşmasında, "Görevimi yaptığımı sanıyorum. Artık Yugoslavya yokve. herkese teşekkürler" sözleri yer alıyordu.

Milošević, 1991-1995 yılları arasında Bosna ve Hırvatistan'da savaş sırasında soykırım savaş suçları ve insanlığa karşı suç işlemekten yargılanıyor(2007)(KIBRIS, 2 Ekim 2002 Çarşamba:32).

BİR GAZETECİNİN MİLOŠEVIÇ'LE İLGİLİ TANIKLIĞI

The Times'ın Belgrad Temsilcisi, Lahey'deki Eski Yugoslavya İçin Ceza Mahkemesinde Tanıklık Yaptı(ANASTASIYEVİÇ-CUMHURİYET, 26 Ekim 2002 Pazartesi:9)

"Geçen hafta Lahey'e gidip onunla eski Yugoslavya'da işlediği savaş suçları nedeniyle yargılandığı mahkemede karşı karşıya oturana kadar Slobodan Milošević'le hiç yüz yüze gelmemiştim. Ben, tanık iskemlesinde Kasım 1991 'de Hırvatistan ve Vukovar'da şahit olduğum olayları anlattım.

O tarihte, Milošević'in Hırvatistan'ın bir bölümünü ele geçirip Sırp topraklarına katma planını uygulamasını izlemek için orada bulunuyordum. Benim o dönemde yazdığım haberler, iddia makamının Milošević'in soykırımı bile içeren insanlık suçları işlediğini savunduğu iddianamesinin bir bölümünü oluşturuyor.

Milošević'in Sırbistan'da başta olduğu 12 yıl boyunca onun gazetelerde fotoğraflarını görmüş ve televizyonlarda görüntülerini izlemiştim. Hatta, çok nadiren halkın arasına karışan Sırp lideri birkaç kez de çok yakından görme fırsatım oldu. Ancak, herşeye rağmen gazeteciliğimin büyük bölümünü ve doğduğum yerdeki Belgrad- binlerce başka kişinin yaşamını şekillendiren bu adamla göz göze gelmek çok edici nitelikteydi. O, nadiren röportaj veren, insanlardan kaçan biriydi.

MİLOŠEVIĆ VE CİNAYETLER

İzlediği siyasetin sonuçları ise Saraybosna, Vukovar ve Srebreniça'da belirgin bir şekilde göze çarpıyor.

11 yıl önce çamurlu sokakların, yerlerde yatan cesetlerin üzerlerinden atlayarak Sırp askerlerinin yardımı muhtaç sivilleri daha sonra onların toplu mezarı olacak bölgelere atarken yürüyordum. Bir yıl sonra Bosna'nın doğusunda benzeri bir siyasetin sonucu aynı adamlar Müslüman evlerine girip sahiplerini öldürdüler. Gözünü kan bürümüş bu adamlar sarhoştı, aynı zamanda da Milošević'in gizli polis

örgütü tarafından yönlendiriliyor ve silahlandırılıyordu. Benim tanıklık etmem için başvurulacak nokta da işte. bu cinayetler ve Miloşeviç'in bu cinayetlerle olan bağlantısıydı.

Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi kurulmadıkça önce Mijlošević'in uluslararası adına yaptıklarım düşündükçe beni hırs basıyordu. 1999 yılında mahkeme tarafından bana başvurulduğunda, Miloşeviç hala yönetimde olmasına ve davanın görülmesine pek de olası gibi bakılmamasına rağmen tanık iskemlesinde oturmayı kabul ettim. Ve işte oradaydım. Pek koyu olmayan Hollanda kahvesini içerek, ve okunacak tek şey olan kadın dergisini okuyarak sigara dumanında göz gözü görmeyen bir bekleme odasında sıramı bekliyordum.

Aşırı derecede asabiydim.. Bir yazılı basın çalışanı olarak çok nadiren televizyonda görünürüm. Ve, beni tanıyan herkesin seyrettiğini bilmem -tabii benim bazı çevreler tarafından hala kahraman olarak görülen bir adamı mahkum ettirmeye çalıştığımı görmeleri umuduyla- heyecanımı pek de azaltmıyordu. Aslında beni gerçek terasabi yapan şey Miloşeviç tarafından da sorgulanacak olmamdı. Davanın başladığı sekiz ay öncesinden beri tanık iskemlesinde oturanları aptal yerine koyma ve şaşırtma, onları sinirlendirme konusunda ustalığım sergilemişti. Açıkçası kendi namıma beni ilgilendiren nokta bu adamın Belgrad'daki adamlarının benim üzerime atmak için ne tarz bir pislik düşündüğüydü.

'Sakinleşmeye çalıştım ama nafileydi. Bir süre sonra Vukovar'da gördüklerimi unuttuğumu sandım ve Miloşeviç'in sorularım selülit tedavisi taktikleri verir gibi

yanıtlamaktan korktum. Mübaşir benimahkeme salonuna çağırdıktan sonra hafızam sanki bir an dağıldı. Miloşeviç'in gözüme hatırladığımdan -huysuz bir yaşlı adam, bir şeytan gibi- daha küçük görünmesi beni şaşırttı.

Asabi yetime rağmen sorular başladığında hissizleştim sanki. Tüm sükunetimi takınarak tek tek sorduğu sorulara yanıt verdim. Bu her sorduğu soruda çok kolay olmadı. Çünkü Miloşeviç'in bazı sorulan, yanıtlamak ve ciddiye almak için çok komik ve gerçektir.

Örneğin, ima ettiği gerçek dışı şeylerden biri benim Harvard Üniversitesi bir ~p .ip.san., h@ru.-ı q.~qı~kl~p ve medya kuruluşlarının da dahil olduğu anti-Sırp barel<:,etjn; parçası olduğundu... Xazqaklanmın gerçeklerden değil söylentilerden e.si.nlenilen, kulaktan dolma bika yelerden başkabir ş~y olmadığım ispat etmek için çok uzun valdt har-cadı, püşündüğüm gibi sorguladıklarının sinirini bozmakta ustaydı.

BENİMİÇİN SAVAŞ O GÜN BİTTİ

Vukovar'da gözlerimle gördüklerimi elimden geldiği kadar basit ve açık bir şekilde anlatmaya çalıştım ve bundan sonra yapacağım şeylerin arasında en önemlisi buydu. Şahitlik görevim sona erdiğinde üzerimde büyük bir yük kalktı sanki. Benim için Balkan Savaşları sona ermişti. Gönül rahatlığıyla eve gidebilirdim (Time-28 Ekim2002).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma görüldüğü gibi 20. yüzyılda kötülükleri, paranoidlikleri ve sadistlikleri ile tanınan .ye de aynı.yüzyılda en fazla acıların çekilmesine sebep olan yöneticilerden dördünü ele aldı. Ele alınan dört yönetici sadece kendi insanlarına değil çevrelerindeki halklara, hatta ve hatta dünya halklarına da acılar çektirmişlerdir. Elbette ki dünyadaki sorunlar, politik sorunlardan ekonomik ve kültürel olanlarına kadar yalnız başlarına ruhsal bozukluklara bağlanamaz. Olayların arkasında çeşitli nedenler yatmaktadır. Ama yöneticilerin ruhsal yapıları da acıları bir o kadar daha artırmaktadır. 1933 yılında Hitler Nazi Almanyasında iktidara gelmeseydi bir Yahudi soykırımı elbette ki yaşanmaz ve 20. yüzyılın en acı olayı tarih sayfalarına geçmezdi. Veya Stalin 1920'li yılların sonlarında Sovyetlerde etkinlik kazanmasa öldürülen veya sürülen milyonlarca muhalif de hayatta kalacak ve belki de bugün Rusya'da bambaşka bir manzara ile karşılaşacaktık. Richard Nixon'ın Vietnam'da uygulamış olduğu saldırgan politikalar boşu boşuna yüzbinlerce insanın hayatının sona ermesine sebep olmuştur. Bugün ABD'deki veya dünyadaki diğer olaylardaki yanlış politikaları ele konuşulmaktadır. Slobodan Miloşević'in Yugoslavya topraklarında yaratmış olduğu terörle ülkesinin bölündüğü, yüzbinlerce insanın katledildiği de bir gerçektir.

Sonuç olarak yöneticilerin ruh hallerinin de uygulamış oldukları politikalarda önemli bir faktör olduğunu, en alt kademeye kadar bütün idare ettikleri toplumları etkileyebildiklerini söyleyebiliriz. Dahası zararlı girişimlerinin yakın çevreden en uzak çevreye kadar bütün dünyayı da etkileyebileceği gerçeğini gördük bu çalışmada.

Önlem-olsun diye yöneticiler görev almadan psikolojik bir sınamadan geçirilebilirler.

Dolayısıyla gelecekte sorun olmaları da bu şekilde önlenabilir. Önemli olan bu gibi ruhsal sorunları olan yöneticilerin iktidar erkini ellerine geçirmelerini önlemek ve de düfiyamızıribir daha asla benzer acılarla karşılaşmaması....

KAYNAKÇA

ANASTASIYEVİÇ, Dejan. (2002): Miloşeviç İle Göz Göze Gelmek, Cumhuriyet, s.9.

ANKAY, Aydın. Stalin'in Kimliği ve Kişiliği, Kıbrıs (20 Ocak 2002), s.12.

BENER, Yiğit. (2000). Koestler'le Sıfırdan Sonsuza Yolculuk. Birikim, 129, 104.

BENER, Yiğit. (2000). Koestler'le Sıfırdan Sonsuza Yolculuk (II). Birikim, 130, 92.

Binyıl, Hoş Gelmedin Miloşeviç!, 21 Eylül 2000, Perşembe, s.17.

Binyıl, İntihar Et Slohoda'n!, 22 Eylül 2000, Cuma, s.17.

BORA, Tanıl. (1995). Milliyetçiliğin Provokasyonu, İstanbul: Birikim Yayınları.

CLIFF, Tony. (1990). Rusya'da Devlet Kapitalizmi. (Çev. Ali Saffet- Tarık Kaya), İstanbul: Metis Yayınları.

Cumhuriyet, Kosova'da belirsizlik, 16 Ekim 1998, Cuma, s.9.

~, ~i; ~tıld (1985). ~}ti~hiion; Society 'and Religion. New York: Penguin Books.

FROMM, Erich. (1995). İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri. (Çev. Şükrü Alpagut), İstanbul: Pay. ~IYayinevi.

GijÇT. AN, E. rı. gin. (7000) Psikoclinai; uikPsikiyatrive Normaldışı Davranışlar. İstanbul: Remzi Kitabevi.

HITCHE: NŞ. Clu; istoph~r. (2(W1) The Trial Of Henry Kissinger, New York-London: Verso.

HITÇH\$NŞ, Çfu, jstopher. (2Q01) Kissing~r'in Yargılanması (Çev, Mehmet Harman. cı), İşt~nl; >ul: J~yereşt ayınları; s.108.

<http://www.evrenselnet/02/03/04/toplum.html>

http://www.historychannel.com/perl/print_book.pl

<http://www.marksist.cönilkitaplık/onlineKitap/M1/bolum6.htm>

<http://www.marksist.com/kitaplık/onlineKitap/M1/bolum6.htm>

http://www.marxist.com/History/trotskyism_in_30s.html

http://www.ozturkler.com/data/0008/0008_02.htm

Hürriyet,FBI,Kosova'da, 25 Haziran 1999, Cuma,s.16.

Hürriyet, Miloşeviçler'e İtalyan Savcıdan Suç Duyurusu, 9 Kasım 1999, Salı,s.16.

J.stalin.(1976).Marsizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, Ankara:Sol Yayınları.

KISSINGER, Henry.(1988). White House Years, London: Phonex Press.

Kıbrıs; "Miloşeviç , Büyük Sırbistan'ı İstedi",2 Ekim 2002, Çarşamba,s.32.

Kıbrıs,MiloşeviçDavasında "Soykırım" Aşaması, 27 Eylül 2002, Cuma,s.31.

KÜÇÜK,AHMET,Leyla.(2001).SınıfYönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

LELORD, François. ANDRE, Christofe.(2001). "ZorKişilikler"le Yaşamak.(Çev. Rifat Madenci), İstanbul:İletişim Yayınları.

Londra Gazete, Miloşeviç'e Yine Katliam Suçlaması, 13 Haziran 2002,s.44.

IVİC?CRİTNIS,Joe.(1970).TheSelling Of The President, Harmondsworth-Middlesex: Penguin Books Ltd.

METE,Çubukçu.(1998). Balkanlar Kan Kokuyor. Birikim, 108,17.

METE,Çubukçu.(1999). Savaşla Beslenen Bir Lider: Miloşeviç.Birikim, 121,63-64-65.

Milliyet, DehşetKonuşmaları, 2 Mart 2002,s.16.

NEITZSCHE.(1984).Genealogy, Morality, Berkeley-Los Angeles-London: University Of California Press.

NIXON, Richard.(1971).United States Foreign Policy For The 1970s Building For Peace, New York: Harper & Row, Publishers.

PROCTER, Paul.(1986).Longman Dictionary Of Contemporary English, Burnt Mill: Longman Group Limited.

REICH, Wilhelm.(1997). Kişilik Çözümlemesi.(Çev. Bertan Onaran), İstanbul: Payel Yayınevi.

ROBINS, Robert S., POST, Jerrold M.(2001). Politik Paranoya.(Çev. İnci Kurmuş), İstanbul: Altan Matbaacılık.

SERTEL,Zekeriya.(1978).Nazım Hikmet'in Son Yılları. İstanbul: Milliyet Yayınları.

TAAFFE, Peter; Stalin'in 1937 Terör Yılları Ezme ve Direnme, Yeniçağ (9 Ağustos 1998), s.8.

TAAFFE, Peter; Stalin'in: 1937 Terör Yılları Ezme ve Direnme, Yeniçağ (16 Ağustos 1998), s.8.

TROÇKİ, Leon. (1980). İhanete Uğrayan Devrim. (Çev. Ayla Ortaç). İstanbul: Köz Yayınları.

WALSH, James. (1995). HITLER-The Evil That Won't Die. Times, (145), 48-53.

Yeni Binyıl, Niloşeviçe Kıyak Emeklilik, 20 Haziran 2000, Salı, s.18.

Yeniçağ, Stalin'in Terörünün Kalıntıları, 12 Temmuz 2002.